

แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะ  
ต่อการใช้ความรุนแรง

โดย

พลตำรวจตรี วัฒนา ยี่จิ้น  
รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร  
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62  
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 – 2563

## หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง” ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ของ พลตำรวจตรี วัฒนา ยี่จิ้น เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 – 2563

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอน)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร  
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

## บทคัดย่อ

**เรื่อง** แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง  
**ลักษณะวิชา** สังคมจิตวิทยา  
**ผู้วิจัย** พลตำรวจตรี วัฒนา ยี่จิ้น **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ 62

ปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อต่างๆ มีออกมาเรื่อยๆ และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น การทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นโดยใช้กำลัง การพกพาอาวุธ การทำลายทรัพย์สิน การรวมกลุ่ม ยกพวกตีกัน การทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนถึงแก่ชีวิต รวมทั้งเผยแพร่ในโลกออนไลน์อย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ อยู่ตลอดเวลา นับว่าเป็นอาชญากรรมทางสังคมที่ไม่เพียงแต่สร้างความสูญเสียให้แก่คู่กรณีเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบทางลบต่อประชาชนและในพื้นที่สาธารณะที่ต้องตกเป็นเหยื่อความรุนแรง ตื่นตระหนกหวาดกลัว ได้รับบาดเจ็บ บางรายถูกลูกหลงเสียชีวิต ถือเป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และบ่อนทำลายความสงบสุขในสังคม สถานการณ์ดังกล่าวนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความคึกคะนอง ความก้าวร้าว รุนแรงและไม่มีความเกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง และมีแนวโน้มเป็นภัยอาชญากรรมร้ายแรง ถึงขนาดที่รัฐบาลได้ออกมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนและนักศึกษา โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เมื่อ 21 มิถุนายน 2559 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 139ง, 2559) เพื่อระงับเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทดังกล่าว โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมความรุนแรงและในเด็กและเยาวชนนั้นมักเกิดจากหลายปัจจัยทั้งในด้านสภาพแวดล้อม การเลี้ยงดู ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งมีปัจจัยหลายๆ ด้าน ที่มีผลกระทบของแต่ละปัจจัยยังขึ้นอยู่กับจังหวะเวลาที่เกิดขึ้นระยะเวลา และความรุนแรงด้วย นอกจากนี้ หากเด็กและเยาวชนขาดการปลูกฝังความรู้คู่คุณธรรมขาดการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา และไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมในช่วงต้นของชีวิตจะทำให้กลายเป็นปัญหาในอนาคตได้ ซึ่งจากเหตุนี้ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุ แนวทางป้องกัน และแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา หรือปัญหา “การยกพวกตีกัน” ระหว่างสถาบันที่มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม เพื่อลดวิกฤตการณ์ช่วยทำให้สังคมมีความปลอดภัย สงบสุขและพัฒนาไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

## Abstract

**Title** Guidelines to Resolve the Vocational Students' Behaviors over Violence  
**Field** Social Psychology  
**Name** Pol.Maj.Gen. Wattana Yeegeen **Course NDC Class** 62

Problems of violent behavior of adolescent that appeared in different medias. There is always coming out. This situation tends to intensify, such as fighting with others using force, carrying weapons, vandalizing, grouping, fighting, injuring other people and even lives including publishing in the online world constantly, periodically, all the time. It is a social crime not only causing a loss for their parties, but it also has a negative impact on people who must be the victims of violence having panic, and being Injured. Some of them were killed by a crossfire. It is a threat to the safety of life, property and undermines the peace of society. The situation also showed a precursor, aggression, and lack of revering the law. It is likely to be a serious crime threat. The government has taken measures to prevent and resolve controversy among students by virtue of Section 44 of the Constitution of the Kingdom of Thailand (Provisional version) B.E. 2557 on June 21, 2016 (Government Gazette, Volume 133, Special Section 139 Ngor, 2559) to stop the quarrels. The factors affecting the occurrence of violent behavior and in children and youth are often caused by many factors in terms of circumstances, parenting, family, friends, school, economy, and society. There are many factors that affect each factor, depending on the timing, duration, and severity. In addition, if children and the youth lack the cultivation of moral, knowledge, reasoning in solving problems, and not receiving proper care and assistance early in lives they can become problems in the future. As a result, there are obstacles to solve the problem of violence of children and young people.

For this reason, the researcher has set the aim to present information on the cause, prevention and address the brawl of vocational students or the problem of fight between institutions that are effective and concrete in order to reduce crises, help make society safer peace and develop into stability, wealth and sustainability.

## คำนำ

เอกสารวิจัยเรื่อง “แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง” นี้ เป็นการศึกษาในด้านสังคมจิตวิทยา จากสภาพสังคมปัจจุบันมีการใช้พฤติกรรมความรุนแรงมากขึ้นของกลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษาอาชีวะ ซึ่งก่อให้เกิดเป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ของประชาชนโดยทั่วไปและการบ่อนทำลายความสงบสุขของคนในสังคม นับว่าเป็นภัยอาชญากรรมทางสังคม จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจและศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งงานวิจัยนี้ จะมีประโยชน์ในการหาแนวทางในการแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนนักศึกษาอาชีวะ ซึ่งมีอยู่ในปัจจุบันให้ลดน้อยลงต่อไป

พลตำรวจตรี

(วัฒนา ยี่จิ้น)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

## กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง “แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง” เล่มนี้สำเร็จได้ ด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความรู้ และให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง ตลอดจนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาป้องกันประเทศ ทุกคน ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมสำหรับ นักศึกษามาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มประชากร ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำให้การศึกษาของผู้วิจัยดำเนินไปอย่างราบรื่นและสามารถนำเสนอเอกสาร วิจัยฉบับนี้ได้สมบูรณ์ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขอน้อมรับและ ขออภัยมา ณ ที่นี้

พลตำรวจตรี

(วัฒนา ยี่จิ้น)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
<b>บทที่ 1    บทนำ</b>	<b>1</b>
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	5
<b>บทที่ 2    ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง</b>	<b>6</b>
หลักทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์	6
หลักทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกระทำผิด	11
หลักการด้านสิทธิเด็กและเยาวชน	16
แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กและเยาวชน	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
กรอบแนวคิดของการวิจัย	36
สรุป	37
<b>บทที่ 3    พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวะ</b>	<b>38</b>
ปัจจัยและอิทธิพลต่างๆ ที่สะท้อนให้เด็กและเยาวชนเกิดการใช้ความรุนแรง	
ในสังคมปัจจุบัน	38
ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการแก้ไขปัญหการใช้ความรุนแรงในเยาวชน	43
บทสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	45
สรุป	46

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง	47
วิเคราะห์สาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวะ	47
แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง	50
สรุป	54
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	55
สรุป	55
ข้อเสนอแนะ	60
บรรณานุกรม	63
ประวัติย่อผู้วิจัย	64



## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4 - 1	สรุปสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลหรือปัจจัยภายใน และปัจจัยสภาพแวดล้อม หรือปัจจัยภายนอก	49

# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมไทยมีการขยายตัวและเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การสื่อสารและเทคโนโลยี ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาต่อสังคมวัฒนธรรมและส่งผลกระทบต่อปัญหาต่างๆ ในสังคมไทย โดยเฉพาะปัญหาทางด้านพฤติกรรม การกระทำผิดต่อสังคม วัฒนธรรม และกฎหมายของประชากรไทย นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ ดังที่เห็นปรากฏตามสื่อมวลชนทุกประเภท ทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต โดยมักจะมีข่าวอาชญากรรมกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่นส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่อยู่ในวัยเรียน โดยจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง สิ่งที่รบกวนมนโสนานึกและคุณค่าความดีงามของความเป็นมนุษย์มากที่สุด คือ การกระทำอันเป็นการประทุษร้ายต่อร่างกาย ความรู้สึกและจิตวิญญาณของมนุษย์ด้วยกันเอง เป็นความรุนแรง ที่นำไปสู่การปิดกั้นลดทอนศักยภาพของความเป็นมนุษย์ โดยเป็นอุปสรรคที่ทำให้มนุษย์ไม่สามารถจะบรรลุถึงการดำรงชีวิตได้อย่างปกติ เนื่องจากผลของความรุนแรงเป็นภาพลักษณ์ของการบาดเจ็บ อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนทางร่างกาย เมื่อสืบค้นถึงสาเหตุหลักของการกระทำ ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ก็มักจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการเลี้ยงดูของครอบครัว ครอบครัวมีปัญหาแตกแยกหรือประสบกับภาวะของการกระทำ ความรุนแรงมาก่อนหรือมีคุณลักษณะประจำตนที่นิยมความรุนแรงหรือเป็นความต้องการคงไว้ซึ่งอำนาจในการครอบครองหรือปกครองผู้อื่น ซึ่งสาเหตุของความรุนแรงที่ปรากฏ มักทำให้ผู้คนเข้าใจว่าความรุนแรงจะหมดไปจากสังคมได้หากพยายามลดปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวให้น้อยลงเด็กไทยมีแนวโน้มของพฤติกรรมที่น่าห่วง 4 เรื่อง คือ 1. การเฝ้าดูสื่อที่ชั้ชดว่าเด็กไทยในยุคปัจจุบันเฝ้าดูสื่อที่ชั้ชดกัน มาก 2. การใช้ความรุนแรงซึ่งเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเดิม ซึ่งเมื่อก่อนเด็กจะทำร้ายตัวเองแต่ขณะนี้เด็กจะหันมาทำร้ายซึ่งกันและกัน 3. เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร 4. เรื่องการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย การที่เด็กมีการตัดสินใจ ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้ความรุนแรงไม่ใช่เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมและสถาบันการศึกษา ถึงแม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงมามากน้อยเพียงใดปัญหาการใช้ความรุนแรงระหว่างสถาบันการศึกษาก็ยังคงอยู่กับสถาบันการศึกษาต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมาย การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้อง และบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ในการติดตาม การตรวจสอบ และ

การประเมินผลรวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 เป็นยุทธศาสตร์ฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลา ดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2561 เห็นชอบ ร่างยุทธศาสตร์ชาติ และในคราวประชุม สภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2561 ที่ประชุม ได้ลงมติให้ความเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ชาติแล้ว ต่อมาราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 ได้ประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ โดยมียุทธศาสตร์ และประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติและงานวิจัยในด้านนี้ อาทิเช่น

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นยุทธศาสตร์

- 1.1 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม
- 1.2 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต
- 1.3 ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
- 1.4 การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย
- 1.5 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี
- 1.6 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากร

มนุษย์

2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ประเด็นยุทธศาสตร์

- 2.1 การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ
- 2.2 การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี
- 2.3 การเสริมสร้างพลังทางสังคม

โดยยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติพ.ศ. 2560 มาตรา 5 กำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้มีคำสั่ง ที่ 62/2561 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561 แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ให้มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องรองรับกับยุทธศาสตร์ชาติพ.ศ. 2561 - 2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 - 2564) นโยบายรัฐบาล นโยบายประเทศไทย 4.0 และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบและประกาศใช้ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา”
2. พันธกิจ
  - 2.1 ถวายความปลอดภัยพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์
  - 2.2 บังคับใช้กฎหมายและอำนวยความยุติธรรมทางอาญา
  - 2.3 รักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของราชอาณาจักร
3. ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวย ความยุติธรรมทางอาญา และการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม ประกอบด้วย 3 ประเด็น 1. ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 2. ประชาชน ได้รับการอำนวยความยุติธรรมทางอาญาและการบริการด้วยความสะดวก รวดเร็วเสมอภาคและเป็นธรรม และ 3. สนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ปัจจุบันจะมีผู้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่น นักศึกษาอาชีววะ แต่ก็เป็นการศึกษาที่จะเข้าถึงบุคคลกลุ่มดังกล่าวเนื่องจากบุคคลผู้ที่มีพฤติกรรมความรุนแรงนั้นมีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นน้อยมากมีแต่เฉพาะในกลุ่มของตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงอยากจะศึกษาแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีววะต่อการใช้ความรุนแรง โดยจะศึกษานักศึกษาอาชีววะในเขตมีนบุรี กรุงเทพฯ โดยพิจารณาถึงลักษณะส่วนบุคคลลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม และลักษณะด้านครอบครัว ค่านิยม จารีตประเพณีของสถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงด้วยแนวทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ซึ่งเป็นการศึกษาจากมุมมองของผู้วิจัยเอง เพื่อทำความเข้าใจ นักศึกษาอาชีววะที่มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงจากจุดยืนของพวกเขาเอง โดยเพื่อให้สอดคล้องกับการแผนงานและยุทธศาสตร์ชาติ

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาอาชีววะต่อการใช้ความรุนแรง
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขพฤติกรรมของนักศึกษาอาชีววะต่อการใช้ความรุนแรง
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีววะต่อการใช้ความรุนแรง

## ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยจะศึกษาเรื่องแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีววะต่อการใช้ความรุนแรง มีขอบเขตศึกษาดังนี้

### 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

โดยจะศึกษาสภาพทั่วไปและปัจจัยต่างๆ ที่ผลกระทบต่อการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาอาชีววะ ตลอดจนเนื้อหาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาสถาบันอาชีวศึกษา

## 2. ขอบเขตด้านประชากร

โดยจะศึกษาพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวะ ในเขตมีนบุรี กรุงเทพฯ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ออกมาเป็นผลลัพธ์ในงานวิจัยนี้

## 3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

จะใช้ข้อมูลและเวลาศึกษา ตั้งแต่ พ.ย.62 – พ.ค.63 ซึ่งรวมไปถึงการศึกษาวิจัย ทั้ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา และรวมถึงนโยบายมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับเรื่องนี้

## วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

### 1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ ผู้ปฏิบัติ ผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่างๆ

### 2. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ สังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ โดยมีข้อมูลมาประกอบ

### 3. การนำเสนอข้อมูล

โดยนำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ๆ จากการวิจัย ข้อมูลปฐมภูมิจากการวิจัยจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานและโครงการ รวมถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง

## ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้รับทราบสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขพฤติกรรมของนักศึกษาอาชีวะ ต่อการใช้ความรุนแรง
2. ให้ได้รูปแบบการประยุกต์และการแก้ไขพฤติกรรมของนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง
3. เพื่อได้แนวทางแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง

## คำจำกัดความ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษา อาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง ผู้วิจัยได้กำหนดคำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการบริหารจัดการ	หมายถึง	ระบบและกลไกที่มีการประสานความร่วมมือ ทั้งจาก ภายในและภายนอกองค์การในการตรวจสอบ กำกับ ดูแล และการประเมินคุณภาพ โดยมีมาตรฐาน ดัชนี และเกณฑ์เป็นตัววัดประสิทธิภาพทำให้กลุ่มบุคคล ในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ร่วมกันขององค์การการจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การสรรบุคลากรการนำหรือ การสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายาม ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การจัดการทรัพยากร ประกอบด้วยการใช้งาน และการจัดวางทรัพยากร บุคคล ทรัพยากรการเงินทรัพยากรเทคโนโลยี
พฤติกรรม	หมายถึง	การตอบสนอง การแสดงออกของสิ่งมีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
ความรุนแรง	หมายถึง	การประทุษร้ายแก่กาย ให้ได้รับความบาดเจ็บ เช่น การชกต่อย การทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน โดยทั้งที่มีอาวุธและไม่มีอาวุธ
นักศึกษาอาชีวะ	หมายถึง	นักศึกษาอาชีวะ ที่อยู่ในเขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพฯ โดยมีทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน

## บทที่ 2

### ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวศึกษาต่อการใช้ความรุนแรง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์
2. หลักทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกระทำผิด
3. หลักการด้านสิทธิเด็กและเยาวชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กและเยาวชน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดของการวิจัย
7. สรุป

#### หลักทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์

แนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์เป็นทฤษฎีหลักทางสังคมวิทยามีรากฐานพัฒนามาจากแนวคิดทางด้านจิตวิทยาสังคมโดยแนวคิดเรื่องปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์นั้น สามารถอธิบายถึงการกระทำที่แสดงออกมาระหว่างคนและสัญลักษณ์ พฤติกรรมการแสดงออกต่างๆ ของคนในสังคมและการตีความต่อระบบสัญลักษณ์ต่างๆ

ประวัติของทฤษฎี George Herbert Mead เป็นผู้ริเริ่มคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ เกิดขึ้นจากความสนใจในความสารถของมนุษย์ในการใช้สัญลักษณ์ ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิง สัญลักษณ์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สืบทอดกันมาของนักปฏิบัตินิยมในต้นศตวรรษที่ 20 ได้แก่ John Dewey และ William James พวกเขาเชื่อในความเชื่อว่าเป็นพลวัตรซึ่งความจริงต่างๆ นั้น ไม่ใช่ความคิดที่ได้รับความนิยมสมัยนั้น นักปฏิบัตินิยมทั้งสองนั้นมีความเชื่อเชิงทฤษฎีที่แตกต่างจากนักคิดที่มีชื่อเสียงท่านอื่นๆ ในสมัยนั้น Dewey และ James มองความคิดของการเกิดโครงสร้างทางสังคมไปล่วงหน้าและได้ยืนยันว่า ความหมายต่างๆ ถูกสร้างขึ้นเมื่อมนุษย์ปฏิสัมพันธ์กัน

แก่นหรือหลักและสมมติฐานของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ การปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์มีรากฐานมาจากความคิดเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์กับสังคม Larossa และ Reitzes (1993) ได้ตรวจสอบเพื่อหาคำตอบของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ พบว่ามีสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและครอบครัว รากฐานของทฤษฎีประกอบไปด้วยสมมติฐานและแก่นหลักได้แก่

### แก่นหลัก

1. ความสำคัญของการให้ความหมายต่อพฤติกรรมมนุษย์
2. ความสำคัญของการมีภาพแห่งตนหรือความเข้าใจตนเอง (Self-concept)
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลและสังคม

### สมมติฐาน (Assumptions)

1. พฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมาเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเราคิดว่าพฤติกรรมที่คนอื่นแสดงออกมานั้น มีความหมายอย่างไร
2. ความหมายถูกสร้างขึ้นในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคน
3. ความหมายถูกดัดแปลงปรับเปลี่ยนในกระบวนการตีความหมาย
4. ปัจเจกบุคคลพัฒนามโนภาพแห่งตนผ่านการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น
5. มโนภาพแห่งตนหรือความเข้าใจตนเองเอื้อให้เกิดแรงจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรม

### มนุษย์

6. วัฒนธรรมและกระบวนการทางสังคมมีอิทธิพลต่อตนละกลุ่ม
  7. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก่อให้เกิดโครงสร้างทางสังคม
- องค์ประกอบหลักของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์

1. จิตใจ (Mind)
2. ตนเอง (Self)
3. สังคม (Social)

G.H. Mead นักจิตสังคมวิทยาได้กล่าวถึงสาระที่สำคัญของแนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ว่าความสัมพันธ์ของคนในสังคมนั้นอยู่ที่การตีความหมายร่วมกันในสังคมและได้เกิดเป็นความสัมพันธ์ขึ้นและได้กลายเป็นการตีความหมายในสัญลักษณ์เดียวกัน G.H. Mead ได้กล่าวว่ามนุษย์กับสังคมเป็นส่วนหนึ่งซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์ต่อกันและจำเป็นพึ่งพาอาศัยกันเพื่อความอยู่รอดทั้ง 2 ฝ่าย ดังนั้นการกระทำที่ขึ้นร่วมกันจึงมีความหมายในการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ในอีกแง่มุมหนึ่ง G.H. Mead กล่าวว่าสิ่งที่ทำในมนุษย์นั้น มีความแตกต่างกับสัตว์โลกชนิดอื่นก็คือระบบทางความคิดที่ทำให้มนุษย์รู้จักระบบทางความคิดในการวางแผน มีระบบความคิดที่เป็นระบบ มีขั้นตอนของความคิด รู้จักเรียนรู้การสื่อสารกันระหว่างคนในสังคมผ่านการรับรู้สัญลักษณ์เดียวกัน และสัญลักษณ์ที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ก็คือภาษา มนุษย์รู้จักการสื่อสารเพื่อตอบโต้ตอบ เพื่อเป็นการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจทั้ง 2 ฝ่าย นอกจากนั้น มนุษย์ยังมีการรับรู้ได้ถึงความรู้สึกของผู้อื่น มนุษย์จึงมีการพยายามทำความเข้าใจในตัวของผู้อื่น สามารถตีความตามสถานการณ์ได้อย่างเข้าใจ คนเราได้มีการโต้ตอบพูดคุยกันในสังคม ซึ่งการโต้ตอบนี้จะสามารถตีความหมายให้กันและกันได้ ความหมายมีความยืดหยุ่นไปตามบริบทของสถานการณ์หรือภูมิหลังของคนนั้นๆ มนุษย์จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการต่อรองความหมายหรือความสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (2556) กล่าวถึงการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ไว้ว่า ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ เป็นหนึ่งในทฤษฎีสังคมวิทยาที่พยายามอธิบายปรากฏการณ์ สังคมด้วยมุมมองที่ให้ความสำคัญกับตัวแสดงในฐานะเงื่อนไขที่มีอิทธิพลกำหนดลักษณะประการสำคัญคือสัญลักษณ์ตัวแสดงที่มีความกระตือรือร้น การมีปฏิสัมพันธ์ และการมีอยู่จริงของปฏิสัมพันธ์นั้น



หมายความว่า ทฤษฎีนี้เชื่อว่าสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมเกิดจากการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กัน ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทำให้มนุษย์ร่วมกันสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาในการดำรงอยู่ของสัญลักษณ์ แบบแผน การกระทำ และโครงสร้างสังคมโดยเฉพาะวัตถุทางสังคม เนื่องจากการกระทำของปัจเจกชน หากปัจเจกชนปฏิเสธหรือเปลี่ยนสัญลักษณ์ แบบแผน การกระทำ หรือโครงสร้างสังคม ก็ไม่สามารถ มีอิทธิพลต่อปัจเจกชนได้ การกระทำของปัจเจกชนที่อยู่ในสังคมจึงไม่ได้ถูกกำหนดจากโครงสร้าง สังคม หากแต่ต้องทำการเลือกตัดสินใจท่ามกลางทางเลือกมากมายว่าทางเลือกจึงจะดีที่สุด สอดคล้อง กับคุณค่าของปัจเจกชนและสังคมในสถานการณ์นั้น

ธีราพร ทวีธรรมเจริญ (2553) กล่าวถึงการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ไว้ว่า แนวคิด ทฤษฎีนี้คือการกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคม ที่เป็นผลมาจากการตีความหมายของสัญลักษณ์ โดยเฉพาะภาษาซึ่งเป็นสื่อการติดต่อที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์ผูกพันและมีความสัมพันธ์ต่อกันจน สร้างกฎเกณฑ์ต่างๆ ขึ้นมาทำให้มีการจัดระเบียบขึ้นในสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มต่างๆ เกิดจากผลของการที่บุคคลแปล หรือกำหนดความหมายของการกระทำต่อการมีปฏิภิกิริยาโต้ตอบ ไม่ได้มีโดยตรงต่อการกระทำของบุคคลแต่เป็นปฏิภิกิริยาที่มีต่อความหมายของการกระทำหรือ การแสดงออก ฉะนั้นความสัมพันธ์จึงเป็นการใช้สัญลักษณ์การตีความและการแสวงหาความหมาย ที่แท้จริงของการกระทำต่างๆ การแสดงออกในลักษณะกระทำต่อกันหรือปฏิสัมพันธ์ต่อกัน จึงอยู่ ในรูปของกระบวนการที่บุคคลทั้งหลายเข้าใจในเหตุการณ์สามารถประเมินเหตุการณ์ให้ความหมาย และตัดสินใจที่จะมีการกระทำโต้ตอบได้

Herbert Blumer (1969) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่มนุษย์ที่ได้รับนั้นผ่านการแปล ความหมายทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ต่างๆ วัตถุ ผู้คน ล้วนแต่ไม่มีความหมายโดยตัวของมันเอง มีแต่ความหมายที่บุคคลเป็นผู้มอบให้ตามแนวคิดของแต่ละบุคคล การให้ความหมายแต่ละ ประสบการณ์ไม่ได้เกิดขึ้นด้วยความบังเอิญ พฤติกรรมต่างๆของมนุษย์เป็นทางตีความทางสัญลักษณ์ ซึ่งสามารถทำความเข้าใจได้ แต่มนุษย์ให้ความหมายโดยการช่วยเหลือจากผู้อื่นจากการปฏิสัมพันธ์ มนุษย์จึงได้กำหนดความหมายของประสบการณ์หรือสิ่งต่างๆ ร่วมกันขึ้นมา

Blumer ได้สรุปหลักพื้นฐานของแนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ดังนี้

1. มนุษย์แตกต่างกับสัตว์โลกประเภทอื่นๆ เพราะได้รับการสืบทอดความสามารถ ให้รู้จักคิด
2. ความสามารถทางความคิดของมนุษย์ถูกหล่อหลอมขึ้นมาจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
3. ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มนุษย์จะเรียนรู้ความหมายและสัญลักษณ์ที่จะให้ ความสามารถในการคิดซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของมนุษย์
4. ความหมายและสัญลักษณ์เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถมีการกระทำและปฏิสัมพันธ์ขึ้นได้
5. มนุษย์สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงความหมายของสัญลักษณ์ที่จะใช้ในการ ปฏิสัมพันธ์พื้นฐานของการตีความตามสถานการณ์
6. มนุษย์สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงความหมายของสัญลักษณ์ได้ เพราะสาเหตุ สำคัญคือไม่สามารถปฏิสัมพันธ์กับตนเองได้ ทำให้สามารถสำรวจความเป็นไปได้ของการกระทำ คิดถึงผลดีและผลเสียก่อนที่จะกระทำลงไป

7. แบบแผนต่างๆ ของการโต้ตอบระหว่างการกระทำและปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ ทำให้มีกลุ่มต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

องค์ประกอบหลักของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์

1. จิต (Mind) ลักษณะเด่นของจิตมนุษย์มี 3 ประการคือ

1.1 จิตมีความสามารถในการใช้สัญลักษณ์เพื่อกำหนดสิ่งต่างๆ ในสภาพแวดล้อมเพื่อให้รู้จักในสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้

1.2 จิตสามารถคิดต่อการกระทำในสิ่งต่างๆ ได้ก่อนที่จะลงมือกระทำจริง

1.3 จิตสามารถรู้แนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

จิตมนุษย์นั้นเป็นกระบวนการทางความคิดการฝึกซ้อมทางกระบวนการทางความคิดจึงเป็นสิ่งสำคัญ ทำให้เกิดความความเป็นระเบียบจิตของมนุษย์ในแต่ละคนไม่ได้มาจากตอนกำเนิดทั้งหมดนั้น ได้มาจากสิ่งต่างๆ ภายในสังคม ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ การเลือกทำทางในการแสดงออกอาจได้มาจากการสอนหรือการเดาสุ่ม การกระทำต่างๆ เหล่านี้ จะดำเนินไปเรื่อยๆ จนกว่าจะค้นพบความหมายของการกระทำเหล่านั้น ที่เข้าใจตรงกันภายในสังคมจนเกิดขึ้นเป็นประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ ของแต่ละสังคม เพราะสิ่งเหล่านี้มีความหมายที่ตายตัว จึงทำให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมในความสัมพันธ์ต้องปรับตัวระหว่างกัน เพื่อเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาจิต อตตะ และสังคม เมื่อมนุษย์ได้เข้าใจรับรู้ในการตีความแล้วก็สามารถทำความเข้าใจด้วยตัวของผู้อื่นได้ จึงเกิดเป็นการพัฒนา 3 ประการคือ การเข้าใจทำทางต่างๆ ของประเพณีร่วมกัน เข้าทำทางในการสื่อความหมายของคนอื่น สามารถฝึกซ้อมแนวทางในการปฏิบัติตามทำให้เกิดขึ้นในจิตใจได้เท่ากับว่าบุคคลนั้นมี “จิต” แล้ว

2. อตตะ (Self) เมื่อบุคคลมีความสามารถตีความหมายในสภาพแวดล้อมหรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ แล้วก็จะสามารถให้ความหมายในสิ่งต่างๆ กับตัวเองได้การตีความหมายทำทางต่างๆ จึงเป็นการช่วยกันประสานงานระหว่างมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันและก็ยังสามารถประเมินผลการของตัวเองอีกด้วยการประเมินตนเองหรือการรับรู้ของคนว่าคนอื่นนั้น มองเราอย่างไรการประเมินตนเองมีความสำคัญต่อการพัฒนาและรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งทางประเมินเชิงบวกหรือเชิงลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับค่านิยมและความต้องการของสังคมด้วย การประเมินตนเองเป็นภาพที่ตนเองคิดว่าบุคคลอื่นๆ มองตัวเองว่าเป็นอย่างไร เป็นเหมือนกระจกส่องตนเองการประเมินผลงานของตัวเองนั้นขึ้นอยู่กับจิตของตน กล่าวคือเมื่อตนเองได้รับรู้ภาพของตนเองผ่านคนอื่นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ภาพนี้ก็จะค่อยซึมลึกลงไปจิตใจของตัวเองกลายเป็นความคิดที่มีต่อตนเองเปรียบได้กับวัตถุสิ่งหนึ่ง กลายเป็นอัตตาของบุคคลนั้น กระบวนการพัฒนาอัตตามี 3 ขั้นตอนคือ

2.1 ขั้นตอนการเล่นบทบาท (Play stage) ขึ้นเอาใจขามาใส่ใจเรา เป็นระยะที่บุคคลยังเป็นทารกมีขีดความสามารถในการสวมบทบาทของคนอื่นได้เพียงคนเดียวหรือสองคนเท่านั้น ภาพของตนก็ยังไม่ฝังแน่นภายในจิตใจ

2.2 ขั้นเกมกีฬา (Game stage) เป็นช่วงทารกเจริญวัยขึ้น มีความสามารถในการสวมบทบาทของผู้อื่นได้มากขึ้น ระบบความคิดมีการทำงานเป็นระบบมากขึ้น ภาพของตนเองมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้มากขึ้น

2.3 ขั้นสมมติภาพของบุคคลทั่วไป (Generalized Other) เป็นขั้นที่บุคคลสามารถยึดถือปริทรรศน์ทั่วไปของสังคมหรือความเชื่อทั่วไป ค่านิยม บรรทัดฐานของสังคม การกระทำต่างๆ ร่วมกัน มีศักยภาพในการที่เหมาะสมในการโต้ตอบกันระหว่างผู้อื่นมากขึ้น และขยายขอบเขตในการสมมติภาพของจำนวนบุคคลเพิ่มมากขึ้น อันเป็นขั้นตอนในการพัฒนาอัตตาขั้นต่างๆ ของมนุษย์

3. สังคม (Social) สังคมมนุษย์ เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีการจัดระเบียบทางจิตใจแล้ว กล่าวคือการยึดถือบทบาทต่างๆ ที่ทำให้มีความสามารถในการควบคุมการโต้ตอบของตนเองได้ ทั้งนี้เพราะบุคคลมีความสามารถในการสมมติภาพคนอื่นได้นั่นเอง สังคมยังต้องขึ้นกับอัตตาอีกด้วย เพราะอัตตาเกิดขึ้นจากความสามารถของบุคคลในการสมมติภาพของบุคคลอื่น ถ้าหากไม่สามารถประเมินค่าตนเองจากสายตาคนอื่นได้แล้ว การควบคุมทางสังคมก็จะเกิดขึ้นจะบทบาทการประเมินค่าบทบาทจากตนเองเท่านั้น ซึ่งจะไม่ทำกิจกรรมที่มีความแตกต่างได้จิตใจ และอัตตาทำให้สังคมความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเปลี่ยนแปลง เพื่อการโต้ตอบได้ตลอดเวลา

การปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์เกี่ยวข้องกับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลที่มีผลต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นการกระทำไปในทิศทางเดียวกันแตกต่างกันหรือสื่อความหมายระหว่างกัน ซึ่งครอบคลุมถึงมนุษย์แต่ละคน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในสังคมต้องมีการใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน เช่น ภาษา ท่าทาง รูปภาพ การสื่อสารเพื่อให้เกิดการเข้าใจในความหมายอาจจะประกอบกับกริยาท่าทาง การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงเป็นการปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ด้วย นักคิดแนวปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ได้มีการสร้างภาพการทำกิจกรรมของมนุษย์ ร่วมกันจำนวนมาก สังคมเกิดขึ้นมาจากการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ผู้คนได้มีการผ่านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมา สังคมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น การปฏิสัมพันธ์แสดงถึงการกระทำของมนุษย์ที่สัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ด้วยการกระทำ การรับรู้ การตีความหมาย จึงเกิดความเป็นพลวัตและการกระทำของมนุษย์เกิดขึ้น ยังตอบสนองการกระทำของผู้อื่นด้วย

ดังนั้น การปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์มี 2 ประการ คือ มนุษย์มีการสร้างตัวตนขึ้นมาและสะท้อนตัวตนของตนเองจากบุคคลอื่น ปัจเจกบุคคลและสังคมจึงไม่สามารถแยกกันได้ จึงต้องใช้การสื่อสารที่มีสัญลักษณ์ร่วมกัน มีการตีความหมายเข้าใจเหมือนกัน จึงจะเกิดการปฏิสัมพันธ์ในสังคม การปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ในความสำเร็จเรื่องของการกระทำของบุคคลต่อสังคมพฤติกรรมของกลุ่มคนกลุ่มเล็กๆ ในสังคมให้ความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสารตัวแปรสำคัญที่กำหนดการกระทำคือตัวตนของบุคคล จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อการติดต่อสื่อสารปฏิสัมพันธ์กันในสังคม

## หลักทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกระทำผิด

### 1. ทฤษฎีการขัดเกลาทาสังคม (Socialization Theories)

บรูมและเซลสไนค์ (Broom & Selznick, 1958 : 17) อธิบายการขัดเกลาทาสังคมไว้สองความหมายกล่าวคือในแง่สังคม การขัดเกลาทาสังคม หมายถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมและทำให้บุคคลมีวิถีชีวิตที่เป็นระเบียบ และในแง่ของแต่ละบุคคลการขัดเกลาทาสังคมเป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนจากชีวอินทรีย์เป็นมนุษย์ที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้และปฏิบัติตามค่านิยม อุดมคติและระดับความทะเยอทะยานได้ บรูมและเซลสไนค์ กล่าวถึงความมุ่งหมายหลัก 4 ประการของการขัดเกลาทาสังคมไว้ดังนี้

1.1 การปลูกฝังระเบียบวินัย การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินกิจกรรมในสังคมและการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม การปลูกฝังระเบียบวินัยจะทำให้บุคคลยอมทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดถึงแม้ว่าจะมีความยากลำบากแต่ก็ต้องฝ่าฝืนใจทำ

1.2 การปลูกฝังความมุ่งหวังในชีวิตตามที่กลุ่มยอมรับความมุ่งหวังจะช่วยให้บุคคลมีความมุ่งมั่นและยอมรับระเบียบวินัยที่จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อลุล่วงสู่ความต้องการในอนาคต

1.3 การกำหนดบทบาทในสังคม บุคคลจะได้รับการกำหนดบทบาทจากสังคมนั้น ทั้ง รับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทนั้นๆ โดยลักษณะของการรับรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป เช่น ลักษณะการวางตัวให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกกาลเทศะต่อบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ด้วย

1.4 การให้ความชำนาญเฉพาะอย่างหรือทักษะในสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ วิธีการเรียนรู้มักเกิดจากการเลียนแบบถ่ายทอดกันลงมานับชั่วอายุคน แต่ในสังคมที่ซับซ้อน ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตของบุคคลอย่างมากวิธีการเรียนรู้ในสังคมที่ซับซ้อนนี้จึงต้องเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นทางการจึงจะได้ผล สรุปลงได้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์ถูกขัดเกลา ด้วยกระบวนการทางสังคม เช่น ระเบียบวินัย บทบาทในสังคม การถูกฝึกให้มีทักษะ เป็นต้น

### 2. ทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Self-Control Theory)

ทฤษฎีการควบคุมตนเองของ กอทท์เฟรดสันและเฮอริสชี่ (Gottfredson & Hirschi) (Romero, 2003 : 61) ซึ่งได้นำเสนอทฤษฎีดังกล่าว โดยได้พัฒนาทฤษฎีที่นำมาจากทฤษฎีการควบคุมสังคม (Social control) หรือความผูกพันทางสังคม (Social Bond Theory) ของเฮอริสชี่ (Hirschi) แต่เดิมและได้ผสมผสานเข้ากับทฤษฎีทางดานชีวสังคม (Biosocial) จิตวิทยา (Psychology) กิจกรรมประจำวัน (Routine activities) และทฤษฎีการเลือก (Rational choice theories) ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยมองว่าคนเรานั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดหรือประกอบอาชญากรรมได้ทุกคนเนื่องจากขาดความอดกลั้น ขาดความยับยั้งชั่งใจ นอกจากนั้นยังอยู่ในสภาพแวดล้อมที่คนเรามีโอกาสจะกระทำผิดได้อีกด้วย เช่น อยู่ในละแวกบ้านที่ไม่มีคนดูแลเป็นบ้านที่มีทรัพย์สินที่มีราคาแพงและง่ายต่อการหยิบฉวยเคลื่อนย้ายหรือผู้ที่กระทำผิดเป็นคนที่ไม่ทำงานหรือว่างงาน เป็นต้น กอทท์เฟรดสันและเฮอริสชี่ (Gottfredson & Hirschi) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่าคนเหล่านี้ จะกระทำผิดในเรื่องเงินๆ ทองๆ โดยไม่คิดจะทำงาน กระทำผิดในลักษณะแค้นทดแทนโดยไม่ชักช้าหรือทันทีทันใด คนที่มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดดังกล่าวนี้ มักจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

อื่นๆ อีกอย่าง เช่น สู้บูหรี ต้มเหลา เสพยาเสพติดและเล่นการพนัน สรุปได้ว่า คนที่ขาดความอดกลั้น ความยับยั้งชั่งใจและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีโอกาสกระทำความผิด หากการควบคุมตนเองไม่ดีพอ มีแนวโน้มในการกระทำผิดมากขึ้น

### 3. ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action)

สุวรรณ จันทระประเสริฐ (2538 : 32) การที่มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมใดๆ จะต้องมีความตั้งใจหรือเจตนาเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ จากการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของตน ความตั้งใจหรือเจตนาของมนุษย์ขึ้นกับตัวกำหนด 2 ประการคือ

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลใดก็ใด เจตคติต่อพฤติกรรมหรือการประเมินทางบวกและทางลบ ของบุคคลต่อการกระทำ

3.2 ปัจจัยทางสังคม ได้แก่การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ส่วนตัวแปรภายนอกอื่นๆ เช่น ตัวแปรทางชีวสังคม ได้แก่ เพศอายุการศึกษาอาชีพ สถานภาพสมรส ศาสนา เจตคติต่อบุคคลเจตคติต่อสถานที่ ลักษณะ บุคลิกภาพ จะมีผลต่อพฤติกรรมก็เมื่อตัวแปรนั้นมีอิทธิพลต่อเจตคติ ความคาดหวังทางสังคม

สรุปได้ว่า การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดๆ ออกมาจะต้องตั้งเป้าหมายไว้เพื่อที่จะทำให้เกิดความสำเร็จโดยได้รับอิทธิพลจากตัวแปรทางชีวสังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดเจตคติและพฤติกรรม

### 4. ทฤษฎีความแตกต่างในการคบหาสมาคม (Differential Association Theory)

เอ็ดวิน เอช ซัทเธอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) นักอาชญาวิทยาในสหรัฐอเมริกา ได้พัฒนาทฤษฎีนี้ขึ้นมาในป.ศ. 1939 และ ค.ศ. 1947 โดยได้นำเสนอไว้ในหนังสือชื่อ Principle of Criminology ในทัศนะของ ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland) เชื่อว่าพฤติกรรมอาชญากรเกิดขึ้นจาก กระบวนการเรียนรู้ (Learning process) ของบุคคลที่อยู่ในวัฒนธรรมของสังคม ไม่ใช่เป็นผลมาจาก บุคลิกลักษณะ (Trait) หรือมาจากปัจจัยทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic position) และไม่ใช่ขึ้นอยู่กับการเมือง การปกครอง หรือกระบวนการทางกฎหมาย (Legal process) ทักษะและแรงจูงใจในการกระทำผิดของอาชญากรเป็นผลจากการเรียนรู้ในการคบหาสมาคม หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนผู้กระทำผิดที่ให้การกล่อมเกลี้ยงทัศนคติค่านิยม และความเชื่อตลอดจนรูปแบบในการกระทำผิดอื่นๆ รวมอยู่ด้วย

ในหนังสืออาชญาวิทยาเล่มแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่สี่ในป.ศ. 1947 ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland) ได้นำเสนอ “ทฤษฎีการเรียนรู้” เติมรูปแบบซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 9 ประการดังต่อไปนี้

- 4.1 พฤติกรรมเบี่ยงเบนเกิดจากการเรียนรู้ ไม่ได้เกิดจากการถ่ายทอดทางพันธุกรรม
- 4.2 พฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยผ่านกระบวนการติดต่อสื่อสาร
- 4.3 การเรียนรู้เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดกัน

4.4 ภายในกลุ่มคนที่มีความใกล้ชิดกัน มักจะมีการเรียนรู้เทคนิคในการประกอบอาชีพ การมีแรงจูงใจ ทักษะและเหตุผลที่เห็นด้วยหรือสนับสนุนการประกอบอาชีพ

4.5 ทิศทางเฉพาะของแรงจูงใจและแรงขับเป็นการเรียนรู้จากการให้ค่านิยมของกฎหมายว่าเป็นสิ่งที่พึงพอใจหรือไม่

4.6 บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเพราะการให้ค่านิยมต่อความพึงพอใจต่อการฝ่าฝืนกฎหมาย มีมากกว่าการให้ค่านิยมต่อการไม่พึงพอใจต่อการฝ่าฝืนกฎหมาย

4.7 แนวโน้มของการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นผลมาจากระยะเวลา ความเข้มข้น การให้ความสำคัญ และความถี่ของการเรียนรู้จากประสบการณ์ความยาวนาน การเริ่มต้นที่เร็ว ความเข้มข้นมากและการมีความถี่มากจะทำให้เยาวชนมีการยอมรับทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้มาก

4.8 การเรียนรู้พฤติกรรมเบี่ยงเบน มีการเรียนรู้วิธีการที่เหมือนกับการเรียนรู้ทั่วไป

4.9 พฤติกรรมอาชญากรรมและพฤติกรรมที่ไม่ใช่อาชญากรรม เป็นการแสดงออกจากความต้องการและค่านิยมทั่วไป โดยมีพื้นฐานเดียวกันแต่แตกต่างวิธีการในการแสดงออก

สรุปได้ว่าการคบหาสมาคมที่แตกต่างคือกระบวนการที่บุคคลได้มีประสบการณ์ ค่านิยม ในการให้ความยอมรับ หรือไม่ยอมรับพฤติกรรมผิดกฎหมาย หรือถูกกฎหมาย หลักการนี้ครอบคลุมทั้งมิติในการคบหาสมาคมกันและค่านิยมของสังคมรวมถึงการเลียนแบบพฤติกรรมที่บุคคลยอมรับทั้งถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย

## 5. ทฤษฎีความผูกพันทางสังคม (Social Bond Theory)

ทฤษฎีความผูกพันทางสังคมสังคม เป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการทำนาย พฤติกรรมการกระทำผิดมนุษย์ ทราวิส เฮอร์สชี่ (Travis Hirschi) เป็นผู้คิดค้นและพัฒนาขึ้นมา ตั้งแต่ปี ค.ศ.1969 โดยเชื่อว่ามนุษย์เรามีแนวโน้มจะกระทำผิดกฎหมายเป็นทุนเดิมอยู่ก่อนแล้ว เพียงแต่ควบคุมเอาไว้เท่านั้น เหตุที่มนุษย์สามารถควบคุมไว้ได้และไม่กระทำผิด เนื่องจากกลัวว่าจะทำให้เสียความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนฝูง ครอบครัว เพื่อนบ้าน ครู-อาจารย์ นายจ้าง เป็นต้น นอกจากนั้น ทราวิส เฮอร์สชี่ (Travis Hirschi) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบความผูกพันต่อสังคม (Elements of the social bond) ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

5.1 ความผูกพัน (Attachment) หมายความว่า การที่บุคคลมีความผูกพันหรือความรักใคร่กับบุคคลอื่น หรือมีความสนใจกับความรูสึกนึกคิดของบุคคลอื่น ซึ่งความผูกพันนี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้บุคคลมีพัฒนาการการยอมรับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม ส่งผลให้บุคคลสร้างความรู้สึกที่จะควบคุมตนเองให้เป็นบุคคลที่ดีในสังคม ดังนั้น ความผูกพันจึงเป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์หรือด้านความรักของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

5.2 ขอบเขต (Commitment) หมายความว่า การที่บุคคลผูกมัดกับการดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรมของสังคม กล่าวคือ ได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อที่จะประกอบอาชีพที่สุจริต และเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลไม่อยากจะกระทำผิดกฎหมาย เนื่องจาก

จะเป็นการเสี่ยงต่อการสูญเสียความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นขอผู้มัดจึงเป็นองค์ประกอบด้านความมีเหตุมีผลของพันธะหรือสัญญาผู้มัดที่บุคคลมีต่อสังคม

5.3 การเข้าร่วม (Involvement) หมายความว่าถึงการที่บุคคลได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคมเป็นเหตุให้บุคคลถูกจำกัดเวลาที่จะไปประกอบอาชีพการงาน เนื่องจากเวลาส่วนมากได้ถูกใช้ไปกับกิจกรรมของสังคม ดังนั้นการเข้าร่วมจึงเป็นองค์ประกอบด้านกิจกรรมของพันธะหรือสัญญา ผู้มัดที่บุคคลมีต่อสังคม

5.4 ความเชื่อ (Belief) หมายความว่าถึงการยอมรับค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคม รวมไปถึงศีลธรรมและจริยธรรมด้วย เนื่องจากคนเราเชื่อว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่จะต้อง มีอาจฝ่าฝืนได้จึงไม่กระทำความผิด การมีความเชื่อหรือยอมรับบรรทัดฐาน กฎเกณฑ์ของสังคมก็คือการทำให้บุคคลไม่เห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมายเพราะกฎหมายเป็นบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์ของสังคมที่คนในสังคมนั้นยึดถือร่วมกัน การละเมิด กฎเกณฑ์ของสังคมเป็นการกระทำที่ตรงกันข้ามกับเจตนารมณ์และความหวังของคนอื่นๆ ในสังคม ตัวอย่างเช่น การที่เด็กมีความรู้สึกผูกพันต่อบิดามารดาจะเป็นการยอมรับ เชื่อฟังบุคคลที่อยู่ในสถานภาพหรือบทบาทตามที่บรรทัดฐานของสังคมกำหนด

สรุปได้ว่า การที่บุคคลไม่มีความผูกพัน ไม่มีความผูกพันหรือขอผู้มัดไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม และมีความเชื่อว่าไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ก็จะเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลกระทำความผิด

## 6. ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม (Group Dynamic)

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549 : 85) อธิบายว่า กระบวนการกลุ่มประกอบด้วยทฤษฎีดังต่อไปนี้

6.1 ทฤษฎีสานาม (Field Theory) ของ เคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

6.1.1 พฤติกรรมเป็นผลจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม กลุ่มไม่ได้เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นผลจากโครงสร้างที่เกิดจากการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและกันในกลุ่ม

6.1.2 โครงสร้างของกลุ่มเกิดจากกระบวนการกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน

6.1.3 การรวมกลุ่มแต่ละครั้งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยเป็นปฏิสัมพันธ์ในรูปการกระทำความรู้สึกและความคิด

6.1.4 องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ได้แก่การกระทำความรู้สึก และความคิด จะก่อให้เกิดโครงสร้างของกลุ่มแต่ละครั้ง ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม

6.1.5 สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเขาหากัน และพยายามช่วยกันทำงาน ซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับบุคลิกภาพของตนที่มีความแตกต่างกันนี้ จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันของกลุ่มที่ทำงานไปไปด้วยดี

6.2 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของโฮมานสและไวท์ (Homans & Whyte) (ทึคณา แชนมณั และคณะ, 2522 : 12) ไดกลาวถึงแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้ คือ

6.2.1 กลุมจะมีปฏิสัมพันธ์โดยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

6.2.2 ปฏิสัมพันธ์จะเป็นปฏิสัมพันธ์ทุกๆ ดาน คือ ปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาและปฏิสัมพันธ์ทางจิตใจ

6.2.3 กิจกรรมต่างๆ ที่กระทำผ่านการมีปฏิสัมพันธ์นี้ จะก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกที่ดีขึ้น

6.3 ทฤษฎีบุคลิกภาพของกลุม (Group Syntality Theory) ของแคทเทล (Cattell) ทฤษฎีนี้ อาศัยหลักการจากทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) (โยจิน คันสนยุท, 2528 : 45) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของกลุมแนวคิดในทฤษฎีนี้ประกอบด้วย

6.3.1 ลักษณะของกลุม กลุมแต่ละกลุมจะประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีบุคลิกภาพเฉพาะตัว (Population traits) ได้แก่ สติปัญญา ทักษะบุคลิกภาพ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะในรูปเอ็กต์บุคคลที่รวมกัน เขาเป็นกลุมการทำงานของบุคคลที่ทำงานสอดคล้องกันเรียกว่ากลุมกลุมแต่ละกลุมจะมีบุคลิกภาพเฉพาะกลุม (Syntality traits) หรือความสามารถที่กลุมได้รับจากสมาชิก ซึ่งจะทำให้กลุมมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป บุคลิกภาพของกลุมได้จากความสามารถของกลุมที่มีอยู่ในการกระทำของสมาชิกรวมกันกลุมแต่ละกลุมจะมีลักษณะโครงสร้างภายใน โดยเฉพาะ (Characteristics of internal structure) ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและแบบแผน หรือลักษณะในการรวมกลุม เช่น มีการแสดงตำแหน่งบทบาทหน้าที่ มีการสื่อสารกันระหว่างสมาชิก

6.3.2 พลัหรือการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของกลุม (Dynamics of syntality) หมายถึง การแสดงกิจกรรมหรือความร่วมมือของสมาชิกในกลุมเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง การกระทำของสมาชิกจะมีลักษณะ 2 ประการคือ

6.3.2.1 ลักษณะที่ทำให้กลุมรวมกันได (Maintenance synergy) หมายถึง ลักษณะของความร่วมมือในการกระทำกิจกรรมของสมาชิกแต่ละกลุมเพื่อให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นไปได้อย่างราบรื่นและก่อให้เกิดความสามัคคี ซึ่งจะทำให้การรวมกลุมไม่มีการแตกแยกหรือการถอนตัวออกจากกลุม

6.3.2.2 ลักษณะที่จะทำให้กลุมประสบผลสำเร็จ (Effective synergy) หมายถึง กิจกรรมที่สมาชิกระทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

6.4 ทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือ FIRO (Fundamental interpersonal relation orientation) ทฤษฎีนี้จะพิจารณาพฤติกรรมระหว่างสมาชิกที่พยายามปรับตัวเขาหากัน โดยเชื่อว่าคนทุกคนจะมีลักษณะเฉพาะในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น โดยมีความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นประกอบด้วย 3 ลักษณะคือ

6.4.1 ความต้องการมีส่วนร่วมหรือการเชื่อมโยงกับผู้อื่น (Inclusion) ได้แก่ ความต้องการจะมีสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยการแสดงพฤติกรรมการสนใจต่อผู้อื่นและความเป็นมิตรหรือความต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดชื่อเสียง (Prestige) การเป็นที่ยอมรับนับถือ (Recognition) และความมีเกียรติ (Prestige) เป็นต้น



6.4.2 ความต้องการในการควบคุม (Control) หมายถึงกระบวนการบุคคลตัดสินใจเพื่อจะให้อิทธิพล (Authority) มีอำนาจ (Power) หรือความต้องการจะควบคุมผู้อื่นซึ่งอาจจะแสดงออกมาในลักษณะคือการควบคุมผู้อื่น

6.4.3 ความต้องการเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น (Affection) หมายถึงความรู้สึกและอารมณ์ส่วนตัวที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลสองคน เช่น ความรักความเป็นมิตรการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การสร้างความผูกพันทางอารมณ์เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมต่อกัน

6.5 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมกลุ่ม (Exchange Theory) ซึ่งมีแนวคิดสำคัญดังนี้

6.5.1 ในการรวมกลุ่มทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมและเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ซึ่งเกิดจากการที่สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปแบบต่างๆ เช่น การสื่อสาร หรือการแสดงพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งแสดงต่ออีกคนหนึ่ง และจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นด้วย เช่น การแสดงพฤติกรรม การกระทำหรือคำพูด

6.5.2 การแลกเปลี่ยนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก จะก่อให้เกิดผลของกลุ่ม (Group outcome) ขึ้น จึงเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก (Consequences of interaction) ซึ่งประกอบด้วยรางวัลจากการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น ความสบายใจความสนุกสนาน ความอึดอ้อมใจ ความพอใจและเห็นคุณค่าของการพยายามกระทำพฤติกรรมนั้น ให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการ

6.6 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์นี้ ฟรอยด์ (Freud) เสนอแนวคิดสำคัญไว้ดังนี้

6.6.1 กระบวนการทางแรงจูงใจ (Motivation process) เมื่อบุคคลมาอยู่รวมกันจะต้องอาศัยแรงจูงใจเป็นรางวัล หรือผลจากการทำงานในกลุ่ม

6.6.2 การรวมกลุ่ม (Cohesive) บุคคลจะมีโอกาสแสดงตนอย่างเปิดเผย หรือพยายามป้องกันปดบังตนเองโดยกลวิธีในการป้องกันตน หรือพยายามปดบังตนเองโดยกลวิธีในการวิเคราะห์ต่างๆ (Defense mechanism) การใช้แนวคิดนี้ในการวิเคราะห์กลุ่ม ซึ่งให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริงโดยใช้วิธีการบำบัดจะทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น

สรุปได้ว่ากระบวนการกลุ่ม คือการกระทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มที่กระทำผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งทางดานคำพูด ร่างกาย จิตใจ จะทำให้สมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่มเกิดการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งดานบวกและดานลบ มีความรู้สึกอารมณ์รวมเมื่อมีแรงผลักดันจากภายนอกกลุ่มมากระทบ ตอกลุ่มอันนำไปสู่การกระทำผิดของสมาชิกในกลุ่ม

## หลักการด้านสิทธิเด็กและเยาวชน

พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 ตามที่กระทรวงยุติธรรม (ยธ.) เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

### สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ

1. กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการและปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ กรรมการประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านสิทธิเด็ก และด้านการคุ้มครองเด็ก โดยให้อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นกรรมการและเลขานุการ
2. กำหนดให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎหมาย ระเบียบ และประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด กำหนดหรือเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์และมาตรการในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก
3. กำหนดให้อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีอำนาจกำหนดอำนาจ และหน้าที่ของเจ้าพนักงานพินิจ
4. กำหนดห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการใดๆ แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานที่ควบคุม เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นอย่างอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลอื่น โดยให้ผู้อำนวยการมีอำนาจสั่งให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานที่ควบคุมและให้เจ้าพนักงานพินิจบันทึกเหตุผลหรือความจำเป็น
5. กำหนดให้เจ้าพนักงานพินิจจะรับเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลไว้ควบคุมดูแล เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือฝึกอบรมในสถานที่ควบคุมได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือเมื่อได้รับหมายควบคุมตัวหรือคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล
6. กำหนดให้เพื่อประโยชน์ในการดูแลแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยเด็กหรือเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดีให้อธิบดีจัดให้มีระบบการจำแนกเด็กและเยาวชนในสถานที่ควบคุมของสถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรม หลักเกณฑ์และวิธีการจำแนกให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด และให้สถานที่ควบคุมจัดให้มีการจำแนกเด็กหรือเยาวชน เพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน การวางแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการรายงานข้อเท็จจริง พร้อมทั้งเสนอความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษ หรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมต่อศาล
7. กำหนดวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือฝึกอบรมเด็กหรือเยาวชน กำหนดวิธีการและเป้าหมายในการกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคม และการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือแผนการฝึกอบรมเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนการกำหนดให้สถานพินิจจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคล
8. กำหนดการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการติดตามภายหลังปล่อยจากสถานที่ควบคุมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

9. กำหนดโทษปรับสำหรับผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในสถานที่ควบคุมแต่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ กำหนดโทษสำหรับผู้ที่น่าเข้ามาซึ่งสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในสถานที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาตและต้องวางระโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงานพินิจหรือเจ้าหน้าที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กและเยาวชนสถานที่ควบคุม ต้องวางระโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้

## แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กและเยาวชน

### 1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทางความคิด

แนวคิดนี้เชื่อว่ากระบวนการทางความคิด (Cognitive process) เป็นสิ่งสำคัญในการอธิบายพฤติกรรม ดังนั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจึงต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิด คำว่าความคิด (Cognition) เป็นคำกว้างๆ ที่มีความหมายถึงกระบวนการทางสติปัญญา (Intellectual process) ทั้งหมด เช่น การรับรู้ ความเชื่อ ความคิด การจำ การรู้ การตัดสินใจ เป็นต้น แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญในการอธิบายพฤติกรรมทางสังคม หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นความคิดทางสังคม (Social Cognition) ซึ่งจะอธิบายว่าบุคคลทำความเข้าใจกับสถานการณ์ทางสังคมได้อย่างไร กระบวนการทางความคิดอยู่ระหว่างกลางระหว่างสิ่งเร้าที่สังเกตเห็นได้รับการตอบสนอง ดังนั้น การอธิบายพฤติกรรมทางสังคมจึงอยู่บนสมมติฐานว่าบุคคลรับรู้ความเป็นจริงนั้นได้อย่างไร ในมุมมองเชิงความคิดทางสังคม ความเชื่อเป็นตัวแปรหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลถึงพฤติกรรม ความเชื่อเป็นตัวเชื่อมระหว่างกระบวนการขัดเกลาทางสังคมกับพฤติกรรม ความเชื่อเป็นลักษณะของบุคคลที่มีมานาน ซึ่งจะช่วยปรับพฤติกรรมและได้รับจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ความเชื่อสามารถปรับเปลี่ยนได้และสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างบุคคลจากพื้นฐานอันเดียว ความเชื่อถูกนำไปใช้เป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมในแบบแผนทางพฤติกรรมต่างๆ เช่น ในเชิงสุขภาพ ความเชื่อเป็นปัจจัยหนึ่งในแบบแผนเชื่อทางสุขภาพ ประกอบด้วยความเชื่อที่ว่าเราเองมีโอกาสจะเจ็บป่วยหรือเป็นโรคนั้นๆ มากน้อยเพียงใด ซึ่งในที่นี้ได้นำมาใช้ในลักษณะที่ว่าเด็กและเยาวชนมีความเชื่อว่ามีโอกาสกระทำผิดมากน้อยเพียงใดและการกระทำผิดนั้นมีผลต่อเขาร้ายแรงมากน้อยเพียงใด

บรรทัดฐานที่คลุมเครือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรม บรรทัดฐานที่คลุมเครือ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ ความเชื่อในบรรทัดฐาน หมายถึง ความเชื่อที่ว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาต้องการให้เราทำหรือไม่ทำอะไรขณะที่แรงจูงใจในการคล้อยตาม หมายถึง การที่เราคิดว่าเราจะทำสิ่งที่บุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาต้องการให้ทำหรือไม่ให้ทำหรือไม่ บรรทัดฐานที่คลุมเครือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ถูกนำไปใช้เป็นปัจจัยที่อธิบาย

### 2. ทฤษฎีการควบคุมตนเอง

ไมเคิล อาร์ ก็อทเฟรดสัน (Michael R. Gottfredson) และ เทร์วิส เฮสชิ (Travis Hirschi) ได้สร้างทฤษฎีทั่วไปของอาชญากรรม (A General Theory of Crime) ในปี ค.ศ.1990 เป็นการอธิบายการควบคุมตนเอง (Self – control) ที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรม โดยได้ให้ความหมายอาชญากรรมว่า “การกระทำด้วยกำลังหรือการฉ้อโกงในการแสวงหาความสนใจ

ของตนเอง” (Acts of force of fraud undertaken in pursuit of self interest) ผู้ที่มีการควบคุมตนเองต่ำมีโอกาสกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมได้สูง การควบคุมตนเองไม่ได้หมายความว่าพฤติกรรมของตัวเองถูกกำหนดและผู้ที่มีการควบคุมตนเองต่ำ นอกจากนั้นจะมีแนวโน้มในการก่ออาชญากรรมสูงแล้วยังมีการกระทำอื่นๆ ที่เปี่ยงเบนและเสี่ยงสูงด้วย เช่น การดื่มสุรา เสพยา การพนัน แสวงหาความตื่นเต้น ใช้จ่ายอย่างไม่ฉลาด เป็นต้น เขาไม่รู้สึกละอายต่อการกระทำเปี่ยงเบนและเสี่ยงเช่นนั้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการก่ออาชญากรรมอย่างใกล้ชิด โดยอธิบายได้ว่ามีลักษณะต่อไปนี้ คือ 1. กระตุ้นง่าย 2. ชอบการเสี่ยง 3. ไม่คงที่และไม่มีจุดยืน 4. ไม่อดทน 5. เอาตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งบทบาทของพ่อแม่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของการขัดเกลาทางสังคมต่อเด็กสิ่งที่เป็นการเลี้ยงดูลูกผิดๆ ได้แก่ 1. พ่อแม่ไม่ดูแลเอาใจใส่ต่อลูก 2. พ่อแม่ไม่มีเวลาสำหรับลูก 3. พ่อแม่ไม่ได้คำนึงถึงพฤติกรรมของลูกไม่เหมาะสม 4. พ่อแม่ไม่ลงโทษลูก

### 3. พัฒนาการทางจิตสังคม 8 ขั้น ตามทฤษฎีของแอร์คสัน

สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ (Physical) ทางสังคม (Social) ทางวัฒนธรรม (Cultural) และทางความคิด (Ideational) เข้ามามีอิทธิพลกับพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งส่งผลต่อความคิดริเริ่ม ความสามารถในการปรับตัว บุคลิกภาพและพฤติกรรมต่างๆ แอร์คสันฮอร์เบอร์เกอร์ แอร์คสัน (Erik Homburger Erikson) เป็นนักจิตวิทยาคลินิก เกิดที่ประเทศเยอรมัน พบว่าพัฒนาการทางจิตวิทยาของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงเหมือนกับโครงสร้างทางกายภาพร่างกาย มุมมองของแอร์คสันจึงเน้นพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมร่วมกัน นั่นคือการเจริญเติบโตทางร่างกาย และสิ่งแวดล้อมจะมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจิตใจ และบุคลิกภาพ ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ทฤษฎีของแอร์คสันนี้มีพื้นฐานจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ จุดเด่นของแอร์คสันคือมุมมองพัฒนาการมนุษย์ตลอดช่วงอายุขัย ซึ่งแอร์คสันมองพัฒนาการของบุคคลคนหนึ่งเป็นลักษณะองค์รวม (Wholeness/Holistic) ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสิ้นอายุขัย ซึ่งโมเดลนี้แบ่งพัฒนาการของบุคคลไว้ 8 ขั้น พัฒนาการทางจิตสังคม (Psychosocial Development Model) 8 ขั้น แบ่งช่วงชีวิตของมนุษย์ จากแรกเกิดถึงประมาณอายุ 80 ปีเป็น 8 ช่วง ตามการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และสมอง จากวัยเด็กจนถึงวัยรุ่นจะมีการเจริญเติบโตเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและช้าลงในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีความคงที่ในวัยผู้ใหญ่ และหลังจากนั้นในวัยผู้ใหญ่ตอนกลางจนถึงวัยชราพัฒนาการในด้านต่างๆ เริ่มเสื่อมถอยลงแต่คงไว้ซึ่งประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงตามขั้นต่างๆ นี้เป็นเสมือนบันไดที่แต่ละบุคคลจะก้าวขึ้นไป การประสบกับปัญหาอุปสรรคเป็นเรื่องปกติ และอาจเกิดขึ้นได้ในทุกช่วงพัฒนาการ ซึ่งจะเป็นเหมือนการเรียนรู้ การรู้จักแก้ไขปัญหา และเผชิญกับวิกฤตในช่วงต่างๆ การประสบกับความล้มเหลวในขั้นหนึ่งๆ จะมีผลกระทบท่อพัฒนาการของบุคคลคนนั้นในขั้นต่อไป ด้วย เช่น การไม่ประสบผลสำเร็จในพัฒนาการขั้นต้นๆ จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่เปี่ยงเบนจากกลุ่มปกติ ตัวอย่างพฤติกรรม เช่น การเรียน และการเข้าสังคมของบุคคลในช่วงวัยเด็กตอนต้นประสบปัญหา ส่งผลให้เกิดปัญหาพฤติกรรมต่างๆ ในช่วงวัยรุ่น และเกิดปัญหาอุปสรรคการใช้ชีวิตในช่วงวัยผู้ใหญ่ตามมา เช่นกัน รูปแบบพัฒนาการทางจิตสังคมของแอร์คสันมี 8 ขั้น โดยขั้น 1 ถึงขั้น 4 เป็นช่วงของการสะสมประสบการณ์ และการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ในขั้น 5 เป็นเรื่องการปรับตัวเพื่อแสวงหาอัตลักษณ์ และขั้น 6 ถึงขั้น 8 เป็นการนำเอาอัตลักษณ์ไปใช้ โดยมีรายละเอียดตามขั้นต่างๆ ดังต่อไปนี้

**ขั้นที่ 1 ความรู้สึกไว้นือเชื่อใจกับความไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust)** พัฒนาการขั้นแรกจะเกิดขึ้นในช่วงตั้งแต่แรกเกิดจนถึงขวบปีแรก ในช่วงนี้ทารกจะมีความสุขความพึงพอใจบริเวณปาก และกิจกรรมเกี่ยวกับการกลืนกิน ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงปีแรกของชีวิต ทารกที่อยู่ในครรภ์มารดาจะได้รับการตอบสนองที่เพียงพอ อยู่ในอุณหภูมิที่เหมาะสม รับประทานอาหารผ่านทางสายรก อยู่ในภาวะสงบเงียบ ทำให้ทารกมีความพึงพอใจรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ต่อมาเมื่อทารกคลอดจากครรภ์มารดาจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ การกลืนกินทางปาก การขับถ่ายทางทวารหนัก การได้ยินเสียง และอื่นๆ ในขั้นนี้หากมารดาให้ความรักและการดูแลแก่ทารกอย่างสม่ำเสมอ ตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานทางกายและทางจิตใจอย่างต่อเนื่อง (เช่น เมื่อทารกหิวก็ได้อาหาร ได้รับการสัมผัสลูบคลำด้วยความรัก หนุนนม ได้นอนหลับอย่างสงบพอเพียง เมื่อขับถ่ายก็ได้รับการดูแลความสะอาด) จะทำให้ทารกพัฒนาความรู้สึกไว้นือเชื่อใจขั้นพื้นฐาน (Basic Trust) ต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม ความสำเร็จของพัฒนาการในขั้นแรกส่งผลได้จากการที่ทารกไม่มีความวิตกกังวลมากเกินไป หรือไม่มีอารมณ์รุนแรง เช่น การแสดง พฤติกรรมร้องไห้เยเยโดยไม่สมเหตุสมผล หรือแสดงความโมโหหงุดหงิด เพื่อเรียกร้องความสนใจ เมื่อมารดาหรือผู้ดูแลคลาดสายตาไปการที่ทารกสามารถอยู่ตามลำพังในระยะเวลาสั้นๆ เมื่อเวลา ที่มารดาหรือผู้ดูแลผลจากทารกไป เพื่อทำธุระอื่นๆ ลักษณะดังกล่าวแสดงว่า ทารกเริ่มมีความรู้สึกมั่นคงและไว้วางใจ มีความมั่นใจว่ามารดาหรือผู้ดูแลจะกลับมาดูแลเช่นเดิม ถือเป็นจุดพื้นฐานเริ่มต้นของการพัฒนาอัตลักษณ์ (Ego Identity) ของบุคคลซึ่งจะเกิดขึ้นชัดเจนในช่วงวัยรุ่น ทารกน้อยที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่ดี จะสร้างความไว้นือเชื่อใจต่อบุคคลรอบข้างและสภาพแวดล้อม มีความเชื่อมั่นและความหวังในการเริ่มต้นพัฒนาการแห่งชีวิตในอนาคต เมื่อชีวิตพวกเขาจะต้องเผชิญกับปัญหา หรือความกดดัน เขาก็จะมีความเข้มแข็งในการฝ่าฟันปัญหา ซึ่งเป็นผลจากการได้รับประสบการณ์ทางบวกในช่วงต้นของชีวิตนั่นเอง สำหรับทารกที่มีความรู้สึกไม่ไว้วางใจเกิดขึ้นถือเป็นความล้มเหลวของพัฒนาการขั้นแรกนี้ในตัวบุคคลคนนั้น ความไม่ไว้วางใจอาจมาจากการที่มารดาหรือผู้ดูแลมีปฏิกิริยาตอบสนองไม่เหมาะสมต่อความต้องการของทารก การห่างเหิน หรือปฏิเสธบุตร รวมทั้งมารดาที่มีลักษณะพึงพาไม่ได้ หรือมารดาที่เลี้ยงดูทารกด้วยความหงุดหงิด โกรธ ทารกจะแสดงพฤติกรรมเรียกร้องมากเกินไปอย่างไม่มีเหตุผล หรืออาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในลักษณะอื่นๆ และพัฒนาความรู้สึกไม่ไว้วางใจต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม ไม่เข้าใจสิ่งแวดล้อม ไม่ไว้วางใจผู้อื่นในพัฒนาการขั้นต่อไป

#### 1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย

##### 1.1 มีการเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็ว

1.2 มีการเคลื่อนไหวระยะแรก เป็นไปโดยปฏิกิริยาสะท้อน (Reflexive - ปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าแบบอัตโนมัติ เช่น การกระพริบตา การกระตุก น้ำลายไหล เป็นต้น) แล้วค่อยๆ หายไป ต่อมาจะพัฒนาเป็นการเคลื่อนไหวของร่างกาย รวมทั้งการเคลื่อนไหวที่มีจุดมุ่งหมายมากขึ้น ทารกจะสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้มากขึ้นจากการที่ทารกสามารถชันคอ คว่ำตัว ลุกขึ้นนั่ง คลานเข้า ยึดเกาะสิ่งของเพื่อยืนขึ้นเอง การเกาะเดินจนในที่สุดสามารถลุกขึ้นยืนได้เอง

## 2. พัฒนาการทางด้านภาษา

2.1 ทารกแรกเกิด แสดงความต้องการให้ผู้เลี้ยงดูเข้าใจ ด้วยการร้องไห้

2.2 2 เดือน ฟังเสียงคุย หันหาเสียง เปล่งเสียงอ้อแอ้

2.3 4 เดือน เปล่งเสียงได้ยาวขึ้น ส่งเสียงอ้อแอ้โต้ตอบ เมื่อรู้สึกพอใจจะส่งเสียงเอิ๊กอ๊ากในลำคอ

2.4 6 เดือน หันหาเสียงเรียก ส่งเสียงหลายเสียง

2.5 9 เดือน ฟังรู้ภาษา เข้าใจสีหน้า ท่าทาง เลียนเสียงพยัญชนะแต่ไม่มี  
ความหมาย

2.6 12 เดือน เรียกพ่อแม่/ พูดคำโดดที่มีความหมาย 1 คำ ทำท่าตามคำบอกที่มี  
ท่าทางประกอบได้

3. พัฒนาการทางด้านความคิดสำหรับพัฒนาการทางด้านความคิดนั้นจะกล่าวถึงแนวคิดของเพียเจท์ (Piaget) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิดของมนุษย์ โดยพัฒนาการทางความคิดในระยะทารกนั้นเป็นระยะของ Sensori-motor Operation (แรกเกิด – 2 ปี) และแบ่งลำดับขั้นพัฒนาการเป็น 6 ระยะ เมื่อเปรียบเทียบกับพัฒนาการในช่วงแรกตามทฤษฎีของแอร์ริคสัน ซึ่งอยู่ในช่วงอายุขวบปีแรก จะเทียบกับแนวคิดของเพียเจท์ได้ 4 ระยะคือ ระยะ 0 – 2 เดือน (Reflexive) พฤติกรรมต่างๆ เป็นปฏิกิริยาสะท้อน (ปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าแบบอัตโนมัติ เช่น การกระพริบตา การกระตุก น้ำลายไหล เป็นต้น)

3.1 ระยะ 1 – 4 เดือน (Primary circular reaction) ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นสิ่งกระตุ้นการเคลื่อนไหวของเด็ก เด็กจะทำซ้ำ ๆ แต่ยังไม่มีความมุ่งหมาย สนใจการเคลื่อนไหว ไม่ใช่สนใจผลของการเคลื่อนไหว

3.2 ระยะ 4 – 9 เดือน (Secondary circular reaction) เริ่มมีความตั้งใจทำพฤติกรรมเคลื่อนไหว และสนใจผลของพฤติกรรมนั้น ๆ

3.3 ระยะ 9 – 12 เดือน (Coordination of secondary reaction) เริ่มแก้ปัญหาอย่างง่าย ๆ ได้ ใช้พฤติกรรมในอดีตที่ผ่านมาช่วยแก้ปัญหา สามารถแยกสิ่งที่ต้องการออกจากสิ่งที่ไม่ต้องการ สามารถเลียนแบบการเคลื่อนไหว

ในขั้นนี้ทารกจะมีการเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็ว ในขณะที่พัฒนาการทางความคิดเป็นแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และมักเป็นปฏิกิริยาสะท้อน

**ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเอง กับ ความละอายและสงสัย (Autonomy vs. Shame and Doubt)** ในพัฒนาการขั้นที่ 2 เกิดขึ้นระหว่างขวบปีที่ 2 – 3 ของชีวิต พัฒนาการในขั้นนี้เด็กจะมีพัฒนาการทางร่างกาย โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมากขึ้น และเริ่มที่จะเรียนรู้การควบคุมส่วนต่างๆ ของร่างกาย เคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นอิสระมากขึ้น สามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเริ่มสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบข้าง เด็กในวัยนี้จะเริ่มฝึกหัดการขับถ่าย การควบคุมกล้ามเนื้อหูรูด ความรู้สึกเป็นตัว ของตัวเอง (Sense of Autonomy) และการควบคุมตนเอง (Self Control) จะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม มีความมั่นคงอดทน ให้โอกาสเด็กได้ทำสิ่งต่าง ๆ ตามความปรารถนาของตนเองโดยอยู่ในการดูแลของผู้ปกครอง (เช่น การเคลื่อนไหว การเดิน การป้อนอาหารหยิบจับสิ่งของอย่างเป็นอิสระ โดยที่ผู้ปกครองไม่แสดงท่าทีตื่นตระหนก หรือ

กังวลมากเกินไป) จะทำให้เด็กรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ผลดีอีกประการคือ เด็กจะพัฒนาความรู้สึกมุ่งมั่น (Will) ซึ่งหมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจแน่วแน่ ในการเลือก และในการยับยั้งตนเอง เด็กจะกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและกล้าที่จะตัดสินใจมากขึ้น รวมทั้งมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ในทางตรงข้ามหากผู้ปกครองปล่อยปละละเลย คุ่ว่า หรือเข้มงวดกับเด็กมากเกินไป เด็กจะรู้สึกละอาย สงสัยในความสามารถของตนเอง ไม่มั่นใจ ในการแสดงความคิดเห็น ไม่มั่นใจว่าจะควบคุมชีวิตตนเองได้ ผลกระทบหนึ่งที่น่าเกิดขึ้นคือทำให้เด็ก มีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม ขาดความเชื่อมั่น วิตกกังวล หวาดระแวงสงสัย หรือมีพฤติกรรมย้ำทำ นอกจากนี้ บุคคลที่ได้รับการพัฒนาความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง และการควบคุมชีวิตตนเองอย่าง เหมาะสม เมื่อโตขึ้นเขาจะเป็นผู้ใหญ่ที่สนใจจะสนับสนุน และเชื่อมั่นสถาบันทางกฎหมายของสังคม มีความเคารพและอยู่ภายใต้กฎหมายของสังคม

พัฒนาการทางด้านร่างกายและภาษา

1. เด็กเป็นอิสระทางกาย (Physical Independence) มากขึ้น สามารถเดินวิ่ง ได้เอง สำรวจสิ่งแวดล้อมได้

2. เด็กเริ่มพูดเป็นคำ ๆ ได้มากขึ้น เข้าใจคำสั่งและภาษาท่าทางมากขึ้น เมื่ออายุ 2 ปี พูด 2 – 3 คำต่อกันได้อย่างมีความหมาย

พัฒนาการทางด้านความคิด พัฒนาการทางความคิด ระยะ Sensori-motor ของ Piaget ระยะ 12 – 18 เดือน (Tertiary Circular Reaction) เริ่มมีพฤติกรรมลองผิดลองถูก (Trail & Error) สนใจผลที่เกิดขึ้น เป็นตัวของตัวเอง เริ่มมีความเข้าใจวัตถุภายนอก รับรู้การคงอยู่ของวัตถุแม้ เมื่อวัตถุนั้นถูกปิดบัง หรือซ่อนลับตาไป หรือถูกเคลื่อนย้ายไปที่อื่น (Object Permanence) ระยะ 18 – 24 เดือน เริ่มมีความคิด จินตนาการ มีความสามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ๆ แต่ยังเป็น ลักษณะลองผิดลองถูกอยู่ (Invention of new means through mental combination)

**ขั้นที่ 3 ความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Initiative vs. Guilt)** พัฒนาการในขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 3 – 5 ปี เด็กวัยนี้ร่างกายมีความสามารถและช่วยตัวเองได้มากขึ้นกว่าเดิม แต่ก็ยังอยู่ในวงจำกัด การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สำหรับเด็กในช่วงวัยนี้ทำได้โดยให้เด็กได้ร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ท้าทายความสามารถของเขา รวมทั้งสิ่งแวดล้อมก็มีส่วนผลักดัน และเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กได้ ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กเริ่มเรียนรู้บทบาททางเพศ มาตรฐานทางศีลธรรมและ การควบคุมอารมณ์ ครอบครัวจะเป็นแหล่งชี้แนะถึงสิ่งต่างๆ ในสังคมให้แก่เด็ก เด็กเริ่มสร้างบุคลิกภาพและความรู้สึกผิดชอบชั่วดีจากการได้มีกิจกรรมและประสบการณ์ร่วมกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวการอบรมสั่งสอนโดยพ่อแม่ หรือผู้ใหญ่ในครอบครัวจะช่วยให้เด็กได้ซึมซาบเข้าไป เป็นการรู้สำนึกผิดชอบชั่วดี ในความคิด และแสดงออกในพฤติกรรมของเด็ก การเรียนรู้นี้เด็กจะได้รับจากตัวแบบ (Role Model) ในครอบครัว โดยมีตัวแบบเป็นตัวอย่าง และให้ข้อมูลแก่เด็ก เพื่อเรียนรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ดังนั้นความรู้สึกผิดชอบชั่วดีจึงสามารถสร้างขึ้นโดยการเรียนรู้จากบุคคลในครอบครัว และรวมถึงแนวความคิดค่านิยมของสังคม ในระยะนี้ครอบครัวมีบทบาทอย่างยิ่งในการปลูกฝังความรู้สึกผิดชอบชั่วดีให้แก่เด็ก การสร้างความสัมพันธ์ในระยะนี้จะเริ่มด้วยความสัมพันธ์ระหว่างแม่-เด็ก ต่อมาพ่อเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องด้วย และเมื่อสังคมของเด็กกว้างขวางขึ้นเด็กจะเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เด็กเริ่มเป็นตัวของตัวเอง เด็กที่มีประสบการณ์มากจะสามารถ

ช่วยเหลือตัวเองได้มาก เด็กที่ไม่สามารถพัฒนาผ่านขั้นความคิดริเริ่มไปได้จะเกิดความรู้สึกผิด และไม่กล้าที่จะเป็นผู้ริเริ่ม เนื่องจากเกิดความกลัวว่าจะทำผิดพลาดอีก พัฒนาการของเด็กเป็นความรับผิดชอบร่วมกันทั้งเด็ก พ่อแม่ และชุมชน การได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน หรือการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ในสังคมจะเป็นการช่วยถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ค่านิยมของสังคมให้แก่เด็กได้ทีละน้อย โดยมีผู้ใหญ่ช่วยกันประคับประคองให้เด็กพัฒนาไปสู่ความสมบูรณ์ได้ เด็กวัยนี้ควรได้รับโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถอย่างอิสระ เช่น การเล่น การคิด การประดิษฐ์ การจินตนาการต่างๆ และควรได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ซึมซับความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และหลักศีลธรรมจรรยา หากเด็กวัยนี้ได้รับการจำกัดในการทำกิจกรรม หรือถูกตำหนิ เมื่อคิดและทดลองทำสิ่งต่างๆ จะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดคัดค้านหรือความรู้สึกผิดเกิดขึ้นเนื่องจากเขาไม่สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จตั้งใจและถูกกลั่นแกล้ง หรือขัดขวางความสามารถของตนเอง ทำให้ความรู้สึกผิดเกิดสะสมในตัวเด็กและมีผลให้เด็กขาดความคิดสร้างสรรค์

พัฒนาการทางด้านร่างกายและภาษา เด็กวัยนี้สามารถเดิน วิ่ง กระโดดโลดเต้นได้ เด็กจะมีทัศนคติไปในทางที่ดี ถ้าได้ทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีอิสระ ได้ใช้ความคิดและพลังงานของเขา และการได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อม เด็กต้องการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ในระยะแรกๆ ของขั้นนี้ เด็กจะมีความกระตือรือร้นและเริ่มมีความก้าวร้าวเกิดขึ้น เพื่อจะเอาชนะ ลักษณะพฤติกรรมของเด็กวัยนี้ จะแตกต่างกันไปตามเพศ และในที่สุดจะพัฒนาเป็นบุคลิกภาพที่แสดงถึงความเป็นชาย และหญิงอย่างเห็นได้ชัด รูปแบบพฤติกรรมของเด็กชาย เด็กชายจะชอบกระโดดโลดเต้น ต้องการมีความรู้ใหม่ๆ และชอบยุ่งเรื่องของคนอื่น ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น การไม่สามารถอยู่นิ่งๆ อาการกระวนกระวาย การจู่โจมถึงตัวบุคคล ในขณะที่เด็กหญิง รูปแบบที่แสดงออกมาจะเริ่มคล้ายกับหญิงสาวทั่วไป เช่น มีเสน่ห์ น่ารัก มีทิ่ทำขายเงิน เย้ายวน จนถึงขั้นที่แสดงออกถึงความสงบบเสงี่ยม ซึ่งเป็นลักษณะของสาว ๆ ทั้งหมดนี้เป็นการเริ่มต้นที่แสดงออกถึงเพศแม่ เด็กหญิงเริ่มมีบทบาทของความเป็นแม่ต่อไปในรูปของท่วงทีการพูดคุย การแสดงออกต่าง ๆ ในสังคมจะสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมต่างๆ รวมถึงอุปนิสัยส่วนลึกที่จะยอมรับใครเข้ามาร่วมเกี่ยวข้องด้วย พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นธรรมชาติของเด็ก สภาพแวดล้อมของครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อการแสดงออกของเด็กเป็นอย่างมาก เมื่อเด็กผ่านช่วงนี้ไป ความสนใจเรื่องเพศจะเปลี่ยนจากความสนใจในบุคคลอื่นเป็นการค้นหาสิ่งใหม่ๆ ให้กับตัวเอง เด็กมีความสามารถทางภาษาและสามารถใช้ได้ดีขึ้นกว่าเดิม ชอบพูดและตั้งคำถามถึงสิ่งต่างๆ รอบตัว และมีจินตนาการทางความคิดต่างๆ ในขณะที่กำลังทำกิจกรรมนั้นๆ เด็กในช่วงนี้กำลังเรียนรู้ในสิ่งแปลกใหม่ ผู้ใหญ่ควรปล่อยให้เด็กได้พูดถาม และทำกิจกรรมต่างๆ อย่างอิสระภายในขอบเขตความสามารถและจินตนาการของเขา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดถึงการใช้ภาษาจะช่วยให้เด็กเกิดความคิดในการวางแผนและการริเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เขาต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป เด็กก็จะมีความคิดริเริ่ม แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้ใหญ่คอยเข้มงวด ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ซักถามหรือตำหนิว่าพฤติกรรมที่เขาแสดงออกอยู่ตลอดเวลา เขาก็จะรู้สึกผิด และไม่กล้าแสดงออกเมื่อคิดจะทำสิ่งใด



#### ขั้นที่ 4 ความขยันหมั่นเพียรกับความรู้สึกต่ำต้อย (Industry vs. Inferiority) ขั้นนี้

อยู่ในช่วงอายุ 6 – 12 ปี ช่วงวัยเด็กตอนปลายเป็นระยะที่เด็กมีความเจริญเติบโตและมีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากขึ้นยิ่งกว่าในวัยเด็กตอนต้นและวัยเด็กตอนกลาง การแสวงหาสิ่งต่างๆ ทำให้เด็กมีประสบการณ์กับสิ่งใหม่ๆ รอบตัวเขามากขึ้น เมื่อเขาคิดว่าสิ่งใดที่เขาต้องการเขาจะต้องแสวงหาให้ได้ตามความปรารถนา เนื่องจากในวัยที่ผ่านมาเขาไม่สามารถทำกิจกรรมหลายอย่างได้เพราะมีผู้ใหญ่คอยบังคับและควบคุม เด็กในวัยนี้ต้องการแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อแสดงความเป็นผู้ใหญ่ จุดสำคัญของพัฒนาการระยะนี้คือการได้แสดงออกว่าเขามีความคิด และมีความสามารถเหมือนผู้ใหญ่คนอื่นๆ เช่นกัน ในช่วงอายุนี้นักคิดรอบข้างควรช่วยชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตเพราะเป็นระยะที่พวกเขาเริ่มไตร่ตรองถึงอนาคต การที่ได้พิสูจน์ว่ามีความสามารถกระทำสิ่งต่างๆ ในขอบเขตของเขาได้อย่างเหมาะสมทำให้เด็กในวัยนี้มีความเชื่อมั่นว่าเขาจะประสบความสำเร็จในอนาคต

พัฒนาการทางร่างกาย การเจริญเติบโตด้านร่างกายของเด็กวัยนี้มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้าๆ สม่ำเสมอ มีการเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อและระบบประสาทซึ่งทำงานประสานกันได้ดีขึ้น การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของอวัยวะภายในเกือบทุกระบบ การเปลี่ยนแปลงด้านน้ำหนัก การเจริญเติบโตของกระดูกและฟัน และการขยายออกของร่างกายซึ่งเปลี่ยนไปในด้านส่วนสูงมากกว่าส่วนกว้าง โดยความสูงจะเพิ่มขึ้น 2 – 3 นิ้วต่อปี สัดส่วนร่างกายใกล้เคียงผู้ใหญ่มากขึ้น เด็กผู้หญิงจะมีการเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกายและวุฒิภาวะเร็วกว่าเด็กผู้ชายประมาณ 1 – 2 ปี จากลักษณะการเติบโตทางด้านร่างกายดังกล่าว ทำให้เด็กวัยนี้เริ่มให้ความสนใจกับรูปร่างหน้าตา มีความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องราวทางกายของเพศตรงข้าม อย่างไรก็ตามการเจริญเติบโตที่เกิดขึ้นทุกด้านของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ลักษณะทางพันธุกรรม การเลี้ยงดูเอาใจใส่จากครอบครัว และตัวเด็กเอง เช่น รูปแบบการรับประทานอาหาร การออกกำลังกายที่เหมาะสม การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์แข็งแรง

พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้คือ การมีความคิดละเอียดอ่อนมากขึ้น สามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น ควบคุมอารมณ์ของตนได้ เรียนรู้ที่จะแสดงอารมณ์ได้เหมาะสมในรูปแบบที่สังคมยอมรับได้ เด็กวัยนี้สามารถควบคุมและระงับความโกรธได้ดีขึ้น ไม่มีลักษณะของการโกรธง่ายและหายเร็ว พัฒนาการการแสดงออกจะเปลี่ยนไปจากเดิมที่แสดงออกด้วยการร้องไห้ดินกับพื้นเสียงดัง ทั้งตัวลงนอนเมื่ออยากได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ จะเปลี่ยนเป็นการคิดแค้นในใจแต่ไม่ทำจริงดังที่คิด หรือการหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจในทันที ไม่มีพฤติกรรมแบบต่อสู้อยู่โดยใช้กำลัง ด้านความรัก เด็กวัยนี้แสดงออกด้วยการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ระวังแฉ่งใส อารมณ์ดี จะระมัดระวังไม่ทำให้ผู้อื่นเสียใจหรือกระทบกระเทือนใจ โดยเฉพาะขณะอยู่ในกลุ่มเพื่อน หรือในสังคม เขาต้องการความรักความอบอุ่นมั่นคงในครอบครัวและหมู่คณะ นอกจากนี้เด็กจะเลิกกลัวสิ่งที่ไม่มีความจริง พิสูจน์ไม่ได้ อารมณ์กลัวของเด็กวัยนี้เกิดจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่ได้รับมา สิ่งของเด็กวัยนี้กลัวมากที่สุดคือ กลัวการไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม กลัวไม่มีเพื่อน ไม่ชอบการแข่งขัน ไม่ต้องการเด่นหรือด้อยกว่ากลุ่ม ชอบการยกย่องแต่ไม่ชอบการเปรียบเทียบ นอกจากนี้เด็กยังกลัวอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับตนและบุคคลที่รัก การตอบสนองความกลัวจะเป็นลักษณะการต่อสู้ การถอยหนี

และการทำตัวให้เข้ากับสิ่งนั้นๆ ความกลัวของเด็กจะเริ่มลดลงเรื่อยๆ พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย เด็กจะเปลี่ยนจากความกลัวเป็นความกังวลเรื่องรูปร่างของตนเองแทน คือ กังวลจากความต้องการให้ตนมีรูปร่างที่แข็งแรงในเด็กชาย หรือมีรูปร่างหน้าตาสวยงามในเด็กหญิง อย่างไรก็ตาม เด็กวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกที่เกิดขึ้นเร็ว บางครั้งทำตัวเป็นผู้ใหญ่ บางครั้งทำตัวเป็นเด็ก ความขัดแย้งทางอารมณ์จึงเกิดขึ้นได้เสมอ พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้ จึงขึ้นอยู่กับลักษณะการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ซึ่งมีผลสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้สึกมั่นคงของเด็กต่อไป

พัฒนาการทางด้านความคิดและสังคม เด็กจะสนใจในสิ่งต่างๆ แล้วพยายามดัดแปลงให้มาสู่แบบฉบับของเขา ความสามารถในการเลียนแบบจะปรากฏออกมาในรูปของการเรียนรู้ภายในขอบเขตความสามารถของตนเอง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคม เด็กจะมองเห็นว่าพ่อแม่เป็นตัวแทนของสังคม เป็นแบบอย่างแก่เขา แต่เขายังต้องการตัวแบบอื่นๆ เพื่อการเปรียบเทียบกับ เช่น เพื่อนของพ่อแม่ และพ่อแม่ของเพื่อน เป็นบุคคลสำคัญที่ใหม่สำหรับเขา นอกจากนี้เพื่อนบ้าน เพื่อนในโรงเรียน เป็นสิ่งสำคัญทางสังคมที่เขาจะพิจารณาและคนแปลกหน้ากลายเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับเขา เด็กหญิงและเด็กชายจะแสวงหาผู้ใหญ่และบุคคลอื่นๆ เพื่อการวิเคราะห์ เขาคิดว่าพ่อแม่ยังไม่สมบูรณ์พอที่เขาจะเลียนแบบได้ครบทุกด้านในโลกของเด็กมีการสมมติตำแหน่งต่างๆ ที่สำคัญเหมือนผู้ใหญ่ เด็กมีความนับถือตนเองเป็นเกณฑ์เพื่อวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตน เด็กจะแสวงหาตัวแบบจากครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษออกไป ทางด้านการปรับตัวของเด็กในสังคม เด็กจะมีการยอมรับตัวเองมากขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกันและกลุ่มบุคคลทางศาสนา จะมีส่วนช่วยสนับสนุนการปรับตัวของเด็กได้เป็นอย่างดี ในช่วงวัยนี้เด็กเริ่มเปลี่ยนความผูกพันจากครอบครัวไปสู่สถาบันอื่นในสังคม พัฒนาการระยะนี้จะมีผลต่อระยะวัยรุ่น โดยทั่วไปเด็กวัยรุ่นมักต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ชอบทำกิจกรรมต่างๆ สูงกว่าความสามารถตามการรับรู้ของตนเอง เป็นการทดลอง และเรียนรู้ศักยภาพของตนเอง ในขณะเดียวกันความกลัวความผิดพลาดหรือความล้มเหลวที่เกิดขึ้น ก็เป็นแรงผลักดันให้เขาพยายามทำกิจกรรมนั้นๆ ให้สำเร็จ เด็กวัยรุ่นจะพยายามเอาชนะ เพื่อความสำเร็จ ซึ่งเป็นแนวทางไปสู่ความเชื่อมั่นในตัวเองเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ กล่าวได้ว่าเด็กวัยรุ่นมีพลังอย่างเพียบพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อความสำเร็จในการทำงาน มีความขยันขันแข็ง พยายามคิดทำ คิดผลิตสิ่งต่างๆ ให้เหมือนผู้ใหญ่ด้วยการทุ่มเททั้งกำลังกายและกำลังใจ การได้รับคำชมเชย เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดกำลังใจ และมีความมานะพยายามมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามเด็กไม่ได้รับความสนใจ หรือผู้ใหญ่แสดงออกว่าสิ่งที่เขาทำเป็นเรื่องน่ารำคาญ เขาก็จะรู้สึกต่ำต้อย

การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย

1. แนะนำในเรื่องการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง
2. แนะนำเรื่องการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของเด็กวัยนี้ เด็กควรได้รับสารอาหารครบทุกหมู่ในปริมาณที่เพียงพอ สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือเด็กวัยนี้มักสนใจการเล่นกับเพื่อนมากกว่าเรื่องการรับประทานอาหาร

### การส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ

1. แนะนำเรื่องการรู้จักตนเอง การมองตนเองตามความเป็นจริง ด้วยการบริหารจัดการจิตใจ การทำสมาธิ การเสียสละเพื่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม
2. ฝึกการผ่อนคลายความเครียดในลักษณะต่างๆ เช่น การผ่อนคลายกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย จินตภาพบำบัด หรือการทำงานอดิเรกที่ชอบ เช่น ฟังเพลง เล่นดนตรี อ่านหนังสือ ที่ชอบวาดภาพ เป็นต้น

### การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

1. แนะนำเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ให้รู้จักการยืดหยุ่น รู้จักการแพ้ ชนะ และให้อภัย เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลตามสภาพความเป็นจริง เพื่อลดความคาดหวังจากผู้อื่นในทุกๆ ด้าน
2. ฝึกพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งพฤติกรรมทางด้านร่างกาย และคำพูด การจัดให้มีการแสดงบทบาทสมมติสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

**ขั้นที่ 5 ความเป็นอัตลักษณ์กับความสับสนในบทบาท (Identity vs. Role Confusion)** ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 13 – 20 ปี การแสวงหาอัตลักษณ์ของบุคคล และการเสริมสร้างความรับผิดชอบถือว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญของวัยนี้ ซึ่งความรับผิดชอบดังกล่าวมีรากฐานมาจากการอบรมของพ่อแม่ และความรู้สึกไว้วางใจและความมั่นใจในตนเอง องค์ประกอบสำคัญของการสร้างความรู้สึกเป็น อัตลักษณ์ และผ่านพ้นความรู้สึกสับสนในตนเอง ได้แก่ ความเข้าใจในอัตลักษณ์และการแสวงหาสถานภาพทางสังคม ความเข้าใจในอัตลักษณ์ช่วยให้เด็กวัยรุ่นเกิดความเข้าใจในปัญหาต่างๆ และช่วยในการตัดสินใจ วางแผนเรื่องเกี่ยวกับอนาคต เช่น การเลือกอาชีพ การเลือกคู่ครอง เป็นต้น ในวัยนี้เด็กวัยรุ่นจะเกิดความคิดสงสัยในตัวเอง เช่น การคิดถามตนเองว่า “ฉันคือใคร?” หรือ “ฉันจะทำอาชีพอะไรดี?” เนื่องจากระยะวัยรุ่นเป็นระยะ ที่มีความรู้สึกสับสนขาดความมั่นใจ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจเพื่อเตรียมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ปัญหาของเด็กวัยรุ่นมักเป็นไปในทำนองที่ว่า ฉันไม่รู้ว่าจะทำอะไร ฉันไม่รู้ว่าจะดำเนินชีวิตไปในทิศทางใด และฉันไม่รู้ว่าจะฉันเป็นใคร อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน และความรู้สึกได้รับการยอมรับจากสังคมแวดล้อม ซึ่งรวมถึงกลุ่มย่อยทางวัฒนธรรม และศาสนามีผลต่อการปรับตัวของวัยรุ่นอย่างยิ่ง เด็กวัยรุ่นจะค่อย ๆ พัฒนาความเป็นตัวของตัวเองขึ้น เขาจะแสวงหาตนตามอุดมคติ (Ego – ideal) และค้นหาอัตลักษณ์เพื่อปรับตัวให้เข้ากับบทบาทใหม่ในสังคม เราพบว่าเด็กวัยรุ่นตอนปลายจำนวนมากยังไม่สามารถค้นพบอัตลักษณ์ของตน เด็กวัยรุ่นที่ประสบอุปสรรคในพัฒนาการขั้นนี้จะขาดทักษะที่เหมาะสมในการแก้ไขสถานการณ์ คือเมื่อเผชิญปัญหามักจะหลบเลี่ยงมากกว่าที่จะแก้ไข ในขณะที่สถานการณ์ หรือปัญหาหนึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไข เมื่อปัญหาอื่นๆ ประดังเข้ามาก็เกิดการสับสน และซับซ้อนของปัญหา กล่าวคือเด็กวัยรุ่นยังไม่มีทักษะที่ดีในการแก้ปัญหา อย่างไรก็ตามวัยรุ่นแต่ละคนย่อมต้องการเวลาในการเรียนรู้ และปรับตัวเพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่และได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างในสังคม

พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางด้านร่างกายประกอบด้วยการเจริญเติบโต และเปลี่ยนแปลงของร่างกายอย่างมาก รวมถึงพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศที่ชัดเจน ในวัยนี้ ร่างกายของเขามีการผลิตฮอร์โมนเพศ (Sex hormone) และฮอร์โมนของการเจริญเติบโต (Growth hormone) อย่างมากและรวดเร็ว ส่งผลให้ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แขนขาจะยาวขึ้น ก่อนจะเห็นการเปลี่ยนแปลงอื่นประมาณ 2 ปี ในเพศหญิงจะมีไขมันมากกว่าเพศชาย วัยรุ่นชายจะมีพัฒนาการของกล้ามเนื้อมากกว่า ทำให้เพศชายดูแข็งแรงกว่า ระหว่างวัยรุ่นเพศชายและวัยรุ่นเพศหญิงจะมีการเปลี่ยนแปลงทางเพศที่ต่างกันอย่างชัดเจน อาทิเช่น วัยรุ่นชายจะเป็นหนุ่มขึ้น เสียงแตก หนวดเคราขึ้น และเริ่มมีฝันเปียก ส่วนวัยรุ่นหญิงจะเป็นสาวขึ้นคือ เต้านมมีขนาดโตขึ้น ไขมันที่เพิ่มขึ้นจะทำให้รูปร่าง มีทรวดทรง สะโพกผายออก และเริ่มมีประจำเดือน นอกจากนี้ระดับสติปัญญา ความคิดจะพัฒนาสูงขึ้น คือมีความคิดเป็นแบบรูปธรรมมากขึ้นกว่าวัยก่อนหน้านี้ มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้นตามลำดับ จนเมื่อพ้นวัยรุ่นแล้ว จะมีความสามารถทางสติปัญญาได้เหมือนผู้ใหญ่ แต่ในช่วงวัยรุ่นนี้ เด็กวัยรุ่นอาจขาดความยังคิด มีความหุนหันพลันแล่น ซึ่งการวิจัยพบว่าพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงในวัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย คือการผลิตฮอร์โมนของต่อมไร้ท่อต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในสมอง และร่างกายของวัยรุ่น

พัฒนาการทางอารมณ์ ในช่วงวัยนี้อารมณ์จะปั่นป่วน เปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิดง่าย เครียดง่าย โกรธง่าย อาจเกิดอารมณ์ซึมเศร้าโดยไม่มีสาเหตุได้ง่าย อารมณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้ อาจทำให้เกิดพฤติกรรมเกรี้ยว ก้าวร้าว มีผลต่อการเรียนและการดำเนินชีวิต ในวัยรุ่นตอนต้น การควบคุมอารมณ์ยังไม่ค่อยดีนัก บางครั้งยังทำอะไรตามอารมณ์ตัวเองอยู่บ้าง แต่จะค่อยๆ ดีขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น อารมณ์เพศวัยนี้จะมีความสนใจเรื่องทางเพศ หรือมีพฤติกรรมทางเพศ เช่น การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติในวัยนี้ แต่พฤติกรรมบางอย่างอาจเป็นปัญหา เช่น เบี่ยงเบนทางเพศ กามวิปริต หรือการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น

พัฒนาการทางจริยธรรม วัยนี้จะมีแนวคิดเชิงอุดมคติสูง (Idealism) เพราะเขาสามารถแยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้มีมโนธรรม ต้องการให้มีความถูกต้อง ความชอบธรรมในสังคม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ต้องการเป็นคนดี เป็นที่ชื่นชอบของคนอื่น และจะรู้สึกอึดอัดคับข้องใจกับความไม่ถูกต้องในสังคม หรือในบ้าน แม้แต่พ่อแม่ของตนเองเขาก็เริ่มรู้สึกว่าไม่ได้ดีสมบูรณ์แบบเหมือนเมื่อก่อนอีกต่อไปแล้ว บางครั้งเขาจะแสดงออก ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์พ่อแม่ หรือครู อาจารย์ ตรงๆ การต่อต้าน ประท้วงจึงเกิดได้บ่อยในวัยนี้ เมื่อเขาเห็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือมีการเอาเปรียบ เบียดเบียน ความไม่เสมอภาคกัน เมื่อพ้นวัยรุ่นตอนต้นไป การควบคุมตนเองจะดีขึ้น จนเป็นระบบจริยธรรมที่สมบูรณ์เหมือนผู้ใหญ่

พัฒนาการทางสังคม วัยนี้จะเริ่มห่างจากทางบ้าน ไม่ค่อยสนิทสนมคลุกคลีกับพ่อแม่พี่น้องเหมือนเดิม แต่จะสนใจเพื่อนมากกว่า จะใช้เวลากับเพื่อนนานๆ มีกิจกรรมนอกบ้านมาก ไม่อยากไปไหนกับทางบ้าน เริ่มมีความสนใจเพศตรงข้าม สนใจสังคมสิ่งแวดล้อม ปรับตัวเองให้เข้ากับกฎเกณฑ์กติกาของกลุ่ม ของสังคมได้ดีขึ้น มีทักษะทางสังคมมากขึ้น รู้จักการสื่อสารเจรจา การแก้ปัญหา การประนีประนอม การยืดหยุ่นอ่อนอ่อน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น พัฒนาการทางสังคมที่ดีจะเป็นพื้นฐานมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ความภาคภูมิใจในตนเอง และบุคลิกภาพที่ดี ถ้าบุคคล

ไม่สามารถปรับตัว หรือพบอุปสรรคในพัฒนาการขั้นนี้ เขาจะเกิดความรู้สึกรุนแรง ซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพ และการแสดงออกของเขา การได้พูดหรือได้แสดงความคิดเห็นต่อหน้าคนหมู่มาก นับว่าเป็นประโยชน์เป็นการแสวงหาอัตลักษณ์ของตัวเองอย่างหนึ่ง นอกจากนั้นวัยรุ่นจะเลือกผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่พ่อแม่ มาเป็นแบบอย่างที่มีความหมาย และเป็นไ้วางใจของเขา วัยรุ่นจะมองคุณค่าของวัฒนธรรม ศาสนา และอุดมคติว่า เป็นสิ่งที่ดีงาม และเป็นสิ่งที่สนับสนุนส่งเสริมพัฒนาการ และการแสวงหาอัตลักษณ์ของเขา ถ้าเขาประสบความสำเร็จในการแสวงหาตนเอง เขาจะสามารถแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเขาไม่สามารถฟันฝ่าอุปสรรคปัญหาต่างๆ และไม่มั่นใจในอัตลักษณ์ของตน เขาจะเกิดความรู้สึกสับสนและแสดงบทบาทที่ไม่เหมาะสม ประเด็นปัญหาที่พบได้บ่อยในวัยรุ่น ได้แก่ ความสัมพันธ์กับพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว การใช้สารเสพติด ปัญหาเกี่ยวกับประเด็นทางเพศ ปัญหาบุคลิกภาพและพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎเกณฑ์ต่างๆ

ปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่ วัยนี้จะแสดงพฤติกรรมที่แสดงความเป็นตัวตนของเขาค่อนข้างมาก การพูดจาไม่ค่อยเรียบร้อยซึ่งอาจเลียนแบบมาจากกลุ่มเพื่อน อารมณ์แปรปรวน ไม่มีความสม่ำเสมอต่อความรับผิดชอบต่าง ๆ เอาแต่ใจตัวเอง ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูอาจารย์ หงุดหงิดไม่พอใจได้มาก ๆ ถ้าบุคคลรอบข้างไม่เข้าใจ การแสดงออกเหล่านี้ และใช้วิธีการจัดการที่ไม่ถูกต้อง เช่น ใช้การดุด่าว่ากล่าว บ่นตำหนิ หรือลงโทษรุนแรง จะเกิดปฏิกิริยาต่อต้าน ซึ่งไม่ช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านั้น วิธีการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมเหล่านี้ ทำได้โดยเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจความต้องการของเขา มีการตอบสนองโดยประนีประนอมยืดหยุ่น แต่ยังคงขอบเขตที่เหมาะสม ควรใช้การจูงใจ ให้วัยรุ่นได้ออกความคิด และร่วมมือโดยสมัครใจมากกว่าการบังคับหรือการใช้ความรุนแรง

ปัญหาการใช้สารเสพติด ตามธรรมชาติของวัยรุ่นจะมีความอยากรู้อยากเห็น อยากรลองมาก การที่อยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนที่ใช้สารเสพติด ย่อมมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกชักจูงให้ใช้สารเสพติดต่างๆ วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนเพราะกลัวเพื่อนไม่คบ หรือถูกเพื่อนทำทนาย หรือบางคนใช้เพราะอยากให้เหมือนเพื่อนๆ เพื่อให้ได้รับการยอมรับ เมื่อลองแล้วเกิดความพอใจ และติดสารเสพติดเหล่านั้นไป

ปัญหาทางเพศ พฤติกรรมรักร่วมเพศ (Homosexuality) เป็นพฤติกรรมที่จะทำให้เกิดปัญหาตามมาได้มาก คนที่เป็นรักร่วมเพศมักจะเจอปัญหาในการดำเนินชีวิตได้มากกว่าคนทั่วไป ในบางสังคมมีการต่อต้านพฤติกรรมรักร่วมเพศ มีการรังเกียจ ล้อเลียน ไม่ยอมรับ บางประเทศมีกฎหมายลงโทษผู้ที่มีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน รักร่วมเพศ คือพฤติกรรมที่พึงพอใจทางเพศกับเพศเดียวกัน อาจมีการแสดงออกภายนอกให้เห็นชัดเจนหรือไม่ก็ได้ พฤติกรรมรักร่วมเพศอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ขึ้นอยู่กับแต่ละกรณี เช่น เด็กผู้ชายถูกเลี้ยงดูมาท่ามกลางญาติพี่น้องที่มีแต่ผู้หญิง อาจทำให้อยากมีความเป็นผู้หญิงเหมือนกัน และก็เกิดชอบเพศชายด้วยกัน เพราะมีความคิดว่าตนเองเป็นเพศหญิง เป็นการรักษาผู้ที่เป็รักร่วมเพศ มักไม่ได้ผล เนื่องจากผู้ที่เป็รักร่วมเพศมักจะพอใจในลักษณะแบบนี้อยู่แล้ว การช่วยเหลือทำได้โดยการให้คำปรึกษา ผู้ที่เป็นพ่อแม่ และผู้ป่วย เพื่อให้ปรับตัวได้ ไม่รังเกียจลูกที่เป็นแบบนี้ และการพูดคุยเพื่อให้ผู้ป่วยได้เข้าใจและแสดงออกอย่างเหมาะสม ไม่มากเกินไปจนเกิดการรังเกียจ และต่อต้านจากคนใกล้ชิด หรือเพื่อนบ้านในชุมชน การป้องกันภาวะรักร่วมเพศ ทำได้โดยการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง

พ่อแม่เพศเดียวกับเด็ก เพื่อให้มีการถ่ายทอดแบบอย่างทางเพศจากพ่อหรือแม่เพศเดียวกับเด็ก การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง (Masturbation) ในวัยรุ่นถึงว่าเป็นพฤติกรรมปกติ ไม่มีอันตราย ไม่มีผลเสียต่อร่างกายหรือจิตใจ แต่ว่าควรแนะนำให้เด็กได้เห็นถึงความเหมาะสมของเวลาและสถานที่ ไม่ควรหมกมุ่นมากจนเป็นปัญหาต่อการใช้เวลา ทำให้ขาดการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ มากกว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น (Sexual Relationship) มักเกิดจากวัยรุ่นที่ขาดการยับยั้งชั่งใจ หรือมีปัญหาทางอารมณ์ และใช้เพศสัมพันธ์เป็นการทดแทน เพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นมักไม่ได้ยั้งคิดให้รอบคอบ ขาดการไตร่ตรอง ทำตามอารมณ์เพศ หรืออยู่ภายใต้ฤทธิ์ของสารเสพติด ทำให้เกิดปัญหาการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์เมื่อยังไม่พร้อม การทำแท้ง การเลี้ยงลูกที่ไม่ถูกต้อง ปัญหาครอบครัว และกลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด

ปัญหาบุคลิกภาพ ช่วงวัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพอย่างชัดเจน ทั้งนิสัยใจคอ ความคิด การกระทำ มีรูปแบบที่สม่ำเสมอ จนสามารถคาดการณ์ได้ว่าในเหตุการณ์แบบนี้ เขาจะแสดงออกอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่ผ่านมา จะทำให้วัยรุ่นมีบุคลิกภาพที่ดีด้วย แต่ในทางตรงข้าม การประสบ อุปสรรคต่างๆ เช่น การขาดผู้ปกครองคอยดูแล สั่งสอน หรือการเรียนรู้แบบผิดๆ จะทำให้วัยรุ่นมีปัญหาบุคลิกภาพได้ ทำให้เขาปรับตัวเข้ากับคนอื่นยาก และเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง ในกรณีที่ปัญหามากๆ อาจนำไปสู่อาการผิดปกติทางบุคลิกภาพ (Personality Disorders)

อาการพฤติกรรมเกร (Conduct Disorder) เป็นโรคที่มีปัญหาพฤติกรรมกลุ่มที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน โดยตนเองพอใจ ได้แก่ การละเมิดสิทธิผู้อื่น การขโมย ฉ้อโกง ตีชิงวิ่งราว ทำร้ายผู้อื่น ทำลายข้าวของ เกร หรือละเมิดกฎเกณฑ์ของหมู่คณะหรือสังคม การหนีเรียน ไม่กลับบ้าน หนีเที่ยว โกหก หลอกลวง ล่วงเกินทางเพศ การใช้สารเสพติด อาการดังกล่าวนี้มักจะเกิดขึ้นต่อเนื่องมานานพอสมควร สัมพันธ์กับปัญหาในครอบครัว การเลี้ยงดู ปัญหาอารมณ์ การรักษาควรรีบทำให้เร็วที่สุด เพราะการปล่อยไว้นาน จะยิ่งเรื้อรังรักษายาก และกลายเป็นบุคลิกภาพแบบอันธพาล ต่และต่อต้านสังคม (Antisocial Personality Disorder) เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

การป้องกันปัญหายุวชน

1. การเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ให้ความรักความอบอุ่น
2. การฝึกให้รู้จักระเบียบวินัย การควบคุมตัวเอง
3. การฝึกทักษะชีวิต ให้แก้ไขปัญหาก็ถูกต้อง มีทักษะในการปฏิเสธสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
4. การสอนให้เด็กรู้จักคบเพื่อน ทักษะสังคมดี
5. การฝึกให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ และเสริมสร้างอัตลักษณ์

**ขั้นที่ 6 ความใกล้ชิดสนิทสนมกับความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง (Intimacy vs. Isolation)** บุคคลในขั้นนี้อยู่ช่วงอายุประมาณ 21 – 35 ปี เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ที่สามารถหาอัตลักษณ์ของตนเองได้จากช่วงก่อนแล้ว บุคคลในช่วงอายุนี้อาจจะรู้จักตนเอง รู้ว่าตนเองมีความเชื่ออย่างไร ต้องการอะไรในชีวิต เกิดความรู้สึกต้องการมีเพื่อนสนิทที่จะรับและแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ที่ตนมีอยู่ แบ่งปันความเชื่อถือ ความสุข และความต้องการของตนแก่ผู้อื่น นั่นคือ คู่สมรส หรือเพื่อนสนิท จึงมีการพัฒนาความรู้สึกผูกพันกับผู้อื่น แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถสร้างความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดกับผู้อื่นได้ มีความต้องการแข่งขันหรือทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่น ก็จะนำไปสู่ความรู้สึกโดดเดี่ยว

อ้างว้าง บุคคลในช่วงนี้มีความเป็นอิสระในสังคมมากกว่าวัยก่อนๆ ในช่วงต้น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ความสมบูรณ์ของจิตใจในช่วงนี้คือ การได้รับการยอมรับ มีความก้าวหน้า มีอาชีพที่เหมาะสม มีการสมาคมกับเพศตรงข้ามเพื่อการเลือกคู่ครองต่อไป การปรับตัวของผู้ใหญ่ในวัยนี้คือ การเลือกคู่ครอง และการมีหน้าที่การงานที่เหมาะสม รวมทั้งการเข้ากันได้ดีกับเพื่อนร่วมงาน การไม่สามารถปรับตัวได้จะทำให้บุคคลแยกตัวออกไปจากสังคมและครอบครัว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ แม้บางคนที่ตั้งงานแล้วแต่ไม่สามารถแบ่งปันชีวิต และกิจกรรมกับคู่สมรสได้ จะรู้สึกโดดเดี่ยว และส่งผลต่อการปรับตัวของบุตร เมื่อบุตรเติบโตและ ออกไปเผชิญชีวิตในสังคมภายนอก ดังนั้น งานและความรัก จึงเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลในช่วงวัยนี้ประสบความสำเร็จในชีวิต

องค์ประกอบที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จ ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นนี้ประกอบด้วย

1. ประสิทธิภาพทางร่างกาย วัยนี้เป็นช่วงที่ร่างกายมีความกระฉับกระเฉงสูงสุด และมีพลังเต็มที่ และจากนั้นก็ค่อยๆ ลดลง ผู้ที่ทำงานหนักจึงต้องคำนึงถึงสุขภาพด้วยเช่นกัน
2. ประสิทธิภาพของสมอง คนที่มีสติปัญญาดีจะมีความสามารถในการเรียนรู้การทำงานและการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล มีความมั่นใจในตนเอง และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่ตนทำงานอยู่ได้
3. สุขภาพจิต ผู้ที่อยู่ในวัยนี้ ควรฝึกฝนจิตใจให้เข้มแข็งเพื่อเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับความจริง ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจะเป็นผู้ที่มีความร่าเริง เบิกบาน มีผู้ชอบคบหาด้วย และมักจะมีเมตตาในหน้าที่การงานเสมอ
4. การปรับตัวในงานอาชีพ อาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตนี้ส่วนหนึ่งคือ การประสบความสำเร็จในอาชีพการงานของตน ดังนั้นผู้ที่ประสบความสำเร็จในงานก็ย่อมนำความสุขมาสู่ตนเอง และครอบครัว
5. การปรับตัวในชีวิตครอบครัว หากบุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับคู่สมรสได้ดี ย่อมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และร่วมกันฝ่าฟันอุปสรรคปัญหา และเป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน หากไม่สามารถปรับตัวเข้ากันได้ก็จะนำไปสู่ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้ง และการหย่าร้างในที่สุด

บทบาทเหล่านี้ถือเป็นบทบาทใหม่ที่ต้องอาศัยความอดทน ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการมีวุฒิภาวะทางจิตใจ ซึ่งผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัว ส่วนใหญ่ก็จะมีความสำเร็จในชีวิตการงานด้วยเช่นกัน

**ขั้นที่ 7 การสืบทอดกับการคำนึงถึงแต่ตนเอง (Generativity vs. Self absorption/Stagnation)** ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 36 – 59 ปี เริ่มเข้าสู่วัยกลางคน เป็นระยะที่บุคคลมีครอบครัว มีบุตร และเลี้ยงดูบุตรด้วยความเอาใจใส่ ในระยะนี้บุคคลต้องการมีบุตรไว้สืบสกุล การจะมีบุตรซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกใหม่ในครอบครัวนั้นต้องมาจากรากฐานของความรักและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน บุคคลที่ไม่สามารถพัฒนามาถึงขั้นนี้ย่อมเกิดความรู้สึกท้อถอยและเหนื่อยหน่ายในชีวิต คิดถึงแต่ตนเอง เริ่มมีความเจ็บป่วยเรื้อรัง และปฏิเสธความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ไม่เตรียมสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่ชนรุ่นหลัง ทำงานอย่างขาดความรับผิดชอบ ปล่อยปละเลเลย เป็นต้น นอกจากนี้ในช่วงวัยนี้ยังเป็นวัยที่สนใจและต้องการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม โดยความรู้สึกต่อสังคมนั้นจะเข้ามารวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชีวิตส่วนตัว รู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ปัญหา

ครอบครัว และเลี้ยงดูบุตรด้วยความเอาใจใส่ ระยะนี้เป็นระยะที่บุคคลตั้งใจทำงานเพื่อให้สิ่งต่าง ๆ ดีขึ้น รวมทั้งพัฒนาการทางจริยธรรมก็มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน

ในวัยนี้จะมีความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่

1. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง และประสาทสัมผัส ตลอดจนการทำงานของต่อมต่างๆ ในร่างกายเสื่อมลง จึงเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพอารมณ์ด้วย เช่น หงุดหงิด กังวล เป็นต้น

2. ความเปลี่ยนแปลงในหน้าที่การงาน ในระยะนี้อาจมีการโยกย้ายงานไปยังตำแหน่งหรือหน้าที่ใหม่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความกังวลใจได้

3. ความเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ บุคคลในวัยนี้มักมีความกังวลในสุขภาพร่างกาย และมีความเป็นห่วงในหน้าที่การงาน จึงมีผลกระทบต่ออารมณ์ ทำให้มีการแปรเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น โกรธง่าย เป็นต้น

4. ความเปลี่ยนแปลงในด้านความสนใจ ในวัยนี้จะมีความสนใจในเรื่องต่างๆ ที่ลึกซึ้งเป็นพิเศษ มีการทำงานอดิเรกต่างๆ เพื่อหาความสุขให้แก่ตนเอง

โดยส่วนใหญ่ความสุขของคนวัยกลางคนคือ การมีความสุขสงบในชีวิตครอบครัว มีคู่ครองและบุตรที่ดี ประสบความสำเร็จในอาชีพ โดยมีงานที่มีเกียรติ มีผู้ให้ความเคารพนับถือ และมีหน้าที่การงานไม่มัวหมอง นอกจากนี้ยังมีการใช้เวลาว่างและร่างกายให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และครอบครัวด้วย

#### ขั้นที่ 8 ความมั่นคงสมบูรณ์ในชีวิตกับความสิ้นหวัง (Integrity vs. Despair)

ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 60 – 80 ปี นั่นคือ เข้าสู่วัยชรา พัฒนาการขั้นสุดท้ายนี้มีพื้นฐานจากการปรับตัวในช่วงต้นของชีวิต บุคคลในช่วงวัยนี้มักแสวงหาความมั่นคงภายในจิตใจ ซึ่งเกิดเมื่อบุคคลสามารถผ่านพัฒนาการในขั้นต่างๆ มาได้อย่างดี เป็นวัยของการยอมรับความเป็นจริง ใช้คุณค่าจากประสบการณ์ ที่สั่งสมมา ให้เป็นประโยชน์ต่อชนรุ่นหลัง และเป็นช่วงของการระลึกถึงความทรงจำในอดีต ถ้าในอดีตที่ผ่านมาบุคคลมีความสุข ประสบความสำเร็จในพัฒนาการ และสิ่งต่างๆ รอบตัว ก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางจิตใจ แต่ในทางตรงข้ามถ้าบุคคลมีความทรงจำที่ผิดหวังอยู่ตลอด และพบปัญหาอุปสรรคในพัฒนาการของช่วงที่ผ่านมา จะมีความรู้สึกท้อแท้หมดหวัง เหนื่อยหน่ายกับชีวิต วิตกกังวลกับอดีตที่ไม่ดีงามของตนเอง ขาดกำลังใจในการต่อสู้ และไม่สามารถพัฒนาชีวิตในวัยชราได้อย่างมีความสุข ผู้ที่สามารถปรับตัวได้ในช่วงเกษียณอายุการทำงาน จะเห็นว่า ตนได้ทำประโยชน์แก่สังคมอย่างเต็มที่แล้ว เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความพอใจในชีวิต รู้จักหาความสุข ความสงบในจิตใจ ยอมรับกับสภาพความเป็นจริง และความเป็นอยู่ของตนเองในปัจจุบัน และไม่รู้สึกละอายใจ หรือเสียดายเวลาที่ผ่านมา กับ ประสบการณ์ในอดีตของตนเอง วัยชราเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ถดถอยลง สมรรถภาพของผู้ชราในวัยเดียวกัน ก็อาจมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การดูแลรักษาสุขภาพ แต่โดยหลักๆ จะพบความเสื่อมถอยของพัฒนาการในด้านต่างๆ ดังนี้



1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย สภาพร่างกายมีการเสื่อมถอย มีความเจ็บไข้ได้ป่วยบ่อยๆ และใช้เวลานานกว่าคนหนุ่มสาวในการฟื้นจากความเจ็บป่วย กล้ามเนื้ออ่อนสมรรถภาพการทรงตัวไม่ดี

2. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา หลงลืมง่าย ความจำเลอะเลือน แต่เหตุผลยังดี ทักษะในการคิดริเริ่มอาจจะไม่คล่องแคล่วเหมือนก่อน และความรอบคอบลดลง แต่พบว่าพัฒนาการทางด้านสมองยังดีกว่าทางด้านร่างกาย

3. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ มีอารมณ์ไม่คงที่ ขอบบ่น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม สังคม และประสบการณ์ที่ผ่านมาด้วย ความพอใจของวัยรุ่นส่วนใหญ่เกิดจากมิตรภาพและประสบการณ์ที่ตนเองได้ช่วยเหลือผู้อื่น

4. พัฒนาการทางด้านสังคม วัยชราส่วนมากจะให้ความสนใจทางศาสนา หรือเป็นผู้ให้ ความสนับสนุนดูแลลูกหลานในครอบครัว

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นหลายประการในวัยรุ่นทั้งด้านร่างกายอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด และความสัมพันธ์กับผู้อื่นและสังคม ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เป็นไปเพื่อการแสวงหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจตนเอง และสถานการณ์ต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น โดยปกติวัยรุ่นจะมีพฤติกรรมที่เป็นพัฒนาการตามวัย คือ ความพยายามที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง ความต้องการอิสระ เป็นตัวของตัวเอง การเข้ากลุ่มเพื่อน หรือความอยากลองเพื่อช่วยให้ตนเองเกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆ และด้วยกระบวนการพัฒนาการตามวัยที่เป็นไป

สรุปได้ว่าเนื่องด้วยลักษณะวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงมากมายในด้านร่างกาย, จิตใจ และวิถีชีวิต ปัจจัยต่างๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับการดื่มสุราของวัยรุ่น คือ 1. ความรู้สึกอยากเสี่ยง เป็นพฤติกรรมที่เป็นผลจากสมองที่อยู่ในช่วงพัฒนาการ วัยรุ่นจึงมีแนวโน้มที่มีพฤติกรรมหุนหันพลันแล่นและเข้าไปทดลองสถานการณ์ใหม่และเสี่ยง เช่น การดื่มสุรา และพฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้น รวมทั้งเมื่อวัยรุ่นมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วัยรุ่นจะมีอัตราการดื่มสุรา อย่างหนัก (binge drinking) มากกว่าผู้ใหญ่ เนื่องจากสมองของวัยรุ่นที่เริ่มดื่มยังไม่ได้รับผลกระทบที่รุนแรงจากการดื่มสุรา ในขณะที่สมองของวัยรุ่นมีความไวต่อฤทธิ์ด้านบวกของสุรามากกว่าผู้ใหญ่

#### 4. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่น

พัฒนาการของวัยรุ่น อาจมีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน เช่นการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และจิตใจ แต่ในขณะเดียวกันสภาพแวดล้อม ก็มีผลสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นมีความแตกต่างกัน (UNFPA, 2005 อ้างถึงใน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , 2549) ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่น นอกจากจะศึกษาโดยตรงที่ตัววัยรุ่นเองแล้ว การศึกษาบริบทแวดล้อมที่สำคัญต่อพัฒนาการ และลักษณะนิสัยของวัยรุ่นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรศึกษาประกอบไปพร้อมกันด้วย เหตุผลนี้ สเตนเบิร์ก (Steinberg, 1996) จึงเสนอให้ศึกษาบริบทแวดล้อมที่สำคัญ 4 ประการที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นอันได้แก่

4.1 วัยรุ่นกับครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของมนุษย์มากที่สุดนับตั้งแต่เด็กจนโต ครอบครัวจะเป็นเสมือนบ้านหลอม ให้คนมีพื้นฐานที่ดีหรือไม่ดีต่างกันไป จากการศึกษาปัญหาสังคมจะพบว่าปัญหาของวัยรุ่นส่วนใหญ่ล้วนมีสาเหตุเบื้องต้นมาจากปัญหาภายในครอบครัวทั้งสิ้น ดังนั้นในการแก้ปัญหาวัยรุ่น หนทางหนึ่งที่สามารถเป็นไปได้

คือ การเริ่มแก้ปัญหาของครอบครัวก่อนและเมื่อครอบครัวมีปัญหาบ่อยลงปัญหาของวัยรุ่นก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย ในปัจจุบันครอบครัวในสังคมไทยมีแนวโน้มที่จะมีขนาดลดลงจากครอบครัวขยายกลายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือเป็นครอบครัวที่ขาดพ่อหรือแม่ เนื่องมาจากปัญหาการหย่าร้างที่เพิ่มมากขึ้น โดยผลกระทบของการหย่าร้าง จะปรากฏในพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่น เช่น วัยรุ่นที่เติบโตขึ้น ภายในครอบครัวที่ความสัมพันธ์ไม่ดีมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวใหม่ของตน เนื่องจากขาดต้นแบบของครอบครัวที่อบอุ่น ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น พ่อแม่ขาดการดูแลเอาใจใส่ และขาดความรับผิดชอบจะสร้างปัญหาให้แก่ลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับลูกที่อยู่ในวัยรุ่น ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยลดปัญหาสังคม ที่มีพื้นฐานมาจากปัญหาครอบครัว พ่อแม่จึงควรวางตัวเป็นเพื่อนที่ดีของลูก หลีกเลี่ยงการโต้เถียงกันต่อหน้าลูก อบรมสั่งสอนลูกโดยมีความเมตตาเป็นพื้นฐานเมื่อลูกย่างเข้าสู่วัยรุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกจะเริ่มห่างเหินขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากวัยรุ่นต้องการเป็นอิสระ พ่อแม่ควรมหาโอกาสพูดคุยกับลูกในเรื่องต่างๆ เช่นการวางตัวในสังคมการเคารพในสิทธิของผู้อื่น การคบเพื่อน และการรู้จักคุณค่าของเงิน หรืออบรมสั่งสอนโดยยึดหลักของเหตุผล และใช้การแนะนำแทนการออกคำสั่ง

4.2 วัยรุ่นกับโรงเรียน นอกเหนือจากสถาบันครอบครัวแล้วโรงเรียนเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการ หรือการเจริญเติบโตของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นจะใช้เวลากว่าหนึ่งในสามของวันอยู่ภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษา สังคมในโรงเรียนถือเป็นสังคมภายนอกบ้าน ที่เป็นประสบการณ์ครั้งแรกของเด็ก เป็นสถานที่ที่เด็กมีโอกาสได้พบเพื่อนรุ่นเดียวกันได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทั้งที่เป็นวิชาความรู้ และเป็นประสบการณ์ชีวิต เด็กจะได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นหมู่คณะ ความรับผิดชอบงานต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความมีน้ำใจ เรียนรู้บทบาทการเป็นผู้ให้และผู้รับรู้จักสิทธิและหน้าที่ ของตนเองและผู้อื่นและยังได้เรียนรู้ ความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ โดยสิ่งต่างๆ ที่เด็กเรียนรู้ในโรงเรียนจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่การมีวุฒิภาวะทางสังคม เมื่อเป็นวัยรุ่นซึ่งเป็นรากฐานของการใช้ ชีวิตในสังคมเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ภายในโรงเรียน บุคคลที่มีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมากคือ ครู หน้าที่ของครูโดยทั่วไปคือ การถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ พร้อมทั้งสั่งสอนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม ครูเป็นบุคคลที่จะสร้างให้เด็กมีวุฒิภาวะที่สมบูรณ์ โดยพบว่า เด็กวัยรุ่น คือ อนาคตของชาติที่ต้องการเวลาในการเอาใจใส่ดูแลจากครูเป็นพิเศษมากกว่าในวัยอื่นๆ เด็กจะมีความเชื่อถือและไว้วางใจต่อครูมาก แต่ในบางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน เช่น เด็กหนีเรียน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบอาจมีสาเหตุมาจากตัวเด็กหรือตัวครู โดยปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากตัวครูไว้ เช่น ครูสอนไม่ดี ครูไม่มีความยุติธรรม ครูไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญกับเด็ก และครูเจ้าอารมณ์ เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมเป็นปัญหาได้ ดังนั้นครูที่สอนเด็กวัยรุ่นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในจิตวิทยาวัยรุ่นจึงจะสามารถควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้ นอกเหนือจากความสามารถในการสอน คุณสมบัตินี้สำคัญประการหนึ่งของครูคือ การมีอารมณ์ขัน เพราะจะช่วยระบายความเครียด และสร้างบรรยากาศการเรียนให้เกิดความสนุกสนาน ทำให้เด็กอยากเรียนมากขึ้น ดังมีคำกล่าวที่ว่า “ครูที่ดีที่สุด คือ ครูที่หัวเราะสนุกสนานไปกับเด็ก ส่วนครูที่เลวที่สุด คือครูที่หัวเราะเยาะเด็ก”

4.3 วัยรุ่นกับเพื่อนวัยรุ่นกับกลุ่มเพื่อน ถือเป็นสิ่งที่คู่กันการคบเพื่อนมีความสำคัญมากสำหรับวัยรุ่น กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นมักจะเลือกเพื่อนที่มีรสนิยมตรงกัน มีทัศนคติคล้ายคลึงกันและมีขนาดของร่างกายเท่าๆ กัน โดยเด็กชายจะรวมกลุ่มกับเด็กชายด้วยกันก่อน ในทานองเดียวกัน เด็กหญิงก็จะรวมกลุ่ม และมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน จากนั้นเมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่นเด็กจะเริ่มมีความรู้สึก อยากคบเพื่อนต่างเพศบ้าง ลักษณะการคบเพื่อนของวัยรุ่น จะมีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อวัยรุ่นเติบโตขึ้น ซึ่งได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาการเป็นกลุ่มของวัยรุ่นไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการของกลุ่มวัยรุ่นชาย-หญิง เป็นแบบอิสระต่อกัน

ขั้นที่ 2 มีการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้าง โดยมีการแยกเพศของกลุ่มชายและกลุ่มหญิงแม้ว่าจะรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

ขั้นที่ 3 การปฏิสัมพันธ์ของวัยรุ่นชายหญิงมีลักษณะเป็นกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มยังคงมีความสัมพันธ์ต่อกัน หมายถึง มีลักษณะของการจับคู่แต่ยังอยู่ภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 4 เริ่มแบ่งแยกจากคู่ที่อยู่ในกลุ่มมาเป็นคู่เดียว

การเข้ากลุ่มของวัยรุ่นนั้น เกิดจากวัยรุ่นมีความกังวลใจ ในการเปลี่ยนแปลงของรูปร่างทำให้เกิดความไม่มั่นใจ จึงต้องการการยอมรับจากสังคมและกลุ่มเพื่อน วัยรุ่นต้องการให้เพื่อนยอมรับตนเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยอาจทำกิจกรรมร่วมกัน แต่งกายแบบเดียวกัน พูดจาโดยใช้ภาษาระดับเดียวกัน การเข้ากลุ่มจะช่วยให้วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสังคมกว้างขวางขึ้น และยังช่วยให้เข้าใจชีวิตมากขึ้น เมื่อได้เห็นปัญหาของผู้อื่นความสัมพันธ์ในครอบครัวก็มีความเกี่ยวข้องกับการคบเพื่อน ของวัยรุ่น ในครอบครัวที่ไม่อบอุ่น วัยรุ่นจำเป็นต้องรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อ หาเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ อาศัยความเข้าใจและความอบอุ่นจากเพื่อน มาเป็นสิ่งที่ทดแทนความรักจากครอบครัว โดยวัยรุ่นจะยอมทำตามเพื่อนทุกอย่างซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวล หากกลุ่มเพื่อนมีพฤติกรรมเกเร สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นก็อาจทำให้หลงทำในสิ่งที่ผิด และสูญเสียอนาคตได้

4.4 วัยรุ่นกับกิจกรรม ตามธรรมชาติของวัยรุ่นนั้น วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองสิ่งใหม่ๆ ที่ตนสนใจ ทั้งในเรื่องหลักการและแนวคิดต่างๆ เรื่องที่ทำทลายรวมถึงเรื่องเร้นลับ นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความพยายามที่จะปรับปรุงตนเอง แก้ไขข้อบกพร่องของตน และมีความมุ่งมั่น ในงานที่รับผิดชอบวัยรุ่นจึงมักใช้เวลาว่าง ในการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ทางเลือกของวัยรุ่นในการใช้เวลาว่างอาจเป็นไปในทางที่เกิดประโยชน์ หรือเกิดโทษต่อตัววัยรุ่นเอง หรือต่อสังคม กิจกรรมบันเทิงที่วัยรุ่นเลือกปฏิบัติ นั้น เกิดขึ้นจากเหตุผลเพียงข้อเดียว นั่นคือ เพื่อให้ร่างกายผ่อนคลายความตึงเครียด และความกดดันที่เกิดขึ้นในโรงเรียน หรือจากงานที่ได้รับมอบหมายจากที่บ้าน กิจกรรมนันทนาการต่างๆ ที่วัยรุ่นสนใจ มักจะเกี่ยวข้องกับความถนัดของตัววัยรุ่นเอง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของวัยรุ่น อันได้แก่ ทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การทำงานพิเศษหรือการทากิจกรรมนันทนาการของวัยรุ่นอาจเกิดผลกระทบต่อการเรียน หรือเกิดผลเสียต่อตัวของวัยรุ่นเองได้ หากวัยรุ่นไม่รู้จักการจัดสรรเวลาที่เหมาะสม หรือมีการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สิ่งผิดกฎหมาย หรือคบเพื่อนที่ไม่ดี ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมาดังที่ปรากฏเป็นข่าวบ่อยครั้ง

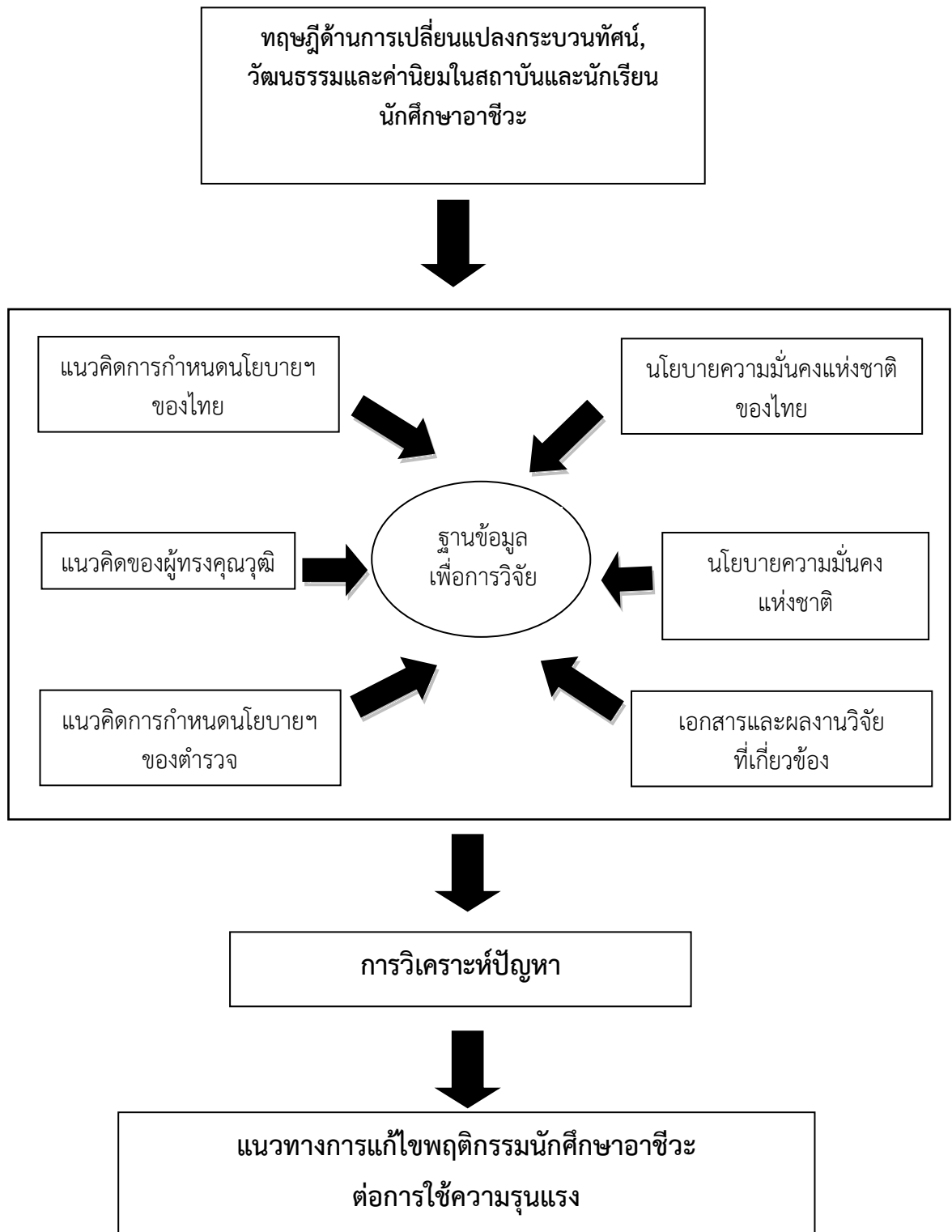
## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุทธาทิพย์ จันทรวีศรุต (2538) ได้ศึกษาเรื่อง “สาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน : ศึกษากรณีเด็กและเยาวชนที่ต้องโทษอยู่ในสถานฝึกและอบรมบ้านกรุณา” พบว่าผู้ที่ถูกคุมตัว เป็นเด็กและเยาวชนมีอายุโดยเฉลี่ย 16 ปี สถานภาพสมรส เป็นโสด และมีการศึกษา แคว้นประถมศึกษา เท่านั้น ในขณะที่สถานภาพสมรสของบิดามารดา มีการหย่าร้างสูงและกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นบุตรคนโตของครอบครัว และไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดาอย่างพรอมหนากัน ส่วนใหญ่กลุ่มเป้าหมายมีรายได้ โดยเฉลี่ยต่ำมาก เมื่อพิจารณาถึงรายได้หลักของครอบครัวโดยเฉลี่ยประมาณ 8,087 บาทต่อเดือน นับว่า น้อยมากในสังคมปัจจุบันที่มีค่าครองชีพค่อนข้างสูง และรายได้ไม่พอเลี้ยงครอบครัว สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านเพิงไม่อยู่ในบริเวณชุมชนแออัดเป็นส่วนใหญ่ และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 7 คน ความสัมพันธ์ควบคุมตัว ส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

ชาญศักดิ์ จรรย์วิทยานนท์ (2536) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าสภาพทั่วไปของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมาจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ภาพไม่ดีต่อกัน ครอบครัวมีฐานะยากจนอยู่ในเขตเกษตรกรรม มีร่างกายจิตใจปกติ มีสติปัญญาปานกลาง แม่ได้รับการศึกษาที่แตกต่างแต่ก็มีความคิดเห็นว่าการประพฤติดนไม่เหมาะสมกับวัยเป็นสิ่งไม่ดี ชอบเที่ยวเตร่เวลาว่างคืนโดยถูกเพื่อนชักนำและกระทำผิดเป็นครั้งแรกในคดีธรรมดา การกระทำของเด็กและเยาวชนไม่ได้มีสาเหตุจากปัจจัยใด ปัจจัยหนึ่ง มีหลาย ปัจจัยที่เป็นสาเหตุ คือ ปัจจัยทางครอบครัว ปัจจัยทางการศึกษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ประทีป กิจจะวัฒนะ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนด้านยาเสพติดให้โทษในเขตอำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ” โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์จากเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้านยาเสพติดที่ถูกจับกุมดำเนินคดีในเขตอำเภอเมือง ศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 87 ราย ผลจากการศึกษาพบว่า การกระทำความผิดด้านยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชนไม่ได้มีสาเหตุมาจากปัจจัยหนึ่งปัจจัยใด แต่มีหลายปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เด็ก และเยาวชนกระทำผิด ได้แก่ ครอบครัว ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู การอยู่อาศัยด้านสังคม และสภาพแวดล้อม ในเรื่องสภาพที่อยู่อาศัยในชุมชน ส่วนด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดน้อยหรือไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

## กรอบแนวคิดของการวิจัย



## สรุป

ปัญหาความรุนแรงมีจุดเริ่มต้นมาจากความขัดแย้ง ความรุนแรงในสังคมเกิดจากการมีผู้ก่อความรุนแรง ซึ่งมีจำนวนไม่มากนักแต่มีผลกระทบหรือเหยื่อของความรุนแรงที่เป็นผู้บริสุทธิ์พอสมควรที่ต้องถูกกระทำโดนทำร้ายเป็นจำนวนมาก ความขัดแย้งนั้นโดยส่วนใหญ่เริ่มมาจากพื้นฐานภายในครอบครัว ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะเพิ่มหรือลดปัญหาความรุนแรงในสังคมได้ โดยพ่อแม่หากเกิดความเข้าใจและอบรมให้ลูกเกิดการใช้สติในการควบคุมอารมณ์ และสอนให้รู้จักอดทนอดกลั้นในสิ่งต่างๆ และตัดสินใจในการกระทำโดยใช้สติ ให้นึกถึงเหตุและผลที่จะตามมาหลังลงมือกระทำไปในเหตุการณ์ต่างๆ ก็ช่วยลดความขัดแย้งในสังคม และจะได้เยาวชนที่มีคุณภาพเป็นหลักให้กับสังคมได้อีกทาง เพราะฉะนั้นสถาบันครอบครัวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคมมนุษย์อย่างยิ่ง

### บทที่ 3

## พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวะ

การดำเนินงานการวิจัยแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง ผู้วิจัยได้พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในการกระทำผิดต่อความรุนแรงในสังคมไทยเกิดขึ้นมีด้วยกันหลายสาเหตุ โดยมีอิทธิพลปัจจัยต่อการกระทำผิดในรูปแบบหลายมิติแตกต่างกันไป ซึ่งรวมแล้วจะมีสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ซึ่งได้แยกออกดังนี้

### ปัจจัยและอิทธิพลต่างๆ ที่สะท้อนให้เด็กและเยาวชนเกิดการใช้ความรุนแรงในสังคมปัจจุบัน

จากการสำรวจข้อมูลสถิติของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้สำรวจสถานการณ์ทางวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนไทยในช่วงที่ผ่านมา พบว่าปัญหาสำคัญ 6 ด้านหลัก ได้แก่ อันดับ 1 ปัญหาเยาวชนเสพติดมากถึง 2.7 ล้านคน อายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 3 แสนคนต้องเข้ารับการบำบัด ส่วนเยาวชนอายุ 11 ปีจำนวน 7 คนเริ่มเสพยาบ้า และอายุ 7 ปี ส่งยาบ้า อันดับ 2 ปัญหาวัยรุ่นตั้งคร่ำก่อนวัยอันควร จากสถิติพบว่า อายุต่ำกว่า 19 ปี ลงมา ท้องถึงปีละ 1.5 แสนคน อันดับ 3 เด็กถูกละเมิดและกลั่นแกล้ง กระทำ ความรุนแรงโดยสื่อ อันดับ 4 การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ยุคใหม่ที่รักลูกแบบไม่ถูกทาง อันดับ 5 การเสพสื่อออนไลน์ และอันดับ 6 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกิดนักดื่มหน้าใหม่ เพิ่มขึ้น 2.5 ล้านคน โดยอายุต่ำกว่า 20 ปี สามารถซื้อหาเครื่องดื่มได้เองถึงร้อยละ 98.7

จากข้อมูลดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่น่าตกใจ เนื่องจากเด็กและเยาวชนเหล่านี้ถือเป็นอนาคตของชาติ ดังนั้น สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจึงเร่งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง อีกทั้งยังประสานการทำงานร่วมกับเครือข่ายทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง การมองเมืองขนาดใหญ่ที่ล้อมรอบตัวเด็กแบบอุปมาอุปไมย (metaphor) เหมือนหัวหอมใหญ่ที่เป็นชั้นๆ ห่อหุ้มตัวตนของเด็กไทยที่อยู่ในสุด เราจะพบว่าเด็กไทยของเรากำลังถูกสร้างและหล่อหลอมให้เข้าสู่เส้นทางที่เสี่ยงและอันตรายอย่างยิ่ง บนโครงสร้างหลักของการผลิตคนไทยพันธุ์ใหม่ยุคทุนนิยม โลกาภิวัตน์ บริโภคนิยม เพศเสรี ยาเสพติด กำลังกลายเป็นวิถีชีวิตพื้นฐานของเด็กไทยเข้าไปทุกที เส้นทางความเป็นยูวอาชญากรง่ายและหลากหลายขึ้น เชื่อมโยงกันในหลายมิติที่อยู่ในเด็กแต่ละคน เพื่อให้เห็นสังคมไทยที่ซับซ้อนและล้อมรอบตัวเด็กกว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้างที่เป็นสาเหตุสำคัญที่เป็นแหล่งผลิตหรือสร้าง (reproduction) เด็กไทยใกล้เป็นยูวอาชญากรมากขึ้น ซึ่งองค์ประกอบดังต่อไปนี้ เป็นปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อเด็กและเยาวชน คือ

1. วัตถุนิยม นับเนื่องติดต่อกันมากกว่า 30 ปีเศษ ที่เราส่งเสริมให้คนไทยเป็นผู้บริโภคนิยม การใช้จ่ายสิ่งของ การยึดติดสินค้าราคาแพงมีเยื่อ ค่านิยมที่วัดคุณค่าฐานะทางสังคมและชนชั้นจากราคาและมูลค่าสิ่งของ ซึ่งใช้วัตถุนิยมเป็นเส้นเลือดใหญ่ของเด็กและเยาวชน และยึดติดจนกลายเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการดำเนินชีวิต เด็กไทยติดอาหารฟาสต์ฟู้ด ขนมกรุบกรอบ น้ำอัดลม เป็นว่าเล่น ต้องบริโภคทุกวันจนเป็นนิสัย

2. ยาเสพติด ในสังคมไทยขาดการควบคุม และการระบอบของ บุหรี่ เหล้า เบียร์ สารระเหย ยาบ้า ยาเลิฟ ยาอี และระบาดเข้าสู่ชุมชน บ้านและโรงเรียนอย่างมากมาย แม้มีการประกาศสงครามกับยาเสพติดจนลดน้อยลง แต่ปัญหายาเสพติด ยาบ้า กำลังกลับมาใหม่มีเด็กและเยาวชนไทย 5 – 6 แสนคน ที่ติดบุหรี่ ดื่มเหล้า เบียร์ และอยู่ในขบวนการค้ายาเสพติดที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในบทบาทเหยื่อ เครื่องมือ ระบบตลาด และการพนันผิดของผู้ค้ารายใหญ่ สังคมไทยจะอ่อนแอและไม่มีความมั่นคงของประเทศ สิ่งเหล่านี้ คือภัยอันตรายที่น่ากลัวที่สุดของสังคมไทยขณะนี้

3. เพศเสรีในเด็กวัยใสมัธยมศึกษาตอนต้นอายุระหว่าง 13-16 ปี สังคมที่มีคู่รัก มีกิ๊กกันหลายคน มีเพศสัมพันธ์ เปลี่ยนคู่นอน ชายบริการทางเพศแบบแอบแฝงปนสนุกกำลังระบาดหนักในสังคมวัยรุ่นเด็กชายหญิง เด็กเรียนรู้จากสื่อลามกหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น อินเทอร์เน็ต คลิปวิดีโอ ซีดี ที่ขายกันเกลื่อนเมืองและราคาถูกอีกทั้งยังเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตที่มีเว็บไซต์นำเสนอภาพโป๊เปลือยได้ตลอดเวลา เด็กได้ดูก็นำไปทดลองแลกเปลี่ยนประสบการณ์จนเป็นค่านิยมใหม่ ถ้าใครไม่เคยดูหนังเซ็กซ์ ไม่ทดลองมีเพศสัมพันธ์จะเข้าสังคมสมัยใหม่ในกลุ่มเพื่อนไม่ได้เลย

4. ความรุนแรงในพฤติกรรมและอารมณ์ เนื่องจากเด็กสั่งสมความรุนแรงมาจากระบบครอบครัวที่มีพ่อในฐานอำนาจนิยม และโรงเรียนในบทบาทการแข่งขัน การสอบความเครียดกังวลที่ได้รับจากระบบการศึกษา การรับซ้ำซากจากสื่อโฆษณาที่แฝงเรื่องการใช้ความรุนแรงในการแก้ไข ปัญหา ความแปลกที่มากับความคิดแบบหลุดโลก เรื่องเพศที่รับรู้ล้นสะท้อนการทุบตี การใช้กำลัง ความวิตถารในอารมณ์ ในทางตรงกันข้ามเด็กไทยจำนวนหนึ่งเพราะบาง สู้โลกแห่งการพ่ายแพ้ผิดหวังรุนแรงไม่ได้ ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ซึ่งเด็กไทยที่อ่อนแอเปราะบาง สู้ชีวิตไม่ได้อาจจะจบลง การฆ่าตัวตายมากขึ้น

5. อินเทอร์เน็ต ช่องว่างระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ในโลกสมัยเก่ากับเด็กไทยพันธุ์ใหม่โลกยุคสารสนเทศจะมากขึ้นตามลำดับ อินเทอร์เน็ตจะเป็นห้องสมุดโลกที่เด็กเรียนรู้และรับข่าวสารมากมายได้ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามอินเทอร์เน็ตเป็นดาบสองคมที่เด็กจะใช้ประโยชน์ทางการศึกษาในขณะที่มีพ่อแม่อยู่ด้วยประมาณร้อยละ 20 นอกจากนั้นเด็กจะใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็น Sex Web Cam, Sex Chat, Sex Phone การส่ง E-mail การดูภาพโป๊ลามกอนาจารที่มีมากกว่าหมื่นเว็บ

6. สื่อลามกอนาจาร เมืองขนาดใหญ่เต็มไปด้วยสื่อลามกราคาถูก ง่าย และสุดยอดแห่งความบันเทิง มีทุกรูปแบบ เด็กและเยาวชนสามารถหาดูได้ฟรี จากการส่งต่อในรูปแบบของคลิปวิดีโอ การโทรศัพท์ซีดี เป็นต้น เด็กยังเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มีภาพโป๊ เรื่องราวลามกอนาจารกว่า 3-4 แสนเว็บไซต์และอื่นๆ



7. การตั้งแก๊งมอเตอร์ไซด์ ในชายขอบเมืองขนาดใหญ่มีแก๊งมอเตอร์ไซด์ 20-30 แก๊ง ที่แข่งกันอย่างเอาเป็นเอาตายในยามค่ำคืน ส่งเสียงดังเป็นที่รบกวนและสร้างอันตรายแก่ผู้สัญจรไปมา หลายแก๊งดุดคร่าข่มขืน กรรโชกทรัพย์ วิ่งราว หรือปล้นสะดมเหยื่อเคราะห์ร้ายที่อ่อนแอกว่า แก๊งมอเตอร์ไซด์เป็นศูนย์กลางของความตื่นเต้นในเรื่องเพศ ความรุนแรงและการแข่งขันที่ลงตัวของ วัยรุ่นทุกกลุ่ม

ในเบื้องต้นขององค์กรร่วมสังคมไทยที่มีขนาดชั้น 6-7 องค์กรประกอบ ที่รายล้อม หล่อหลอม ผลิตและสร้างเด็กไทยให้เติบโตขึ้นกับสังคมที่เสี่ยงและอันตรายยิ่ง การเพิ่มขึ้นและจำนวนปัจจัย ที่ส่งผลจะมากขึ้น หนาขึ้น และยิ่งเร่งให้เด็กหลุดรอดจากปัญหาต่างๆ ได้ยากยิ่งขึ้นตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็น การเล่นพนันบอล ซึ่งมีอยู่มากายเกลื่อนกลาดทั่วเมืองขนาดใหญ่และเขตปริมณฑล การขาย บริการทางเพศแฝงในคราบน้ำเรียน นิสิต นักศึกษา การนิยมคลังโคลี่เลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก ญี่ปุ่น และเกาหลี มีมากขึ้น

ในทางตรงกันข้ามหน่วยงานและสถาบันต่างๆ ที่เป็นหน่วยย่อย (units) ล้อมรอบตัวเด็ก ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคุณภาพและคุณลักษณะของเด็กไทย ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว แตกแยกเปราะบางที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ระบบการศึกษา โรงเรียน ราชการ ซึ่งเป็นแหล่ง กระจายเด็กในหน้าที่ที่พึงประสงค์ท้องถิ่น สื่อมวลชนที่มีความเป็นพลวัตสูงแต่สอดแทรกวัฒนธรรม ตะวันตก ระบบการเมืองที่สามารถกำหนดนโยบายแฝงบริโภคนิยมลงสู่สังคมเด็กชานเมือง และในชุมชนอย่างง่ายตาย ภาคธุรกิจ เอกชน องค์กรต่างๆ ที่สามารถปรับเปลี่ยนค่านิยมใหม่ๆ โดยมุ่งตลาดเด็กเป็นสำคัญให้เกิดขึ้นได้จากสื่อและการลงทุนอย่างทั่วถึง ทุกหน่วยและทุกสถาบัน ที่กล่าวมาแล้วล้วนอยู่ในสภาพอ่อนแอ เชื่อมโยงกันไม่ได้ บุรณาการในเชิงความสัมพันธ์ไม่ลงตัว ต่างคนต่างทำแยกส่วนกันทำไปตามบทบาทหน้าที่ที่อยู่ ไม่มีศักยภาพในองค์กรร่วมของทุนทางสังคม มากนัก สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เด็กจำนวนไม่น้อยถึงร้อยละ 15-20 จึงอยู่ในสภาวะของการสูญเสีย อนาคต เสี่ยงต่อเส้นทางเข้าสู่การเป็นยาเสพติดในเมืองขนาดใหญ่ การดำเนินชีวิตที่มีพฤติกรรม แฝงอยู่กับยาเสพติด เพศเสรี ความรุนแรง และสื่อลามกอนาจารจนถอนตัวไม่ขึ้น เมื่อเด็กไทย เป็นผลผลิตที่มาจากสังคมในภาพรวมที่ล้วนเสี่ยงและอันตราย สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องการกลับ ไปสู่การศึกษาในเชิงภาพซ้อน การวิเคราะห์เชื่อมต่อสังคมไทยให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น การกลับไปสู่ระบบ ครอบครัวขยายที่อบอุ่น การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นคุณภาพชีวิตคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของท้องถิ่น ชุมชน กลับมาเข้มแข็งอีกครั้งล้วนเป็นเรื่องที่ยากลำบากยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จุดเริ่มจึงต้อง ทบทวนถึงสถาบันครอบครัวที่เปราะบางเสียก่อนเพื่อให้เห็นถึงสถานการณ์และปัญหาระดับล่างสุด ของสังคมไทยอย่างแท้จริง

โดยสาเหตุแห่งปัจจัยการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนนั้น เป็นสาเหตุ เฉพาะบุคคล บางคนอาจจะมีเพียงสาเหตุเดียว ในขณะที่บางคนก็มีหลายสาเหตุประกอบกัน สาเหตุ แห่งการกระทำคามผิดมีอยู่หลายประการ อย่างไรก็ตามสามารถแยกแยะสาเหตุแห่งการกระทำผิด ของเด็กและเยาวชนเป็น 2 สาเหตุใหญ่ด้วยกัน คือ

1. สาเหตุจากสิ่งที่อยู่รอบข้างตัวเด็กและเยาวชน เช่น ครอบครัว สถานที่อยู่อาศัย บุคคลรอบข้าง สถานเริงรมย์ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น หรือบังเกิดความวุ่นวายในสังคม ซึ่งแบ่งออกได้เป็นตามปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านครอบครัว ประวัติการกระทำผิดของพ่อแม่จะทำให้บุตรมีโอกาสกระทำผิดร้ายแรงได้ เมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวที่ไม่มีการกระทำผิดของพ่อแม่ การทารุณกรรมและละเลยเด็กจะสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมรุนแรงต่อมา แต่ระดับของความรุนแรงขึ้นอยู่กับลักษณะของการทารุณกรรม เช่น เด็กที่ถูกทำร้ายร่างกายจะมีการกระทำผิดรุนแรงบ้างเล็กน้อย ในขณะที่เด็กที่ถูกละเลยทอดทิ้งจะกระทำผิดรุนแรงมากกว่า การจัดการที่ไม่เหมาะสมของครอบครัว ครอบครัวที่ขาดการตั้งเป้าหมายพฤติกรรมที่ชัดเจน ขาดการควบคุมดูแล มีระเบียบวินัยที่เข้มงวดหรือไม่แน่นอน และขาดทักษะการเป็นพ่อแม่ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในเด็กได้ การขาดการมีส่วนร่วมของเด็กและพ่อแม่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมรุนแรง เช่น พ่อแม่ที่ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาของลูก พ่อแม่ที่ไม่เข้าร่วมในกิจกรรมยามว่างของบุตร และการไม่สื่อสารกันระหว่างพ่อแม่กับลูกในวัยรุ่น ความขัดแย้งในครอบครัว การแสดงออกซึ่งความขัดแย้งอย่างรุนแรงในชีวิตครอบครัวจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมรุนแรงของบุตร โดยเฉพาะหากแสดงความขัดแย้งให้บุตรที่อยู่ในช่วงอายุ 14 ถึง 16 ปีเห็นจะทำให้เพิ่มพฤติกรรมรุนแรงเมื่ออายุ 18 ปี การถูกแยกจากพ่อแม่ ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างบุตรกับพ่อแม่จะทำให้พฤติกรรมรุนแรงมากขึ้น โดยพบว่าเมื่อเด็กมีปัญหาพ่อแม่ตั้งแต่อายุก่อน 10 ขวบ หรือลูกออกจากบ้านก่อนอายุ 16 ปี จะมีโอกาสเสี่ยงยิ่งขึ้น การมีพี่น้องกระทำความผิดจะเพิ่มความเสี่ยงต่อพฤติกรรมรุนแรง เพราะพี่น้องที่กระทำความผิดจะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการมีพฤติกรรมรุนแรงในวัยรุ่น โดยเฉพาะจะมีอิทธิพลสูงต่อหญิงมากกว่าชาย

อย่างไรก็ตามสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน มิใช่มีแต่เฉพาะครอบครัวที่มีความบกพร่องดังเช่นที่กล่าวข้างต้นเพียงอย่างเดียว แต่สามารถเกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ก็ได้ ซึ่งกรณีนี้อาจเกิดจากครอบครัวที่บิดามารดาตั้งความหวังหรือสร้างความกดดันให้กับเด็กและเยาวชนสูงเกินไป จึงเข้มงวดกวดขันเป็นผลให้เกิดความกดดันกับเด็กและเยาวชน เมื่อเด็กและเยาวชนไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ก็จะระบายออกมาโดยไม่รู้ตัว ซึ่งมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กและเยาวชน จนอาจทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าคุณค่าจึงปล่อยตัวประพฤติตนไปตามสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี หรือที่เรียกว่าเป็นการประวัติด

1.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวของชนชั้นล่างที่มีความยากจนและผู้ใช้แรงงานชนชั้นล่างที่มีความยากไร้ และผู้ใช้แรงงานซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดกาขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซึ่งจะพบว่าเด็กและเยาวชนมักจะกระทำความผิดในข้อหาลักทรัพย์จำนวนมาก หรือพบว่าผู้ใหญ่ชักจูงให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด โดยเด็กและเยาวชนหวังเพียงค่าตอบแทน เช่น ชักจูงให้นายาเสพติดไปส่งต่อหรือจำหน่าย โดยให้เงินเป็นค่าตอบแทน

1.3 ปัจจัยด้านชุมชน มีการศึกษาแสดงถึงการเติบโตท่ามกลางความยากจน มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมรุนแรง การเติบโตในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะเพิ่มโอกาสเป็นวัยรุ่นที่ใช้ความรุนแรงความไร้ระเบียบในชุมชน การขาดความผูกพันกับเพื่อนบ้าน การมีเพื่อนบ้านผู้ใหญ่ที่กระทำความผิดและมีความสะดวกในการได้ยาเสพติดมาใช้ จะเพิ่มความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดและรุนแรง

## 2. สาเหตุที่เกิดจากตัวเด็กและเยาวชนเอง ซึ่งแยกเป็นสาเหตุย่อยๆ ได้ดังนี้

2.1 เกิดจากพันธุกรรม เด็กและเยาวชนได้รับการถ่ายทอดมาจากบิดามารดา เช่น โรคปัญญาอ่อน หรือระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ หรือมีร่างกายพิการ ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าคุณเองมีปมด้อย เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจและอาจถูกเด็กและเยาวชนวันเดียวกันล้อเลียน จนทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าคุณเองถูกซ้ำเติมและเกิดอารมณ์ค่อนข้างรุนแรง จึงแสดงออกในทางก้าวร้าว เช่น ทำร้ายร่างกายผู้ล้อเลียนหรือเด็กและเยาวชนที่อ่อนแอกว่า หรือหากไม่สามารถตอบโต้ได้ก็จะเกิดการเก็บกดสะสมไปเรื่อยๆ และแสดงออกเมื่อมีโอกาส

2.2 เกิดจากภาวะทางจิตใจหรืออารมณ์บกพร่อง เด็กและเยาวชนจะมีวุฒิภาวะทางด้านจิตใจและอารมณ์แตกต่างจากผู้ใหญ่ ทั้งเด็กและเยาวชนแต่ละคนจะมีวุฒิภาวะของจิตใจและอารมณ์ไม่เท่ากัน เด็กและเยาวชนบางกลุ่มมีวุฒิภาวะทางจิตใจและอารมณ์ไม่ปกติ ซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์และการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ในวัยรุ่นเด็กและเยาวชนมักจะมีอารมณ์คึกคะนอง ขาดความอดทนต่อสิ่งเร้าหรือสภาพแวดล้อม บางคนไม่ชอบถูกบังคับและมักแสดงออกกับการถูกบังคับอย่างไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะในวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงฮอร์โมนทางเพศที่เพิ่มขึ้น หลายคนมีการแสดงออกในทางรุนแรง ก้าวร้าว และใช้วิธีรุนแรงในการแก้ปัญหา

2.3 เกิดจากความอ่อนด้อยสติปัญญาหรือประสบการณ์ เด็กและเยาวชนยังมีสติปัญญาและประสบการณ์น้อย จึงมักถูกชักจูงไปในทางที่ผิดได้โดยง่าย หรืออาจจะกระทำไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยยังไม่มีความคิดที่รอบคอบ หรือยังไม่สามารถแยกแยะว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรทำ เช่น ถูกชักจูงให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือถูกชักจูงให้ประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมแต่มีรายได้ดี

2.4 เกิดจากระดับการศึกษา เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่ำจะไม่แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง หรือไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่แก้ปัญหาของตนเองด้วยเหตุผลเพื่อเลี้ยงตนเองได้ ทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิดได้โดยง่าย

สำหรับสาเหตุและปัญหาที่นักเรียนอาชีวศึกษามีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด ความผิดพฤติกรรมของเยาวชนที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดความผิด โดยเฉพาะนักเรียนอาชีวศึกษานั้นวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น สามารถสรุปปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญดังนี้

1. สภาพครอบครัวของเด็กกลุ่มนี้มีสภาวะวิกฤตของครอบครัวที่กระทบต่อความเป็นปกติสุขของสมาชิกในครอบครัว การทำหน้าที่ของครอบครัวในการจัดการกับปัญหาครอบครัวไม่สามารถจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ขาดการดูแลให้ความรัก และเอาใจใส่ รวมถึงการปล่อยปละละเลยจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำให้เด็กและเยาวชนมีปัญหา

2. สภาพทางสังคมซึ่งมีแหล่งอบายมุขอยู่มากมาย ไม่เข้มงวดกวดขันสถานบริการทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาเกิดการมั่วสุม นำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหา

3. ความผูกพันระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ในสถาบันการศึกษามีน้อยมาก ทำให้ขาดการอบรมสั่งสอน ตลอดจนรุ่นพี่ของนักเรียนอาชีวศึกษามีส่วนสำคัญในการยั่วยุให้เกิดปัญหาทำให้นักเรียนที่หลงผิดเกิดความอึดหิมและกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง

4. นักเรียนอาชีวศึกษาขาดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้จากสื่อ โดยเฉพาะที่สำคัญขาด ความยั้งคิดหรือความสามารถในการยับยั้งชั่งใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การแสดงออกทางสังคมที่ต้องการให้สังคมให้ความสนใจ
5. การขาดทักษะทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่สามารถเลือกคบเพื่อนที่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมที่ดี เช่น มีค่านิยมทำตามรุ่นพี่ ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาถูกชักจูงให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
6. ผู้ใหญ่ที่แวดล้อมไม่ได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดอย่างจริงจัง
7. นักเรียนอาชีวศึกษาถูกมองว่าเป็นบุคคลที่ด้อยค่าทางสังคม ทำให้มีความรู้สึกกดดัน จนนำไปสู่พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด
8. การบรรจุหลักสูตรศีลธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษามีน้อยเกินไปทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาอาจมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด
9. สภาพทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดวิกฤติทางสังคมอาจเกินวิสัยของพ่อแม่ ผู้ปกครองจะอบรมให้เด็กและเยาวชนอยู่ในโอวาทได้
10. คุณภาพของครูที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเสี่ยงต่อการกระทำความผิด เช่น การขาดทักษะการเรียนการสอนที่จะสื่อให้นักเรียนอาชีวศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และการขาดทัศนคติที่ดีที่ถูกต้องของครู อาจารย์ ในการดำเนินชีวิตทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาเกิดพฤติกรรมลอกเลียนแบบ
11. อิทธิพลของสื่อมวลชน ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นำเสนอต่อประชาชนทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมความรุนแรงที่เกินขอบเขต

## ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการแก้ไขปัญหการใช้ความรุนแรงในเยาวชน

จากสถานการณ์ในสังคมปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อต่างๆ มีออกมาเรื่อยๆ และมีแนวโน้ม ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น การทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นโดยใช้กำลัง การพกพาอาวุธ การทำลายทรัพย์สิน การรวมกลุ่ม ยกพวกตีกัน การทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนถึงแก่ชีวิต ฯลฯ นำมาซึ่งปัญหาและผลกระทบทั้งต่อตนเองและผู้อื่นตามมาอีกมากมาย ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมความรุนแรงและในเด็กและเยาวชนนั้น มักเกิดจากหลายปัจจัย ทั้งด้านสภาพแวดล้อม การเลี้ยงดู ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งมีทั้งที่เป็นปัจจัยเสี่ยง ปัจจัยด้านบวกหรือปัจจัยป้องกัน และผลกระทบของแต่ละปัจจัยยังขึ้นอยู่กับจังหวะเวลาที่เกิดขึ้น ระยะเวลา และความรุนแรงด้วย นอกจากนี้ หากเด็กและเยาวชนขาดการปลูกฝังความรู้คู่คุณธรรม ขาดการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา และไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมในช่วงต้นของชีวิตจะทำให้กลายเป็นปัญหาในอนาคตได้ ซึ่งจากเหตุนี้ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชน โดยแยกเหตุเป็นดังต่อไปนี้

1. ทศนคติของสังคมที่ยังไม่ยอมรับและเข้าใจในสิทธิของผู้หญิง และมองว่าการทำร้ายร่างกายจากสามีเป็นเรื่องปกติและเป็นเรื่องไม่สำคัญ
2. ความไม่เข้าใจปัญหาความรุนแรง โดยเฉพาะผู้หญิงที่ไม่มองว่า ความรุนแรงที่ตนได้รับคือการละเมิด แต่คิดว่าเป็นความชอบธรรมของฝ่ายชายที่สามารถกระทำได้
3. สังคมมองว่าปัญหาความรุนแรงเป็นเรื่องส่วนตัวของคนสองคนหรือของคนในครอบครัวที่บุคคลที่ 3 ไม่กล้าเข้าไปช่วยเหลือหรือยุ่งเกี่ยวได้ ในขณะที่ผู้ถูกกระทำรุนแรงเองก็ไม่ทราบวิธีการแก้ปัญหา และไม่รู้ว่าจะไปขอความช่วยเหลือจากที่ใด
4. ขนบธรรมเนียมความเชื่อบางอย่างที่มองความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นเรื่องธรรมดา เช่น บางท้องถิ่นยังมีการส่งลูกสาวมาขายตัว นอกจากนี้ การขาดการศึกษา และการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องก็เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
5. การตีค่าภาระหน้าที่ของหญิงและชายแตกต่างกัน เช่น งานบ้านมีคุณค่าน้อยกว่างานหารายได้นอกบ้าน ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่เหลื่อมล้ำที่ฝ่ายหญิงจะต้องพึ่งพาฝ่ายชาย และเกิดความเชื่อที่ว่าผู้ที่มีอำนาจทางการเงินคือผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า
6. วัฒนธรรมของสังคมไทยให้ความสำคัญอย่างมากต่อความเสียหายของผู้หญิงในเรื่องเพศ ผู้หญิงจะถูกมองเชิงลบมาก จึงเกิดเป็นช่องโหว่ที่ทำให้ผู้หญิงถูกเอาเปรียบ ถูกทำร้าย ถูกข่มขืน เพราะผู้กระทำมีโอกาสดังกล่าวจะไม่ได้รับโทษสูง เพราะผู้หญิงรู้สึกอายและไม่อยากเอาความ
7. การดำเนินคดีความในด้านความรุนแรงของครอบครัวยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน และประเด็นปัญหาที่แตกต่างกันออกไป อย่างเช่นกรณีข่มขืนก็ยังเป็นคดีที่ยอมความกัน
8. ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่ซับซ้อน ทำให้การดำเนินคดียุ่งยาก และไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด
9. สังคมยังมีทัศนคติ ความเชื่อ และความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิ ซึ่งเป็นผลให้มีการต่อต้านกลุ่มที่ทำงานด้านผู้หญิง และการยอมรับของผู้ชายในเรื่องของความเสมอภาคก็เป็นไปแบบยอมจำนน เพราะผู้หญิงหลายคนไม่ต้องพึ่งผู้ชายทางเศรษฐกิจต่อไป
10. การปลูกฝังในเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงยังไม่มี เมื่อพูดถึงสิทธิก็จะเน้นในเรื่องของการละเมิดอำนาจรัฐที่เป็นความผิด
11. สังคมไม่ได้ให้ความสำคัญของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างจริงจัง และไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงว่า ประเทศไทยได้ลงนามในปฏิญญาต่าง ๆ ในระดับสากลที่จะต้องดำเนินการแก้ไข และลดความรุนแรงต่อผู้หญิงแล้ว
12. การไม่ดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งที่มีนโยบายระดับประเทศรองรับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงแล้ว

## บทสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

จากการการสัมภาษณ์ กลุ่มอาจารย์จากวิทยาลัยอาชีวศึกษา เจ้าหน้าที่ ผู้ที่เกี่ยวข้อง (focus group interview) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนักเรียน อาชีวศึกษา (in-depth interviews) สามารถสรุปและจำแนก ปัจจัยการเกิดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในนักเรียน อาชีวศึกษา ดังนี้

1. ปัจจัยระดับบุคคล ประกอบด้วย ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ลักษณะทางร่างกาย ลักษณะทางจิตใจ ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมต่อการใช้ความรุนแรง ปัญหาด้านการเรียน จริยธรรม และพฤติกรรมเบี่ยงเบน

2. ปัจจัยระดับครอบครัว ประกอบด้วย ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของบิดามารดา การอบรมเลี้ยงดู ของครอบครัว บทบาทของบิดามารดา ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความรุนแรง ในครอบครัว ค่านิยมของครอบครัวต่อเด็ก ทศนคติของเด็กที่มีต่อบิดามารดา และความผิดปกติ ทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ใหญ่ในครอบครัว

3. ปัจจัยระดับกลุ่มเพื่อน ประกอบด้วยลักษณะนิสัยของกลุ่มเพื่อน ค่านิยมในกลุ่ม เพื่อน พฤติกรรมกลุ่มทศนคติที่นักเรียนมีต่อเพื่อน และค่านิยมของรุ่นพี่-รุ่นน้อง

4. ปัจจัยระดับโรงเรียน ประกอบด้วย การอบรม สั่งสอนของครูอาจารย์ ความสัมพันธ์ ระหว่างครูและนักเรียน ทศนคติของนักเรียนต่อโรงเรียนและครูอาจารย์ ลักษณะการเรียนการสอน และกิจกรรม บรรยายากาศในโรงเรียน การประสานงานเครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง และระหว่างผู้ปกครองกับผู้ปกครอง และนโยบายเรื่องความรุนแรงของสถาบันการศึกษา

5. ปัจจัยระดับสังคมและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย นักเรียนต่างสถาบันและบุคคลภายนอก สื่อมวลชน การแข่งขันและเชียร์กีฬา เรื่องชู้สาว การแพร่กระจายและการเข้าถึงของอาวุธปืน การแพร่กระจายของยาเสพติด การมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการ เรียนนำมาใช้เป็นอาวุธได้ การเปิด-ปิด สถานบันเทิง อัตราการเพิ่มของประชากร การอยู่ในสถานที่ ชุมชน ซึ่งสามารถก่อเหตุได้ง่าย ความห่างเหินจากศาสนาและมาตรการทางสังคม และการบังคับ ใช้กฎหมาย

ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลซึ่งกันและกันในการก่อให้เกิดพฤติกรรมรุนแรง โดยระดับ การแสดงพฤติกรรมรุนแรงของนักเรียนอาจขึ้นอยู่กับลักษณะของปัจจัยและระดับอิทธิพลของปัจจัย ที่นักเรียนได้รับ โดยแต่ละปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระดับครอบครัว ปัจจัยระดับ กลุ่มเพื่อนและปัจจัยระดับโรงเรียนตัวใดตัวหนึ่งเป็นปัจจัยหลัก และปัจจัยอื่นเป็นตัวสนับสนุน โดยมีปัจจัยระดับสังคม และปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดขึ้นเร็ว หรือช้าลง ซึ่งแต่ละปัจจัยมีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกันส่งผลต่อกัน มีอิทธิพล ที่จะสามารถเพิ่มหรือลดโอกาสของการเกิดพฤติกรรมรุนแรงได้

## สรุป

การแก้ปัญหาจะต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ตลอดจนความร่วมมือทุกภาคส่วนไม่ใช่แค่ระดับภาครัฐเพื่ออย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องร่วมมือกันทุกด้านโดยเฉพาะสำคัญอย่างยิ่งคือสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นด่านแรกที่จะเป็นตัวขัดเกลาอบรมให้เยาวชนสอนให้เป็นคนดีของสังคม ซึ่งการที่จะทำให้เกิดเป็นแบบนี้ได้ผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือและสอนให้เด็กเกิดความเข้าใจต่อโลกภายนอกให้กว้างขึ้นและสอนให้เด็กเกิดจรรยาบรรณจริยธรรมให้มากขึ้น โดยอาจจะอาศัยโรงเรียนหรือวัดในการขัดเกลาให้เด็กเติบโตเป็นคนดีของชาติเพื่อพัฒนาประเทศในอนาคตให้ดีขึ้นต่อไป

## บทที่ 4

### แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะ ต่อการใช้ความรุนแรง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของ นักเรียน นักศึกษาอาชีวะและ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง และอีกส่วนจากการดำเนินการวิเคราะห์ โดยการพิจารณาข้อมูลพื้นฐานทางสังคม แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและบริบทการพัฒนาสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏผลดังนี้

#### วิเคราะห์สาเหตุของการทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวะ

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ในเรื่องแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง นั้น ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลสรุปปัญหาอุปสรรคในส่วนของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงนักเรียนนักศึกษาอาชีวะในเขตพื้นที่มีบุรี ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็นสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาสามารถแบ่งเป็น 2 สาเหตุหลัก คือ ปัจจัยส่วนบุคคลหรือปัจจัยภายใน และปัจจัยสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอก มีรายละเอียดดังนี้

1. สาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลหรือปัจจัยภายใน ประกอบด้วย การขาดวุฒิภาวะ ทางอารมณ์ การมีบุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคม การขาดวินัย ในตนเอง การมีความคิด ความเชื่อและค่านิยมในทางผิดเกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีสถาบัน ความต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มอ้างอิง (เพื่อน รุ่นพี่ และครู) การรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การมีประสบการณ์ การทะเลาะวิวาทในอดีตต้องการแก้แค้น การขาดเป้าหมายในชีวิต การขาดความตระหนักรู้ในคุณค่า ของตนเอง การใช้สารเสพติดและแอลกอฮอล์ และสาเหตุอื่น เช่นการเห็นแก่ตัว การหึงหวงเรื่องผู้ชาย และการถูกทำให้เสียหน้า นับเป็นความบกพร่องภายในจิตใจทำให้เกิดความผิดปกติด้านบุคลิกภาพ และลักษณะนิสัย รวมกับแรงขับของฮอร์โมนในขั้นตอนการพัฒนาการช่วงวัยรุ่นที่มีคำจำกัดความว่า เป็นวัยของพายุบุแคมและความกดดัน โดยปกติแล้ววัยรุ่นมักมีความปรารถนาอย่างรุนแรง ขาดความ ยั้งคิด อารมณ์วู่วามเปลี่ยนแปลงขึ้นลงง่าย ชอบทำอะไรตามใจ ตนเอง ขาดการพิจารณาไตร่ตรอง ส่วนวัยรุ่นที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นเปรียบเสมือนต้นไม้ ที่เติบโตมาโดยไร้รากแก้ว คือ ไม่ได้รับการปลูกฝัง สั่งสอนอบรม เรื่องหลักคุณธรรม-ศีลธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือศีล 5 ที่เป็นหลักพื้นฐานของชีวิต เยาวชนพวกนี้มักมีปัญหาด้านภูมิหลังชีวิต ขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีลักษณะมุ่งมั่นคาดหวังวางแผนชีวิตในอนาคตค่อนข้างต่ำ ถูกกระตุ้นให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการทะเลาะ วิวาทได้ง่าย ทั้งนี้รวมถึงการมีความต้องการศักดิ์ศรีและการยอมรับ



2. สาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดจากปัจจัยสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอก แยกสาเหตุเป็น 6 กลุ่ม คือ

2.1 สาเหตุที่เกิดจากครอบครัว ประกอบด้วย 5 สาเหตุคือ

2.1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยของ บุคคลในครอบครัว

2.1.2 การขาดความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของช่วงวัย

2.1.3 การแตกสลายของสถาบันครอบครัว

2.1.4 การเห็น แบบอย่างที่ไม่เหมาะสมของคนในครอบครัว

2.1.5 การถูกตีตราจากบุคคลในครอบครัว นับเป็นอิทธิพลของขบวนการหล่อหลอมทางสังคม (Socialization)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลการเรียนรู้และปลูกฝังจากครอบครัว ที่พบว่า สภาพแวดล้อมภายในครอบครัว (Family Circumstances) เช่น การทะเลาะวิวาท ภายในครอบครัวการย่ำแย่ในการปลูกฝังระเบียบวินัย ความเมินเฉยจะทำให้เด็กขาดความอบอุ่นมั่นคง ยิ่งถ้าพ่อแม่ที่มีเจตคติด้านลบคือ ความไม่รักลูก ความไม่สม่ำเสมอ ความไม่สามัคคี และขาดความคิดรอบคอบจะส่งอิทธิพลสูงยิ่งต่อความประพฤติผิด

2.2 สาเหตุที่เกิดจากกลุ่มอ้างอิง (เพื่อน รุ่นพี่และครู) ประกอบด้วย 3 สาเหตุคือ

2.2.1 การได้รับการปลูกฝัง ความเชื่อ ศรัทธา และค่านิยมผิดๆ ทางลบจากรุ่นพี่และครูในสถาบัน

2.2.2 การยั่วยุส่งเสริมในทางที่ผิดของรุ่นพี่และเพื่อน

2.2.3 อิทธิพลของรุ่นพี่และกลุ่มเพื่อนที่คุกคามและข่มขู่ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

2.3 สาเหตุที่เกิดจากสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 สาเหตุคือ

2.3.1 การขาดความต่อเนื่องและเอาจริงเอาจัง ในการแก้ไขปัญหาของผู้บริหาร

2.3.2 ข้อจำกัดในประสิทธิภาพการทำหน้าที่ของครู

2.3.3 การขาดระบบคัดกรองความประพฤติของผู้เข้าเรียนอาชีวศึกษา

2.3.4 ช่วงเวลาเข้าเรียน เลิกเรียนตรงกัน ทำให้เกิดโอกาสการเผชิญหน้า

2.4 สาเหตุที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางชุมชนและสังคม ประกอบด้วย 2 สาเหตุคือ

2.4.1 การเห็น แบบอย่างการทะเลาะวิวาทในวิทยาลัยและชุมชน

2.4.2 การขาดโอกาสและการสนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์ในสังคม

โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมและสังคมที่มีแหล่งอบายมุขอยู่รอบๆ เช่น ศูนย์การค้า ตลาดนัด ร้านจำหน่ายสุรา บุหรี่ รวมทั้งอิทธิพลทางสังคมเมืองที่ต้องเร่งรีบและมีการแก่งแย่งแข่งขันตลอดเวลา ขาดพลังชุมชนที่เคยเป็นพลังคุ้นเคยและช่วยเหลือประคับประคองกัน ต่างคนต่างอยู่ ชุมชนไร้ระเบียบวุ่นวายสับสน ที่อยู่อาศัยเป็นแหล่งมั่วสุม มีการทะเลาะวิวาท ก่อให้เกิดอาชญากรรมและการแพร่กระจายของสุราและยาเสพติด ส่งผลกระทบและสร้างแรงกดดันให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมความก้าวร้าวรุนแรงมากขึ้น

## 2.5 สาเหตุจากสื่อและเทคโนโลยีการสื่อสารต่างๆ ประกอบด้วย 2 สาเหตุคือ

2.5.1 การปลูกฝังความรุนแรง และการเลียนแบบพฤติกรรมทางลบจากสื่อต่างๆ

2.5.2 เทคโนโลยีการสื่อสารที่รวดเร็วแรงเร้าให้สถานการณ์เลวร้ายและขยายวงกว้างขึ้น

นักเรียนวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและมีแนวโน้มเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทมักจะชื่นชอบ ติดตามข่าวที่เกี่ยวกับการยกพวกตีกันและข่าวที่มีเนื้อหาความรุนแรงจากสื่อโทรทัศน์ และคลิปวิดีโอทางโทรศัพท์มือถือที่ส่งต่อๆ กันในกลุ่มเพื่อนๆ ส่งอิทธิพลต่อเจตคติ และเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมจนคุ้นเคยและถูกปลูกฝังให้เกิดค่านิยมใช้ความรุนแรง และยังถ้าหากผู้ผลิตสื่อที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมนำเสนอข่าวสารเชิงลบยั่วยุ จะส่งอิทธิพลกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความชื่นชอบและกระทำความรุนแรงตามอย่างมากยิ่งขึ้น

## 2.6 สาเหตุที่เกิดจากกระบวนการยุติธรรมและกฎหมาย ประกอบด้วย 2 สาเหตุคือ

2.6.1 ข้อจำกัดด้านประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2.6.2 กฎหมายมีบทลงโทษเรื่องการพกพาอาวุธเป็นชนิดลหุโทษ

เนื่องจากความอะลุ่มอล่วย และการย่อหย่อนในการเอาใจใส่ดูแลของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ประกอบกับภาระหน้าที่มากมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงอัตราโทษปรับในเหตุกระทำความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องกับการพกพาอาวุธตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551 อาทิ มาตรา 371 มาตรา 372 มาตรา 376 และมาตรา 379 จัดอยู่ในภาค 3 ลหุโทษ และในทางปฏิบัติ พบว่าโดยทั่วไปหากมีการจับกุมนักเรียนที่พกพาอาวุธมีด โทษคือการถูกปรับเป็นเงินเพียง 100 บาท เท่านั้น จึงทำให้นักเรียนไม่เกรงกลัว

ตารางที่ 4 - 1 สรุปสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลหรือปัจจัยภายใน และปัจจัยสภาพแวดล้อม หรือปัจจัยภายนอก

สาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ที่เกิดจากปัจจัย ส่วนบุคคลหรือปัจจัยภายใน 11 ปัจจัย	สาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอก 6 ปัจจัย
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. การขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์</li> <li>2. การมีบุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคม</li> <li>3. การขาดวินัยในตนเอง</li> <li>4. การมีความคิด ความเชื่อ ค่านิยมในทางผิดเกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีสถาบัน</li> <li>5. ความต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มอ้างอิง (เพื่อน รุ่นพี่ และครู)</li> <li>6. การรู้เท่าไม่ถึงการณ์</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดจากครอบครัว</li> <li>2. สาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดจากกลุ่มอ้างอิง (เพื่อน รุ่นพี่และครู)</li> <li>3. สาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดจากสถานศึกษา</li> <li>4. สาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดจาก สภาพแวดล้อมทางชุมชน/สังคม</li> </ol>

ตารางที่ 4 - 1 สรุปสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลหรือปัจจัยภายใน และปัจจัยสภาพแวดล้อม หรือปัจจัยภายนอก (ต่อ)

สาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียน อาชีวศึกษา ที่เกิดจากปัจจัย ส่วนบุคคลหรือ ปัจจัยภายใน 11 ปัจจัย	สาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียน อาชีวศึกษา ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือ ปัจจัยภายนอก 6 ปัจจัย
7. การมีประสบการณ์การทะเลาะวิวาทในอดีต ต้องการแก้แค้น 8. การขาดเป้าหมายในชีวิต 9. การขาดความตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง 10. การใช้สารเสพติดและแอลกอฮอล์ 11. สาเหตุอื่น ๆ การเห็นแก่ตัว การหึงหวงเรื่อง ชู้สาว การถูกทำให้เสียหน้า	5. สาเหตุจากสื่อและเทคโนโลยีการสื่อสาร ต่างๆ 6. สาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทที่ เกิดจากกระบวนการยุติธรรมและกฎหมาย

### แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ที่มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม จากการวิเคราะห์สามารถแบ่งออกเป็น 5 แนวทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวทางการป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทโดยสถาบันอาชีวศึกษา เป็นการป้องกันที่สำคัญและตรงจุดที่สุด โดยการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู และเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็นและจะช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่ ด้วยการช่วยสังเกตและติดตามการก่อเหตุ ได้จากสีหน้าท่าทางที่แสดง ความโกรธแค้น เจตคติส่วนตัวเยาวชนมักจะเป็นคนโกรธง่ายมีความอดทนต่อการยั่วเย้า ไม่สามารถควบคุมอารมณ์โกรธ อาจเป็นผลจากเป็นผู้ถูกทำร้ายทางร่างกายมาก่อนเกิดบาดแผลทางจิตใจ เก็บกด และสุดท้ายก็จะระเบิดอารมณ์ออกมา มีความเพียรพยายามต่ำ ขาดความยืดหยุ่นกับชีวิต ไม่สามารถยอมรับสภาพความเป็นจริง ในบางครั้งเมื่อได้รับความไม่ยุติธรรมจริงหรือคิดว่าตนเองเป็นฝ่ายถูกจะฝังความแค้นและไม่ให้อภัยกับผู้ที่กระทำต่อเขา มักมีความหดหู่ วิตกกังวล มีความเครียด เป็นโรคซึมเศร้า มีสีหน้าบูดบึ้ง อารมณ์ขุ่นมัว มองชีวิตและมี ความคิดในแง่ลบ อีกลักษณะหนึ่งคือ มีการหลงตัวเองเกินไปคิดว่าตนเองเป็นจุดศูนย์กลางและอยู่เหนือผู้อื่น ไม่สนใจความรู้สึกหรือความต้องการของผู้อื่น เป็นคนอ่อนไหวง่ายหรือในทางตรงกันข้ามจะทำเป็นคนไม่รู้ร้อนรู้หนาวเพื่อตอบโต้การถูกดูถูกเหยียดหยามจากผู้อื่น ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม มีการแสดงออกมาโดยการขีดเขียน งานศิลปะ การพูดจา ได้ตอบปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือการแสดงความคิดเห็น ในการสนทนา ส่วนมากมักแสดงออกมาในรูปสโลแกน รอยสัก เครื่องประดับ เสื้อผ้า สติกเกอร์ หรือหน้าปกสมุดหนังสือ บางคนมองการกระทำของคนอื่นเป็นเรื่องขบขัน มีการหยอกล้อและกระทำต่อผู้อื่นอย่างหยาบคายโดยไม่สนใจและไม่รับรู้ว่ามีผู้อื่นจะเจ็บปวดหรือกระทบกระเทือนจิตใจ มีมุมมองกับความรุนแรง และการทะเลาะวิวาทในแง่บวก มักจะนิยมยกย่องผู้ที่กระทำ ความรุนแรง

ชื่นชอบ หลงใหล คลั่งไคล้ความรุนแรงทั้งจากทีวี เกม คลิปวิดีโอ สื่อออนไลน์และสื่อสิ่งพิมพ์ที่มุ่งเน้นด้านความรุนแรง ความเกลียดชัง การทำลายล้างที่รุนแรงและกว้างขวาง การใช้อาวุธและการมีอำนาจจะมีการเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงโดยแสดงออกมาทางงานอดิเรกและกิจกรรม มักใช้เวลาว่างหมกมุ่นอยู่กับความรุนแรง ชอบค้นคว้าหาข้อมูลในเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงและบันทึกเก็บสะสมไว้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ร้าย มีแนวโน้มการก่อเหตุ รวมทั้งจะหมกมุ่นอยู่กับเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทชอบมั่วสุมอยู่กับเพื่อน เพื่อฝึกฝนหรือศึกษาความรุนแรง ไม่เข้าเรียน ไม่ทำการบ้าน ไม่ใช้เวลากับครอบครัว หรือเพื่อนที่ดีและจะไม่ยอมทำสิ่งที่ประโยชน์อื่นๆ

2. แนวทางการป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทโดยครอบครัว โดยคนที่ใกล้ชิดคือ พ่อแม่ พ่อแม่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการช่วยลูกให้พ้นจากวงจรความรุนแรง วิธีการง่ายๆ แต่ต้องอาศัยการลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ คือพูดคุยเกี่ยวกับการลดหรือกำจัดความรุนแรง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี เปิดโอกาสหรือพยายามเสริมสร้างความไว้วางใจ ทำให้ลูกสามารถพูดคุยกับพ่อแม่ได้เมื่อมีความไม่สบายใจ ถือเป็นหน้าที่ต้องจับตามอง สังเกตและรับพูดคุยกับลูกเมื่อเริ่มมีสัญญาณของความผิดปกติ ในการจัดการด้านสื่อต่างๆ สิ่งที่คุณแม่ควรทำคือ จำกัดการใช้เวลาในการดูทีวี เล่นวิดีโอเกม หรือนันทนาการอื่นๆ ให้ไม่เกินวันละสองชั่วโมง ห้ามปรามลูกดูภาพยนตร์หรือคลิปวิดีโอที่ใช้ความรุนแรงหรือมีภาพการใช้อาวุธ แต่ถ้าห้ามไม่ได้ผู้ปกครองควรอยู่ด้วย และร่วมพูดคุยกัน ช่วยกันคิดวิเคราะห์หาเหตุผล วิพากษ์วิจารณ์ หาวิธีการแก้ไขปัญหา และต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการรับมือกับปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันโดยไม่ใช้ความรุนแรง เช่น เมื่อไม่พอใจลูก ไม่ควรทำร้ายร่างกาย ตบตี หรือบีบบังคับลูกอย่างรุนแรง เมื่อมีความขัดแย้งหรือเกิดการทะเลาะกัน ต้องพยายามระงับและควบคุมอารมณ์ ใช้เวลาทบทวนและคิดค้นหาวิธีรับมือกับความรู้สึกโกรธของตัวเองก่อน ร่วมกันคิดวิเคราะห์เลือกทางออกของปัญหาที่ดีที่สุด และสร้างกฎเกณฑ์ร่วมกัน โดยเน้นว่าลูกๆ เข้าใจกฎเกณฑ์และผลที่จะตามมาหากกระทำผิด ติดตามดูแลให้ปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด ห้ามพกพาอาวุธเด็ดขาดเพราะถ้าอนุญาตหรือไม่ใส่ใจห้ามปรามเท่ากับเป็นการส่งเสริมให้ใช้ความรุนแรงได้ง่ายขึ้น ปิดโอกาสการเข้าถึงอาวุธต่างๆ โดยเฉพาะปืนที่ต้องเก็บไว้อย่างมิดชิดและต้องคอยบอกย้ำเตือนให้อยู่ให้ห่างเหตุการณ์ความรุนแรง หรือสถานการณ์ที่มีการทะเลาะวิวาทของเพื่อนในวิทยาลัยและในละแวกบ้านของตนเอง สอนให้ลูกรู้ว่าอารมณ์โกรธเป็นสภาพอารมณ์ตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับทุกคนไม่ใช่เรื่องไม่ดี แต่ต้องแสดงออกในด้านที่ถูกต้อง และบอกเล่าให้รู้โทษของการใช้ความรุนแรงและต้องรู้จักควบคุมความโกรธให้ได้เสียก่อนที่จะไปจัดการเรื่องอื่น ดังนั้นมีความจำเป็นต้องอบรมให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อเพิ่มการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการสัมผัสทางกายทำให้ลูกรู้สึกอบอุ่น ทำให้เกิดความผูกพันกัน ส่งเสริมการใช้เวลาอยู่กับครอบครัวมากกว่าอยู่กับเพื่อน สร้างบรรยากาศที่ดีทางกายและจิตใจ ให้ลูกรู้จักควบคุมตนเอง มีกิจกรรมที่ดีในครอบครัวให้มากขึ้น ทำซ้ำๆ จนเกิดความเคยชิน การจัดกิจกรรมครอบครัวอบอุ่นโดยสถานศึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานช่วงวัยรุ่น และการปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองให้มาก ซึ่งการป้องกันปัญหาทะเลาะวิวาทต้องเริ่มต้นที่ครอบครัวก่อน บิดามารดาต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีเวลาให้กัน สอนให้เคารพกฎหมายและศีลธรรม สมาชิกในครอบครัวมีการเอื้อเฟื้อ สร้างความอบอุ่น เป็นกัลยาณมิตร มีการพูดคุย

ปรึกษาหารือ แก้ปัญหาร่วมกัน เมื่อทำผิดให้อภัย ให้กำลังใจและโอกาสปรับปรุงตัว สอนให้หลีกเลี่ยงการทำผิด ไม่ทะเลาะทำร้ายร่างกายกัน ยอมรับฟังความคิดเห็น และให้ความยุติธรรม

3. แนวทางการป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทโดยกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายนั้น ทฤษฎีป้องกันหรือการยับยั้งชั่งใจ เป็นกระบวนการตัดสินใจของคนต่อกระทำผิดกฎหมายมีหลักการสำคัญคือ อาชญากรจะเป็นคนที่มีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการถูกจับกุม เขาจะไม่กระทำผิดถ้าหากมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด บทลงโทษที่รุนแรงและเด็ดขาด หรือเห็นว่าโอกาสในการกระทำผิดสำเร็จมีน้อย ทั้งนี้การป้องกันปัญหาต้องอาศัยความจริงจัง และต่อเนื่องของผู้จัดระเบียบสังคมที่ต้องมีบทลงโทษรุนแรงให้เกิดความเกรงกลัว กฎหมายที่จะมาบังคับใช้กับนักเรียน นักศึกษาที่ทำผิดยังมีช่องโหว่อยู่มาก บทลงโทษสำหรับเด็กและเยาวชนนั้น ยังไม่รัดกุมเพียงพอ และยังมีข้อยกเว้นสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีอายุกว่าสิบห้าปีแต่ไม่เกินสิบแปด ปีที่กระทำผิดแต่ได้รับโทษเพียงกึ่งหนึ่ง หรือขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ทั้งๆ ที่เด็กหรือเยาวชนในช่วงอายุดังกล่าวกระทำผิดมากที่สุด ดังนั้นควรเพิ่มบทลงโทษให้หนักขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษการพักพาวาจรไปในที่สาธารณะที่ยังเป็นชนิตลหุ โทษควรเพิ่มบทลงโทษการพักพาวาจรให้รุนแรงขึ้นและให้ผู้ปกครองต้องรับผิดชอบด้วย

4. การป้องกันปัญหาโดยภาคสังคมอื่นๆ ได้แก่ ภาคเอกชน ศาสนา สื่อต่างๆ ปัจจัยที่จะผูกมัดให้คนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง ประกอบด้วย

4.1 ความผูกพันต่อบุคคลหรือสถาบันอันเป็นที่รักเคารพและศรัทธา เช่น พ่อแม่ วิทยาลัย วัด เพื่อนและครอบครัว

4.2 ความเชื่อที่มีความศรัทธาอย่างลึกซึ้งในคุณค่าของชีวิต การนับถือศาสนา กฎเกณฑ์ทาง สังคม กฎหมายและกฎทางศีลธรรม หากเชื่อถือจะไม่ไปกระทำความผิด

4.3 การผูกมัดกับแบบแผนที่ถูกต้องของสังคมคือ การให้เวลากับการศึกษาเล่าเรียน การสร้างเกียรติยศชื่อเสียงให้แก่ตนเอง

4.4 การเกี่ยวข้อง (Involvement) กับกิจกรรมเฉพาะอย่างที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

เป็นเรื่องของการใช้เวลา และการใช้ พละกำลังให้มากที่สุดเพื่อประกอบกิจกรรมที่สนใจ ในทางปฏิบัติ “การร่วมด้วยช่วยกันของประชาชนในสังคม” ในการป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทนี้ให้สัมฤทธิ์ผล เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริงนั้นย่อมเป็นไปได้ ด้วยแนวคิด “ประชารัฐ” การประสานพลังทุกภาคในสังคมสามารถเข้ามามีส่วนร่วม โดยการรวมกันเอาใจใส่ ดูแล ช่วยเหลือ ชี้แนะและให้ความสนใจแจ้ง เบาะแส ร่วมกันใช้แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหในส่วนที่ตนรับผิดชอบไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทั้งพ่อแม่ ครอบครัว ครู อาจารย์-วิทยาลัยและผู้บริหารในระบบอาชีวศึกษาทุกระดับ ภาคเอกชน สื่อมวลชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกระบวนการยุติธรรม และโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจ

5. การแก้ไขปัญหและการบำบัดฟื้นฟูภายหลังการเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทขึ้น หากทุกภาคส่วนได้พยายามร่วมมือกันป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นทางออกของปัญหาที่ดีที่สุดแล้ว แต่หากยังเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทขึ้นอีก จำเป็นต้องหาทางแก้ไขจำกัดผลกระทบ ให้จำกัดอยู่ในวงแคบที่สุดและไม่ให้บานปลาย หรือมีการกระทำผิดซ้ำ

ขึ้นมาอีก โดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ไขปัญหาคอร์รัปชันและการทะเลาะวิวาทของนักเรียน อาชีวศึกษา ที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบันคู่ขัดแย้งเข้ามาช่วยกันสร้างสันติสุขและลดค่านิยมความเชื่อที่ผิดของนักเรียนอาชีวศึกษาผ่านโครงการที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันเพื่อให้นักเรียนระหว่างสองสถาบันมีความสัมพันธ์ใหม่ที่ดีต่อกัน โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ และชุมชนที่ได้รับผลกระทบเข้าร่วมเปิดใจพูดคุยและหาทางป้องกันแก้ไข เยียวยาและฟื้นฟูความสัมพันธ์ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาและการบำบัดฟื้นฟูเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีอาญา คือพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ที่บังคับใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศ ในระดับบุคคลมีการคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นเพื่อจำแนกแยกแยะเด็กนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ทำการแก้ไขโดยใช้วิธีการให้คำปรึกษาที่อาศัยสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับการปรึกษา วิธีการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มหรือการใช้กลุ่มบำบัด ซึ่งเกิดการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อกัน สร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ด้วยเหตุผลคือ การมีความหวัง มีความเป็นสากล ทำให้เกิดรู้สึกในคุณค่าของตนเอง มีการแบ่งปันข้อมูลสมาชิกกลุ่มมีโอกาสแลกเปลี่ยนและช่วยเหลือกันผ่านกิจกรรม มีการคำนึงถึงความสุขของคนอื่นก่อน การพูดคุยจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในจิตใจสมาชิก เพราะการช่วยเหลือผู้อื่นจะช่วยเสริมสร้างการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองเพิ่มมากขึ้น เกิดการพัฒนาเทคนิคทางสังคม เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ได้ระบายความรู้สึกในทางลบ เช่น ไม่สบายใจ วิตกกังวล กลัว ให้เพื่อนหรือผู้อื่นซึ่งเข้าใจถึงความทุกข์ได้รับฟังและช่วยกันคิดแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น เป็นปัจจัยทางด้านการดำรงอยู่ มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลง ขจัดความรู้สึกโดดเดี่ยวและการหมดกำลังใจที่ปรากฏออกมาในกลุ่มบำบัด กลุ่มจะช่วยเหลือกันพูดคุยเรื่องการดำเนินชีวิต มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดความรู้สึกดีเพราะได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน มีการเรียนรู้การมีสัมพันธภาพกับคนอื่น ๆ และในกลุ่มจะเป็นที่ปลอดภัยที่จะพัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สำหรับการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลนั้น จำเป็นต้องใช้นักจิตวิทยา ครูที่ปรึกษา หรือบุคคลที่ได้ผ่านการอบรม เทคนิคการให้คำปรึกษา ที่สำคัญต้องมีพื้นฐานบุคลิกภาพที่อบอุ่น มีจิตใจเมตตาสงสารอยากช่วยเหลือผู้อื่น ขบวนการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยเทคนิคจำเป็นหลายประการ ในทางปฏิบัติขณะนี้ มีกระบวนการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลทั้งตัวนักเรียนและผู้ปกครองตามวิธีการของศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม เพื่อแก้ไขและฟื้นฟูสภาวะจิตใจทั้ง ผู้ถูกกระทำและผู้กระทำไปพร้อมๆ กัน วิธีการนี้มีจุดเด่นที่มึนความคิดเชิงบวกในการแก้ไขบำบัด โดยทำให้ผู้รับการแก้ไขบำบัด เกิดความเข้าใจธรรมชาติ และพยายามปรับตัวของตนเอง ช่วยให้เกิดความมั่นใจ และเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง มีความเข้มแข็งของจิตใจและเกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ความคิด และพฤติกรรมของตัวเอง แต่ทั้งนี้ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำหรือจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา ต้องเป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์เป็นผู้ดำเนินการ

## สรุป

การแก้ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงของนักศึกษาในสถาบันการศึกษา ระดับอาชีวะ ต้องมาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมมือกัน โดยยึดหลักการสร้างความสมานฉันท์ และการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน เช่น ทั้งจากผู้ปกครองบางคน สื่อมวลชนบางกลุ่ม นักศึกษารุ่นพี่บางคน คณาจารย์บางคน และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ สำหรับการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน จึงต้องใช้เวลาอย่างต่อเนื่อง ยาวนาน และจะต้องใช้ความอดทนในการเผชิญกับทัศนคติและความเคยชินที่ฝังรากลึก โดยมีแนวทางที่หลากหลายในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งทางด้านการบริหารนโยบายการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งรุนแรง ในหมู่นักศึกษาอาชีวะทั้งในสถาบันเดียวกันหรือต่างสถาบัน ทางด้านการใช้กฎหมายที่เข้ามาป้องกัน และปรามปรามการกระทำความรุนแรง ทางด้านการสร้างทัศนคติที่ดีต่อกันระหว่างสถาบัน การศึกษาอาชีวะ และที่สำคัญการสร้างกระบวนการขัด กลางทางสังคม (Socialization) ที่เริ่มต้นจากครอบครัวเป็นอันดับแรก

## บทที่ 5

### สรุปและข้อเสนอแนะ

#### สรุป

1. สรุปพฤติกรรมของนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง ในปัจจุบันปัญหาความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวะในเขตมินบุรี เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นจะได้จากภาพข่าวที่สื่อต่างๆ ได้เผยแพร่ออกมา ซึ่งปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของการแก้ไขปัญหาเชิงบูรณาการ ทำให้สังคมมีมุมมองในด้านลบ เชิงของคุณค่าการศึกษาสายวิชาชีพ ทั้งสร้างกรอบตีราค่านิยมต่อบุคคลของนักศึกษาสายอาชีวะว่าเป็นเด็กเลื้อขอ เรียนน้อย ชอบใช้กำลัง จนทำให้สังคมไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อนักศึกษาสายอาชีวะ ทั้งที่การศึกษาสายอาชีวะเป็นหัวใจในการผลิตคนและถือเป็นกลุ่มผู้ขับเคลื่อนหลักของภาคอุตสาหกรรม ดังเช่น ในประเทศญี่ปุ่น เยอรมัน ที่การผลิตในด้านอุตสาหกรรม ถือว่าการศึกษาสายอาชีวะเป็นการศึกษาสายวิชาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีคุณค่า การตัดสินใจคุณค่าของบุคคลหรือสถาบัน จากปัญหาความรุนแรง เท่าที่สื่อนำเสนอและประสบการณ์รับรู้ที่ผิด จึงเป็นประเด็นที่ควรศึกษาและทำให้เกิดความกระจ่างชัด เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องและนำไปสู่ทัศนคติใหม่อนักศึกษาสายอาชีวะ

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัญหาความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวะ ไม่ใช่ปัญหาที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ในสังคมไทย แต่เป็นปัญหาที่เรื้อรัง ต่อเนื่องซ้ำซาก และดำรงอยู่ติดต่อกันมายาวนาน วิวัฒนาการของการศึกษาสายอาชีวะ ทั้งมิติเชิงโครงสร้างของการอาชีวศึกษาและมิติเชิงสังคม ไล่เลียงให้เห็นถึงพัฒนาการทางด้านอุดมการณ์ ค่านิยม ของนักศึกษาอาชีวะจนเกิด “วัฒนธรรมองค์กร” จะเห็นได้ว่าปัญหาความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวะเมื่อมองจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ จะทำให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวะที่ดำรงอยู่ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ผ่านบทบาทของนักศึกษาอาชีวะในแต่ละยุคนั้น ปัญหาดังกล่าวมีพัฒนาการจากอดีตซึ่งเดิมเป็นความขัดแย้งส่วนบุคคล ความรุนแรงไม่ถึงขั้นสูญเสียชีวิต ซึ่งสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งยังเป็นเรื่องทางกายภาพ การปรับเปลี่ยนสภาพร่างกายและจิตใจตามประสาวัยรุ่น เมื่อควบคุมโทสะไม่อยู่ก็จะบันดาลโทสะด้วยการใช้กำลัง ซึ่งในยุคก่อนจะมีแค่การชกต่อย แล้วก็แยกย้าย แต่ ปัญหาความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวะในยุคสมัยนี้ไม่ได้เกิดจากความหุนหันพลันแล่นของตัวนักศึกษาแล้ว ปัญหาพัฒนามาเป็นการกระทำแบบกระบวนการที่มาเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือกระบวนการล้างสมองให้นักศึกษาอาชีวะที่เข้าก้าวเข้าสู่รั้วของสถาบันที่มีคู่ขัดแย้งเกิดการเรียนรู้และมีวิธีคิดจนทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยผ่านกระบวนการครอบงำความคิด ซึ่งอาศัยกลไกต่างๆ คือ กิจกรรมรับน้อง การทอดทอดประสบการณ์ การใช้ความรุนแรงจากรุ่นสู่รุ่น และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง



ด้วยบริบทของนักศึกษาสายอาชีพที่เด่นชัดอย่างหนึ่งก็คือ การที่จะต้องอยู่กับอุปกรณ์ เครื่องมือช่าง ตลอดจนแต่งกาย การสื่อสารพูดจาจะต้องตะโกน โหวกเหวก โวยวาย สั่งการ และการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ในลักษณะร่วมทุกข์ ร่วมสุข ในกิจกรรมการเรียน จึงเกิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม มีความคล้ายกัน มีความเชื่อและยึดถือ คุณค่าหรือค่านิยมที่คล้ายกันในกลุ่ม ทำให้เกิดการรักใคร่สมัคสมานสามัคคีต่อกันพอเพียง เมื่อเพื่อนมีปัญหาจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ปัญญาความขัดแย้งระหว่างบุคคลค่อยๆ แผ่ขยายเป็นวงกว้าง และพัฒนามาเป็นความขัดแย้งระหว่างสถาบัน จากความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันของนักศึกษาอาชีพ มีคนเด่น มีคนที่ด้อยคนที่ด้อยกว่าก็จะเลียนแบบคนที่เหนือหรือเด่นกว่า จนทำให้เกิดพฤติกรรมใหม่จะเข้าแทรกแทนที่พฤติกรรมเก่า เป็นการเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่มนักศึกษาอาชีพที่เกิดขึ้น บ่อยครั้งและจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จาก “แพชั่น” กลายเป็น “ธรรมนิยม” เกิดอัตลักษณ์จนกลายเป็นข้ออ้าง ว่าทำเพื่อศักดิ์ศรีของสถาบัน ปกป้องตัวเองและเพื่อให้เกิดการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม การสับสนวุ่นวายให้นักศึกษาอาชีพได้รับการเรียนรู้ทั้งด้านที่ดีและไม่ดีจากพฤติกรรมต่างๆ ของรุ่นพี่และเพื่อนๆ และเนื่องจากมีความขัดแย้งกันอยู่แล้วส่วนมากจะได้รับเอาพฤติกรรมความรุนแรงต่อๆ กันมา ซึ่งก่อนที่นักศึกษาอาชีพจะได้คบเพื่อนที่มีประสบการณ์การใช้ความรุนแรง นักศึกษาบางคนอาจจะยังไม่มีความคิดโน้มน้าวที่จะใช้ความรุนแรง แต่เมื่อได้มาคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมนิยมการใช้ความรุนแรงแล้ว จึงรับเอาค่านิยม ทศนคติกลวิธีที่โน้มน้าวให้ใช้ความรุนแรงและในที่สุดนักศึกษา ก็จะมีพฤติกรรมและบุคลิกภาพเป็นคนที่เห็นว่าการใช้ความรุนแรงเป็นเรื่องปกติธรรมดาและเมื่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงถูกผลิตหรือกระทำซ้ำจนกลายเป็นเรื่องปกติในวิถีทางของกลุ่มนักศึกษาอาชีพแล้วผลที่ตามมาก็คือการพัฒนาการของรูปแบบการใช้ความรุนแรง ซับซ้อนมากขึ้น เริ่มตั้งแต่การประกาศศักดาการทำลายผู้รบกวนถึงการประกาศเอาชีวิตฝ่ายตรงข้ามผ่านช่องทาง การสื่อสารต่าง ๆ อาทิ Line Facebook ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ ในส่วนของการปฏิบัติการพบว่ามีวางแผน และมีการแบ่งหน้าที่กันทำตั้งแต่สืบหาตัวบุคคลที่จะตกเป็นเป้าหมายในการทำร้าย การจัดหาอาวุธ การซื้อแปะบุคคล การดักข่มขู่ทำร้ายหรือหมายเอาชีวิตกัน ยิ่งโดยเฉพาะช่วงที่ใกล้กับวันคล้ายวันก่อตั้งสถาบันอาชีวะนั้นๆ หรือเรียกกันว่า “วันสถาปนา” ของแต่ละสถาบัน จะเป็นช่วงที่มีการออกไล่ล่าคู่อริต่างสถาบันกันมากที่สุด การล้างแค้นในรูปแบบใหม่จะมีความเป็นมืออาชีพ มีการวางแผนกระทำเป็นกระบวนการตั้งแต่ผู้บงการ โดยรุ่นพี่ที่เป็นทั้งอดีตนักศึกษาและนักศึกษาปัจจุบันจะพูดคุยหาหรือวางแผนการและหารุ่นน้องมาเป็นผู้ซื้อแปะ ผู้ลงมือกระทำ และผู้พาหลบหนี และเมื่อล้างแค้นได้สำเร็จฝ่ายตรงข้ามเสียชีวิต รุ่นพี่ที่เป็นอดีตนักศึกษาจะเป็นผู้ช่วยเหลือทางคดีและหากในที่สุดรุ่นน้องที่กระทำความผิดต้องรับโทษ เมื่อพ้นโทษออกมา รุ่นพี่ที่เป็นอดีตนักศึกษาก็จะคอยให้ความช่วยเหลือหลังจากการพ้นโทษ

ซึ่งผลการศึกษาในงานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่ามีกระบวนการของการใช้อำนาจครอบงำความคิด โดยการสร้างชุดความคิดที่เลวร้าย และป้อนชุดความคิดนี้ให้กับนักศึกษาอาชีพที่เป็นรุ่นน้อง มีการสอดแทรกเนื้อหาในลักษณะที่ทำให้เกิดความรู้สึกถึงการปกป้องศักดิ์ศรี ให้เกิดภูมิใจในความยิ่งใหญ่ อึกเหิม ปลุกเร้า จนกลายเป็นค่านิยม ทำให้เกิดความยินยอมพร้อมใจของนักศึกษาอาชีพระหว่างรุ่นน้องที่ต้องสยบยอมจำนนต่อรุ่นพี่ ผ่านกระบวนการสร้างชุดความคิดเชิงลบ เพื่อสร้างภาวะการครอบงำสร้างค่านิยมเชิงสถาบัน โดยการใช้อำนาจนั้นจะอาศัยกลไกต่างๆ

ให้สามารถเกิดและปฏิบัติได้จริง และเพื่อโน้มน้าวให้เกิดการยอมรับหรือเกิดความยินยอมพร้อมใจ และได้รับการ สนับสนุนจากกลุ่ม โดยที่ผู้ถูกระทำมีรู้ตัวว่าตนได้ถูกรับรองความคิดไปแล้ว จึงทำให้ปัญหาความรุนแรงในปัจจุบันเปลี่ยนไปจากเดิมและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น กระบวนการ มีการพัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นการล้างแค้น แบบมืออาชีพรองการใช้ความรุนแรง แตกต่างจากยุคแรกๆ ของอาชีวะ และปัจจัยไม่ใช่เพียง มิติทางกายภาพ ไม่ได้เกิดจากตัวนักศึกษาเอง ไม่ได้เกิดจากความหุนหันพลันแล่นของวัยรุ่น ไม่ใช่เรื่องส่วนบุคคล แต่เป็นการครอบงำความคิด โดยการป้อนข้อมูลที่เลวร้าย ปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือล้างสมอง โดยอ้างอิงมาจากระบบ SOTUS ซึ่งการที่จะทำให้คน 1 คน หรือนักศึกษาคนหนึ่งที่เป็นคนธรรมดา ให้เป็นคนที่สามารถทำร้ายร่างกาย หรือฆ่าผู้อื่นทั้งที่มีรู้จัก และไม่เคยมีเรื่องบาดหมางกันมาก่อนได้ มันไม่ได้เกิดขึ้นได้เพียงวันเดียว และผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กระบวนการครอบงำความคิดของนักศึกษาอาชีวะนั้น ถือเป็นองค์ประกอบภายในที่แสดงออกมาจากความรู้สึกลึกซึ้งภายในได้ภาวะจิตใจ ซึ่งกระบวนการดังกล่าว คือ กระบวนการรับน้อง กระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์ความ รุนแรงจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง และ กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ทั้ง 3 กระบวนการ ถือเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผล โดยตรง ต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวะ และยังมีปัจจัยจากสภาพแวดล้อมทั่วไป ที่เป็น องค์ประกอบภายนอก ซึ่งถือเป็นปัจจัยรองที่มาสสนับสนุนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักศึกษา อาชีวะใน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสถาบัน อีกด้วย

2. สรุปปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขพฤติกรรมของนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความ รุนแรง ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ปัญหาคือความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้มี อยู่ 5 ปัจจัยดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล การพัฒนาของสมองในระยะวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการเกิด พฤติกรรมก้าวร้าวง่าย โดยเฉพาะในระยะวัยรุ่นตอนต้นซึ่งพบว่าวัยรุ่นมีความก้าวร้าวมากที่สุด มีความจำกัดในด้านการใช้เหตุผล การคำนึงถึงผลที่ตามมาและการตัดสินใจยังไม่ดีพอ เป็นสาเหตุ ให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้มาก และเป็นสาเหตุของพฤติกรรมก่อความรุนแรงในสังคม

2.2 ปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัว ครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการ ก่อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ลักษณะของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมดังกล่าว ได้แก่ ครอบครัวที่มีความรุนแรง มีความขัดแย้งสูง มีการทำหน้าที่ของครอบครัวในด้านต่างๆ บกพร่อง ครอบครัวแตกแยก ขาดความใกล้ชิด เด็กถูกทอดทิ้ง พ่อแม่เป็นโรคทางจิตเวชหรือมีปัญหาสุขภาพจิต การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การเลี้ยงดูไม่เอาใจใส่ดูแล

2.3 ปัจจัยเกี่ยวกับเพื่อน เพื่อนเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในวัยรุ่น เด็กบางคนเข้ากลุ่ม เพื่อนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับเพื่อหนีความเบื่อหน่ายจากที่บ้าน และใช้กลุ่มเป็นพื้นที่ในการแสดงตัวตน ของตนเองเด็กที่คบเพื่อนกลุ่มเสี่ยงหรือเกร จะเลียนแบบเพื่อนนักเรียนหรือนักเรียนรุ่นพี่ที่ทำตัวไม่ดี แต่ได้รับการยอมรับนิยมชื่นชมจากคนในกลุ่มจนเขามองว่าเป็นฮีโร่ แต่เป็นฮีโร่แบบผิดๆ อีกส่วนหนึ่ง คือเมื่อเกิดปัญหาด้าน ความรุนแรงนักเรียนจะปรึกษาเพื่อนก่อนเป็นอันดับแรก จึงนำไปสู่การทะเลาะวิวาทและยกพวกตีกัน นอกจากนี้การมีเพื่อนที่กระทำผิดกฎหมาย เป็นอันธพาล หรือ ใช้สารเสพติด เพื่อนที่ดีก็จะไม่ยอมรับ เด็กที่ก้าวร้าวมักจะถูกเด็กที่เรียบร้อยปฏิเสธไม่ให้เข้ากลุ่ม ทำให้เป็นการยาก สำหรับเด็กเกรที่จะสร้างสัมพันธ์ภาพกับเด็กดี และเด็กจะได้รับการยอมรับก็เฉพาะในกลุ่มเพื่อน

ที่เกรง จึงเกิดการรวมกลุ่มวัยรุ่น เป็น “แก๊งวัยรุ่น” โดยทั่วไปแล้ววัยรุ่นมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเมื่ออยู่ในกลุ่ม หรือฝูงชนเพราะต้องรับผิดชอบต่อการทำของตนเองน้อยกว่าการกระทำเมื่ออยู่คนเดียวมาก

2.4 ปัจจัยเกี่ยวกับสถาบันการศึกษา ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต และการลงโทษ นักเรียนด้วยวิธีการรุนแรงรวมถึงคำพูดด้านลบซ้ำซากมีส่วนผลักดันให้นักเรียนไปเข้ากลุ่มเพื่อนที่เกรงได้ง่ายและเป็นสาเหตุให้นักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษายกพวกตีกัน

2.5 ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน และสังคม สภาพสังคม สังคมที่มีความรุนแรงส่งเสริมให้มีความรุนแรงในสังคมมากขึ้น สังคมที่มีคนหลายเชื้อชาติหรือมีความไม่ไว้วางใจต่อกัน มีค่านิยมหรือวัฒนธรรมที่ยอมรับความรุนแรงและสารเสพติดแพร่ระบาด สังคมขาดการบังคับ ใช้กฎหมายอย่างจริงจัง การที่เด็กและวัยรุ่นเข้าถึงอาวุธปืน สุรา และยาเสพติด ได้ง่ายก็จะส่งเสริมให้วัยรุ่นมีโอกาสมากขึ้นที่จะรุนแรงได้ง่ายมากขึ้น สังคมที่เน้น การพัฒนาเศรษฐกิจ โดยละเลยหรือให้ความสำคัญน้อยทางด้านสังคมและ การพัฒนามนุษย์โดยเฉพาะการศึกษาและสุขภาพจิต ก็เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่ง สภาพชุมชนที่มีความยากจน การว่างงานที่สูง ความเป็นอยู่ที่แออัด เต็มไปด้วยอบายมุข วิถีชีวิตในชุมชนที่ขาดการมีส่วนร่วมในชุมชน ชุมชน ขาดการจัดระบบที่ดี ย่อมส่งผลให้เด็กมีความอึดอัดใจ ความโกรธ ตึงเครียด ซึมซับ แบบอย่างที่ไม่ดีทั้งหมดนำไปสู่มูลเหตุของการเกิดการใช้ความรุนแรงรูปแบบต่างๆ สื่อบ้างๆ สื่อมวลชนหลายชนิดที่มีความรุนแรงมีอิทธิพลต่อการเกิด พฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่น แต่ที่มีการศึกษามากที่สุดคือผลกระทบของสื่อ โทรทัศน์เนื่องจากเป็นสื่อที่ได้รับ ความนิยมมากที่สุดอย่างหนึ่ง การรับข้อมูล ข่าวสารหรือความบันเทิงที่มีความรุนแรง ทำให้เกิดความชินชาต่อความรุนแรงมองว่าเป็นเรื่องปกติ เป็นแบบอย่างการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีรุนแรง เกมออนไลน์ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรุนแรง ของนักเรียน โดยนักเรียนวัยรุ่นชอบเล่นเกม ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรง แล้วซึมซับเอาพฤติกรรมรุนแรงนั้นไว้กับตนเอง กลายเป็นคนโมโหง่าย หงุดหงิด เอาแต่ใจ การเล่นเกมออนไลน์วันละหลายๆ ชั่วโมง ยังมีผลให้เด็กขาดการพบปะ กับเพื่อนๆ และคนในครอบครัว ขาดทักษะทางสังคม เป็นคนชอบเอาชนะ และไม่คำนึงถึงความรู้สึกคนอื่น

3. สรุปแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนอาชีวศึกษาต่อการใช้ความรุนแรง แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม นำไปปฏิบัติได้จริงมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แนวทางการป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทโดยสถาบันอาชีวศึกษา มีแนวทาง คือ

3.1.1 เพิ่มบทบาทหน้าที่ให้ครู เข้มงวดกวดขันและเอาจริงเอาจังกับนักเรียนมากขึ้น

3.1.2 จัดกิจกรรมปลูกฝังความเชื่อ ศรัทธาและค่านิยมที่ถูกต้องในสถาบันอาชีวศึกษา

3.1.3 จัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านจิตวิทยา และปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครู

3.1.4 จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาและบ้านอย่าง ต่อเนื่อง

- 3.1.5 มีการคัดกรองและทำแผนแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียนเป็นรายบุคคล
  - 3.1.6 สร้างเครือข่ายศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน (ใช้รุ่นพี่ควบคุมปรามรุ่นน้อง)
  - 3.1.7 ผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษาให้ความสนใจ จริงใจ และให้การสนับสนุน
- การแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์และทุกรูปแบบ
- 3.1.8 ครูจัดเครือข่าย Social Network กับผู้ปกครองและศิษย์เก่า
  - 3.1.9 การป้องกันปัญหาอื่น อาทิ การร่วมโครงการฝึกงานและบำเพ็ญประโยชน์
  - 3.1.10 ติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในและรอบๆ สถาบัน
- 3.2 แนวทางการป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทโดยครอบครัว มีแนวทางคือ
- 3.2.1 คนในครอบครัวต้องเข้มงวด กวดขันบุตรหลานเรื่องระเบียบวินัย
  - 3.2.2 ต้องหมั่นหาความรู้ให้มีความเข้าใจพัฒนาการของเด็กช่วงวัยรุ่น
  - 3.2.3 ให้ความร่วมมือกับทางสถาบันอาชีวศึกษาสอดส่องพฤติกรรมและแจ้ง
- เบาะแส
- 3.2.4 ใช้เวลาและความเอาใจใส่ต่อลูก
- 3.3 แนวทางการป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทโดยกระบวนการยุติธรรมและกฎหมาย มีแนวทาง คือ
- 3.3.1 มีเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ตั้งสถานศึกษารับผิดชอบตรง ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวดเร็วและเอาจริงเอาจัง
  - 3.3.2 เพิ่มบทลงโทษ การพกพาอาวุธ ทั้งเยาวชนและผู้ปกครองให้รุนแรงมากยิ่งขึ้น
- 3.4 การป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทโดยภาคสังคมอื่นๆ ได้แก่ ภาคเอกชน ศาสนา สื่อต่างๆ มีแนวทางคือ
- 3.4.1 ภาคเอกชนเปิดพื้นที่แสดงผลงานสร้างสรรค์ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง
  - 3.4.2 สื่อมวลชนให้ความสำคัญโดย ช่วยกันเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีของนักเรียนอาชีวศึกษาออกสู่สาธารณชนให้มีทั้งความถี่และสม่ำเสมอมากขึ้น
  - 3.4.3 องค์กรทางศาสนามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมขัดเกลาจิตใจอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง
- 3.5 การแก้ไขปัญหการทะเลาะวิวาทและการบำบัดฟื้นฟูหลังเกิดเหตุ โดยมีแนวทางคือ
- 3.5.1 สถาบันอาชีวศึกษาคู่กรณีต้องจัดการเจรจาไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์
  - 3.5.2 มีการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ทั้งก่อนและหลังฟื้นฟู โดยศาล เยาวชนและครอบครัว
  - 3.5.3 มีหน่วยงานศูนย์ร่วมที่รับแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนักเรียนที่สถาบันอาชีวศึกษา และบ้านไม่สามารถดูแลได้

## ข้อเสนอแนะ

มาตรการเสริมในการป้องกันระงับเหตุนักศึกษาต่างสถาบันวิวาทในพื้นที่

### 1. มาตรการของครอบครัว

1.1 บิดามารดาหรือผู้ปกครองสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว เป็นตัวอย่างที่ดี ให้กับบุตรหลาน และอบรมสั่งสอนให้บุตรหลานประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ตรงตามแบบอย่างของสังคมไทย

1.2 บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรติดตามหรือเอาใจใส่ในการดูแลพฤติกรรมของบุตรหลาน ไม่ผลักรถให้สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบเท่านั้น และไม่ปกป้องหรือช่วยเหลือบุตรหลานในทางที่ผิด

### 2. มาตรการของสถานศึกษา

2.1 จัดระบบการดูแล คัดกรองความประพฤติ ติดตามและประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด การคัดเลือกนักศึกษาก่อนเข้าศึกษา โดยต้องผ่านการทดสอบความรู้และทักษะก่อน

2.2 จัดอบรมคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่นักศึกษา กำชับอาจารย์ให้มีการอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม โดยสอดแทรกในเนื้อหาการเรียนการสอนและส่งเสริมกิจกรรมในเรื่องระเบียบวินัย

2.3 การคัดเลือกนักศึกษา ต้องผ่านการสอบไม่ใช่ว่าสมัครแล้วสามารถเข้ารับการศึกษได้เลย คือต้องผ่านกระบวนการทดสอบเชิงทักษะ ไม่ใช่การสอบเชิงองค์ความรู้อย่างเดียว เมื่อได้นักศึกษาที่ผ่านกระบวนการทดสอบแล้ว สถานศึกษาต้องมีการปรับระบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเน้นเรื่องกิจกรรมและการประกอบอาชีพ มีการชี้แนะเกี่ยวกับสาขาที่เลือกเรียนว่าเมื่อจบศึกษาไปแล้วจะมีผู้ประกอบการจากภายนอกมารับไปทำงานด้วย ติดต่อบริษัทต่างๆ ให้มาคัดเลือกนักศึกษาไปทำงาน สร้างแรงจูงใจในเรื่องของเงินเดือน หรือความก้าวหน้าในอนาคต

2.4 ควรยกเลิกประเพณีรับน้องใหม่ และเข้มงวดกวดขันไม่ให้มีการฝ่าฝืนกฎระเบียบของสถานศึกษา โดยเฉพาะการที่รุ่นพี่แบนรุ่นน้องไปทำกิจกรรมรับน้องใหม่นอกสถานศึกษา

2.5 ควรจัดกิจกรรมรื่นเริงในวันคล้ายวันสถาปนาสถานศึกษา ให้มีแต่กิจกรรมทำบุญตามประเพณีหรือกิจกรรมทางวิชาการตามความเหมาะสม โดยกำหนดกรอบของกิจกรรมให้ชัดเจนหรือกำหนดกิจกรรมละลายพฤติกรรมร่วมกัน โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสถานศึกษา และขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลความเรียบร้อยเป็นกรณีพิเศษ

2.6 หาช่องทางปรับทัศนคตินักศึกษา โดยนำนักศึกษาที่ประพฤติดีมาเป็นแบบอย่าง และเข้ามาเป็นแนวร่วมในการแจ้งเหตุ

2.7 กำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของนักศึกษา และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น กิจกรรมเชิงวิชาการ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมดนตรี กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมจิตอาสาต่างๆ เป็นต้น และทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษาที่เคยมีเหตุนักศึกษา

ทะเลาะวิวาทกัน โดยมีการประสาธน์สัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ ให้สังคมได้รับทราบข่าวเกี่ยวกับนักศึกษาในแง่มุมที่ดี ทำให้นักศึกษารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าในสังคมเพื่อนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษา

2.8 จัดให้รุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งในด้านครอบครัวและหน้าที่การงาน และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคมมาแนะนำค่านิยมที่ดีที่ถูกต้องให้แก่รุ่นน้อง

2.9 ปรับพื้นที่ของสถานศึกษาให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่มีแหล่งมั่วสุมหรือจุดที่สามารถชุกซ่อนอาวุธได้ ไม่ควรมีตู้เก็บของส่วนบุคคล (ล็อกเกอร์) ถ้าจำเป็น ต้องมีอาจารย์ตรวจค้นตู้เก็บของดังกล่าวอยู่เสมอ

2.10 ไม่ผลักดันนักศึกษาที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทให้ออกจากสถานศึกษาเดิม โดยไม่หาช่องทางแก้ไขปัญหาก่อน ทำให้นักศึกษาที่มีปัญหาย้ายไปศึกษาเล่าเรียนที่สถานศึกษาแห่งใหม่ จึงเป็นการสร้างปัญหาให้กับอีกสถานศึกษาหนึ่ง

2.11 ให้บริการด้านการให้คำแนะนำ คำปรึกษา และความช่วยเหลือแก่นักศึกษา และบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีปัญหาด้านการทะเลาะวิวาท กรณีในรายที่มีปัญหารุนแรง ควรมีนักจิตวิทยาเข้าร่วมให้คำแนะนำด้วย ตลอดจนออกพบปะเยี่ยมเยียนตามที่พักอาศัยเพื่อทราบความเป็นอยู่และสภาพปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

2.12 สถานศึกษาควรมีการจัดรถโรงเรียนไปรับ – ส่งนักศึกษาเพื่อป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทในเส้นทางระหว่างบ้านและสถานศึกษา

2.13 จัดสัมมนาหัวหน้ากลุ่มและตัวแทนนักศึกษาที่มีความประพฤติดี เพื่อเป็นผู้ประสานงานระหว่างอาจารย์ ผู้ปกครอง และนักศึกษา และเป็นแนวร่วมในการแจ้งเหตุ

2.14 สถานศึกษาและอาจารย์ไม่ปกป้องหรือช่วยเหลือนักศึกษาที่กระทำผิดควร คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและความถูกต้องเป็นธรรมเสมอภาค

### 3. มาตรการทางด้านการใช้กฎหมาย และการปฏิบัติในบทบาทของเจ้าหน้าที่

3.1 เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมนักศึกษาผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ให้จับกมนักศึกษานั้นส่งพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเปรียบเทียบปรับตามอัตราโทษตามกฎหมายสูงสุด บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังยุติธรรมและเสมอภาค

3.2 กรณีมีนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ หรือผู้ปกครอง มาแจ้งเหตุกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดอาญา ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนรับคำร้องทุกข์และสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและผู้เกี่ยวข้องตามกฎหมายโดยเคร่งครัดทุกราย

3.3 กรณีมีเหตุนักเรียน นักศึกษา เด็ก เยาวชน กระทำความผิดกฎหมาย หรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปรามจัดทำข้อมูลบุคคล ประวัติ รูปภาพของผู้ก่อเหตุ เพื่อเป็นข้อมูลในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

3.4 ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม ประสานกับสถาบันการศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ปกครองให้ทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษา เด็ก เยาวชนในปกครองผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย และให้มารับตัวนักเรียน นักศึกษา ณ สถานีตำรวจเพื่ออบรมสั่งสอนต่อไป

3.5 เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจทราบเหตุทะเลาะวิวาทให้รีบไปยังที่เกิดเหตุโดยเร็วเพื่อระงับ เหตุและจับกุม นักศึกษาที่กระทำความผิด โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องขยายผลการจับกุมไปยังตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนให้เด็กกระทำความผิด และทำรายงานเหตุการณ์ที่นักศึกษากระทำความผิดเกี่ยวกับก่อเหตุทะเลาะวิวาทไปยังสถานศึกษาทราบเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.6 ให้มีการคัดค้านการประกันตัวผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ เพื่อป้องกันปราชญ์ที่จะเลียนแบบการกระทำความผิด

3.7 กรณีนักศึกษารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือมีพฤติกรรมน่าสงสัยว่าจะก่อเหตุทะเลาะวิวาท เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจค้นอาวุธหรือสลายกลุ่มทันทีเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุตามหลักยุทธวิธีตำรวจ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย

3.8 ให้สถานตำรวจประสานสถานศึกษาให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาเป็นอาจารย์ฝ่ายปกครอง โดยมีศักดิ์และสิทธิเหมือนอาจารย์ของสถานศึกษาคนหนึ่ง มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลความประพฤติ อบรมให้ความรู้และลงโทษ เริ่มตั้งแต่การว่ากล่าวตักเตือน ตัดคะแนน พักการเรียน และในกรณีที่เห็นควรรับโทษสถานหนัก เช่น ถอนทะเบียนออกจากการเป็นนักศึกษามีสิทธิที่จะเสนอข้อคิดเห็นให้ผู้บริหารของสถานศึกษาพิจารณาได้

3.9 ให้สถานตำรวจจัดอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความรู้ ทักษะ และวิธีปฏิบัติต่อนักเรียน/นักศึกษา ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานด้วย

3.10 ให้สถานตำรวจจัดชุดสืบสวนหาปัจจัยเสี่ยงที่สนับสนุนหรือนำไปก่อเหตุ เช่น ยา เสพติด อาวุธ และรถจักรยานยนต์ เป็นต้น และติดตามดูพฤติกรรมแกนนำกลุ่มเสี่ยง ตามจุดเสี่ยงหรือพื้นที่เสี่ยงและในสถานศึกษา

3.11 ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจควรตรวจตราและจับกุมร้านค้าที่จำหน่ายสุรา โดยผิดกฎหมาย โดยเฉพาะร้านค้าซึ่งตั้งอยู่รอบสถานศึกษา และผู้ดื่มสุราในสถานศึกษาหรือสถานที่ราชการ และกวดขันจับกุมผู้ที่มีอาวุธไว้ในครอบครองหรือพกพาอาวุธโดยผิดกฎหมาย เพื่อป้องกันการใช้อาวุธไปก่อเหตุ

3.12 ให้สถานตำรวจจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดเฉพาะกิจทำหน้าที่ดูแลปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักศึกษา โดยจัดเป็นชุดสายตรวจเคลื่อนที่เร็ว และชุดสายตรวจประจำจุดเสี่ยงหรือพื้นที่เสี่ยง เพื่อจะได้ทำหน้าที่จริงจังและต่อเนื่อง

## บรรณานุกรม

### ภาษาไทย

#### เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

- กิติพงษ์ พัฒนพงศ์. “พฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร : การวิเคราะห์เชิงปริมาณทางสังคมจิตวิทยา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ชาญศักดิ์ จรรย์วิทยานนท์. “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี”. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2536.
- นิพนธ์ เจริญงาน. “การศึกษาวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี, 2542.
- ประทีป กิจจะวัฒนะ. “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนด้านยาเสพติดให้โทษในเขตอำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ”. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2538.
- รุ่งรวี รัตน์ดำรงอักษร. “ภูมิหลังทางครอบครัว กระบวนการสังคมกรรม และการเปิดรับรายการโทรทัศน์ประเภทสารคดีเชิงสืบสวนของเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สุทธาทิพย์ จันทรวีศรุต. “สาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน : ศึกษากรณีเด็กและเยาวชนที่ต้องโทษอยู่ในสถานฝึกและอบรมบ้านกรุณา”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.



## ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : พลตำรวจตรี วัฒนา ยี่จิ้น
- วัน เดือน ปีเกิด : 23 ตุลาคม 2508
- การศึกษา : โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 24  
: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ รุ่นที่ 40  
: ปริญญาโท พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์  
: หลักสูตรผู้กำกับการ รุ่นที่ 48  
: หลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ 35
- ประวัติการทำงานโดยย่อ : ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลภาษีเจริญ  
: ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก  
: รองผู้บังคับการตำรวจนครบาลภาค 4  
: รองผู้บังคับการตำรวจนครบาลภาค 3  
: ผู้บังคับการวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ โรงพยาบาลตำรวจ  
: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ  
: ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครนายก  
: ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี  
: รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
- ตำแหน่งปัจจุบัน : รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

## สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง

**ผู้วิจัย** พลตำรวจตรี วัฒนา ยี่จิ้น **หลักสูตร วปอ. รุ่นที่** 62

ตำแหน่ง รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

## ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมไทยมีการขยายตัวและเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การสื่อสารและเทคโนโลยี ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายต่อสังคมวัฒนธรรมและส่งผลกระทบต่อปัญหาต่างๆ ในสังคมไทย โดยเฉพาะปัญหาทางด้านพฤติกรรม การกระทำผิดต่อสังคม วัฒนธรรม และกฎหมายของประชากรไทย นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ ดังที่เห็นปรากฏตามสื่อมวลชนทุกประเภท ทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต โดยมักจะมีข่าวอาชญากรรมกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่นส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่อยู่ในวัยเรียน โดยจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง สิ่งที่รับกวนมนโสร้านักและคุณค่าความดีงามของความเป็นมนุษย์มากที่สุดคือการกระทำอันเป็นการประทุษร้ายต่อร่างกาย ความรู้สึกและจิตวิญญาณของมนุษย์ด้วยกันเอง เป็นความรุนแรง ที่นำไปสู่การปิดกั้นลดทอนศักยภาพของความเป็นมนุษย์ โดยเป็นอุปสรรคที่ทำให้มนุษย์ไม่สามารถจะบรรลุถึงการดำรงชีวิตได้อย่างปกติ เนื่องจากผลของความรุนแรงเป็นภาพลักษณ์ของการบาดเจ็บ อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนทางร่างกาย เมื่อสืบค้นถึงสาเหตุหลักของการกระทำ ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ก็มักจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการเลี้ยงดูของครอบครัว ครอบครัวมีปัญหาแตกแยกหรือประสบกับภาวะของการกระทำ ความรุนแรงมาก่อนหรือมีคุณลักษณะประจำตนที่นิยมความรุนแรงหรือเป็นความต้องการคงไว้ซึ่งอำนาจในการครอบครองหรือปกครองผู้อื่น ซึ่งสาเหตุของความรุนแรงที่ปรากฏ มักทำให้ผู้คนเข้าใจว่าความรุนแรงจะหมดไปจากสังคมได้หากพยายามลดปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวให้น้อยลงเด็กไทยมีแนวโน้มของพฤติกรรมที่น่าห่วง 4 เรื่อง คือ 1. การใช้ยาเสพติด ซึ่งชี้ชัดว่าเด็กไทยในยุคปัจจุบันใช้ยาเสพติดกันมาก 2. การใช้ความรุนแรงซึ่งเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเดิม ซึ่งเมื่อก่อนเด็กจะทำร้ายตัวเองแต่ขณะนี้เด็กจะหันมาทำร้ายซึ่งกันและกัน 3. เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร 4. เรื่องการใช้ยาที่ฟุ่มเฟือย การที่เด็กมีการตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้ความรุนแรงไม่ใช่เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมและสถาบันการศึกษา ถึงแม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงมามากน้อยเพียงใดปัญหาการใช้ความรุนแรงระหว่างสถาบันการศึกษาก็ยังคงอยู่กับสถาบันการศึกษาต่อไป

โดยปัจจุบันจะมีผู้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาดุติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่น นักศึกษาอาชีวะ แต่ก็เป็นการศึกษาที่จะเข้าถึงบุคคลกลุ่มดังกล่าวเนื่องจากบุคคลผู้ที่มีพฤติกรรมความรุนแรงนั้นมีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นน้อยมากมีแต่เฉพาะในกลุ่มของตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงอยากจะศึกษาแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง โดยจะศึกษานักศึกษาอาชีวะในเขตมีนบุรี

กรุงเทพฯ โดยพิจารณาถึงลักษณะส่วนบุคคลลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม และลักษณะด้านครอบครัว ค่านิยม จารีตประเพณีของสถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ด้วยแนวทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ซึ่งเป็นการศึกษาจากมุมมองของผู้วิจัยเอง เพื่อทำความเข้าใจ นักศึกษาอาชีวะที่มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงจากจุดยืนของพวกเขาเอง โดยเพื่อให้สอดคล้อง กับการแผนงานและยุทธศาสตร์ชาติ

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขพฤติกรรมของนักศึกษาอาชีวะ ต่อการใช้ความรุนแรง
2. เพื่อศึกษารูปแบบการประยุต์และการแก้ไขพฤติกรรมของนักศึกษาอาชีวะ ต่อการใช้ความรุนแรง
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง

## ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยจะศึกษาเรื่องแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง มีขอบเขตศึกษาดังนี้

### 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

โดยจะศึกษาสภาพทั่วไปและปัจจัยต่างๆ ที่ผลกระทบต่อการใช้ความรุนแรง ของนักศึกษาอาชีวะ ตลอดจนเนื้อหาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการใช้ความรุนแรง ของนักศึกษสถาบันอาชีวะศึกษา

### 2. ขอบเขตด้านประชากร

โดยจะศึกษาพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวะ ในเขตมีนบุรี กรุงเทพฯ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ออกมาเป็นผลลัพธ์งานวิจัยนี้

### 3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

จะใช้ข้อมูลและเวลาศึกษา ตั้งแต่ พ.ย.62 – พ.ค.63 ซึ่งรวมไปถึงการศึกษาวิจัย ทั้ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา และรวมถึงนโยบายมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับเรื่องนี้

## วิธีการดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

### 1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ ผู้ปฏิบัติ ผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่างๆ

## 2. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ สังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ โดยมีข้อมูลมาประกอบ

## 3. การนำเสนอข้อมูล

โดยนำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ๆ จากการวิจัย ข้อมูลปฐมภูมิจากการวิจัยจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานและโครงการ รวมถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษาอาชีวะต่อการใช้ความรุนแรง

## ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าปัญหาในการแก้ไขพฤติกรรมของนักศึกษาอาชีวะในเขตพื้นที่มินบุรี นั้น ส่วนใหญ่จะแบ่งประเด็นหลักๆ อันได้แก่

1. ปัญหาจากพื้นฐานครอบครัว จากการสำรวจจากแบบสอบถามได้พบว่า เป็นปัญหาหลักของการนำมาซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง โดยพบว่า จากแบบสัมภาษณ์ร้อยละ 87 จะเป็นปัญหาในพื้นฐานครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาจจะเกิดจากที่ตัวเด็กเองได้เห็นพฤติกรรมของพ่อแม่ในการใช้กำลังหรือทะเลาะวิวาทในครอบครัวหรือการเลี้ยงดูเอาใจใส่แบบผิดๆ เช่น การใช้ความรุนแรงในการเลี้ยงดู การสอนแบบผิดๆ ของผู้ปกครอง หรือแม้แต่การตามใจเด็กๆ จนเกินไป จึงก่อให้เกิดสาเหตุดังกล่าว ประกอบกับสถานะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่บุตรหลาน ซึ่งในสถานะแวดล้อมในปัจจุบันมีสิ่งยั่วยวน รุมเร้า ทำให้เกิดการชักจูงไปในทางที่ผิดๆ จนก่อให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงดังกล่าว เป็นต้น

2. ปัญหาจากบุคคลากรที่เกี่ยวข้อง จากการสำรวจสถานบันการศึกษาในปัจจุบันได้มีระบบและมีการเอาใจใส่ดูแลเด็กมากขึ้นจากแต่ก่อน แต่ก็ยังมีจุดบกพร่องต่อการที่เด็กจะกระทำความรุนแรงต่อบุคคลอื่นหรือทะเลาะวิวาทกัน ทั้งจากในโรงเรียนเดียวกันและไปทะเลาะกับต่างสถาบัน โดยสาเหตุหลักของสถาบันศึกษา คือ บุคคลากรในสถาบันการศึกษา ซึ่งจากการสำรวจพบว่าบุคคลากรสถานศึกษามีไม่เพียงพอต่อการดูแล โดยสถานศึกษามีขนาดใหญ่และมีเด็กจำนวนมาก แต่บุคคลากรที่จะดูแลมีน้อยซึ่งไม่เพียงพอต่อการดูแล จึงเป็นเหตุทำให้เกิดช่องว่างในการดูแลเอาใจใส่นักศึกษา จนทำให้เกิดเหตุทะเลาะวิวาท เป็นต้น รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจที่คอยดูแลความปลอดภัยในพื้นที่และเมื่อมีเหตุทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นก็ต้องระดมกำลังมาช่วยในการระงับเหตุ ซึ่งจุดนี้เจ้าหน้าที่มีกำลังน้อย ซึ่งไม่พอกับการรับมือในการทะเลาะวิวาทแบบกลุ่มใหญ่ๆ และถ้าหากเจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงกับเด็กและเยาวชนแล้ว ตัวของเจ้าหน้าที่เองก็อาจจะโดนแจ้งข้อหากลับได้

3. ปัญหาจากสภาพแวดล้อมปัจจัยรอบข้าง ซึ่งในปัจจุบันจะเป็นสาเหตุหลักๆ และสาเหตุอื่นๆ ของปัญหาในการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กนักเรียนนักศึกษา จากการสำรวจพบว่า มีสิ่งเร้าในสังคมเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็น สื่อความรุนแรง ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ และพฤติกรรมความรุนแรงเฉพาะกลุ่ม โดยส่วนใหญ่แล้วปัญหาที่เกิดการทะเลาะวิวาทจะไม่พ้นสิ่งเหล่านี้

4. ปัญหาจากช่องโหว่ของกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายได้ให้ความสำคัญกับเยาวชน จึงเป็นเหตุทำให้เยาวชนและเด็กรู้ช่องทางหลีกเลี่ยงกฎหมายและกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ รวมไปถึงผู้ใหญ่ที่จะกระทำความผิดกฎหมายก็ได้ใช้เด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ซึ่งจะเห็นได้จากสถิติการก่อเหตุที่ผ่านมา ที่มีอายุเฉลี่ยในการกระทำความผิดน้อยลง ซึ่งเหตุนี้ก็เป็นต้นเหตุที่ทำให้เยาวชนไม่เกรงกลัวกฎหมายและกระทำความผิดในการยกพวกตีกัน ทำให้ทรัพย์สินเสียหายและสูญเสียชีวิตในการทะเลาะวิวาทในแต่ละครั้ง

5. ปัญหาการปลูกฝังค่านิยม จากการวิจัยพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ได้มีการปลูกฝังค่านิยมในทางที่ผิดค่อนข้างมาก โดยเฉพาะจากผู้ใหญ่และสื่อโฆษณาต่างๆ ในส่วนสถานศึกษานั้น ระบบโซตัส ซึ่งเป็นระบบที่รุ่นพี่และอาจารย์ได้นำมาใช้ในการชี้แนะให้กับนักศึกษาที่เข้าใหม่ โดยระบบโซตัส ย่อมาจาก Seniority (S) ความอาวุโส Order (O) ระเบียบ Tradition (T) ประเพณี Unity (U) ความสามัคคี และ Spirit (S) จิตวิญญาณ หรือความมีน้ำใจ ซึ่งรวมกันเป็นระบบ SOTUS โดยผลที่ได้จากการปฏิบัติถ้ารุ่นพี่เกิดความมีจิตสำนึกในการปฏิบัติที่ดีก็ย่อมไปในทางดีในทางตรงกันข้ามถ้าเกิดรุ่นพี่ใช้พฤติกรรมในสิ่งที่ตัวทำไม่ดีแล้วมาปลูกฝังให้กับรุ่นน้องก็จะย่อมเกิดส่งผลไม่ดีตามมา

## ข้อเสนอแนะ

### 1. มาตรการของครอบครัว

1.1 บิดามารดาหรือผู้ปกครองสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว เป็นตัวอย่างที่ดี ให้กับบุตรหลาน และอบรมสั่งสอนให้บุตรหลานประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ตรงตามแบบอย่างของสังคมไทย

1.2 บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรติดตามหรือเอาใจใส่ในการดูแลพฤติกรรมของบุตรหลาน ไม่ผลักรถให้สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบเท่านั้น และไม่ปกป้องหรือช่วยเหลือบุตรหลานในทางที่ผิด

### 2. มาตรการของสถานศึกษา

2.1 จัดระบบการดูแล คัดกรองความประพฤติ ติดตามและประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด การคัดเลือกนักศึกษาก่อนเข้าศึกษา โดยต้องผ่านการทดสอบความรู้และทักษะก่อน

2.2 จัดอบรมคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่นักศึกษา กำชับอาจารย์ให้มีการอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม โดยสอดแทรกในเนื้อหาการเรียนการสอนและส่งเสริมกิจกรรมในเรื่องระเบียบวินัย

2.3 การคัดเลือกนักศึกษา ต้องผ่านการสอบไม่ใช่ว่าสมัครแล้วสามารถเข้ารับการศึกษได้เลย คือต้องผ่านกระบวนการทดสอบเชิงทักษะ ไม่ใช่การสอบเชิงองค์ความรู้อย่างเดียว เมื่อได้ นักศึกษาที่ผ่านกระบวนการทดสอบแล้ว สถานศึกษาต้องมีการปรับระบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเน้นเรื่องกิจกรรมและการประกอบอาชีพ มีการชี้แนะเกี่ยวกับสาขาที่เลือกเรียนว่าเมื่อจบศึกษาไปแล้วจะมีผู้ประกอบการจากภายนอกมารับไปทำงานด้วย

ติดต่อบริษัทต่างๆ ให้มาคัดเลือกนักศึกษาไปทำงาน สร้างแรงจูงใจในเรื่องของเงินเดือน หรือ ความก้าวหน้า ในอนาคต

2.4 ควรยกเลิกประเพณีรับน้องใหม่ และเข้มงวดกวดขันไม่ให้มีการฝ่าฝืน กฎระเบียบ ของสถานศึกษา โดยเฉพาะการที่รุ่นพี่แอบนำรุ่นน้องไปทำกิจกรรมรับน้องใหม่นอก สถานศึกษา

2.5 ควรจัดกิจกรรมรื่นเริงในวันคล้ายวันสถาปนาสถานศึกษา ให้มีแต่กิจกรรม ทำบุญตามประเพณีหรือนิทรรศการทางวิชาการตามความเหมาะสม โดยกำหนดกรอบของกิจกรรม ให้ชัดเจนหรือกำหนดกิจกรรมละลายพฤติกรรมร่วมกัน โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสถานศึกษา และขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลความเรียบร้อยเป็นกรณีพิเศษ

2.6 หาช่องทางปรับทัศนคตินักศึกษา โดยนำนักศึกษาที่ประพฤติดีมาเป็นแบบอย่าง และเข้ามาเป็นแนวร่วมในการแจ้งเหตุ

2.7 กำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของนักศึกษา และกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น กิจกรรมเชิงวิชาการ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมดนตรี กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมจิตอาสาต่างๆ เป็นต้น และทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษาที่เคยมีเหตุนักศึกษา ทะเลาะวิวาทกัน โดยมีการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ ให้สังคมได้รับทราบข่าวเกี่ยวกับนักศึกษา ในแง่มุมที่ดี ทำให้นักศึกษารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าในสังคมเพื่อนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษา

2.8 จัดให้รุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งในด้านครอบครัวและหน้าที่การงาน และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคมมาแนะนำค่านิยมที่ดีที่ถูกต้องให้แก่รุ่นน้อง

2.9 ปรับพื้นที่ของสถานศึกษาให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่มีแหล่งมั่วสุมหรือจุด ที่สามารถซุกซ่อนอาวุธได้ ไม่ควรมีตู้เก็บของส่วนบุคคล (ล็อกเกอร์) ถ้าจำเป็น ต้องมีอาจารย์ตรวจค้น ตู้เก็บของดังกล่าวอยู่เสมอ

2.10 ไม่ผลักดันนักศึกษาที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทให้ออกจากสถานศึกษาเดิม โดยไม่ หาช่องทางแก้ไขปัญหาก่อน ทำให้นักศึกษาที่มีปัญหาย้ายไปศึกษาเล่าเรียนที่สถานศึกษาแห่งใหม่ จึงเป็นการสร้างปัญหาให้กับอีกสถานศึกษาหนึ่ง

2.11 ให้บริการด้านการให้คำแนะนำ คำปรึกษา และความช่วยเหลือแก่นักศึกษา และบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีปัญหาด้านการทะเลาะวิวาท กรณีในรายที่มีปัญหารุนแรง ควรมีนักจิตวิทยาเข้าร่วมให้คำแนะนำด้วย ตลอดจนออกพบปะเยี่ยมเยียนตามที่พักอาศัยเพื่อทราบ ความเป็นอยู่และสภาพปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

2.12 สถานศึกษาควรมีการจัดรถโรงเรียนไปรับ – ส่งนักศึกษาเพื่อป้องกันการ ก่อเหตุทะเลาะวิวาทในเส้นทางระหว่างบ้านและสถานศึกษา

2.13 จัดสัมมนาหัวหน้ากลุ่มและตัวแทนนักศึกษาที่มีความประพฤติดี เพื่อเป็น ผู้ประสานงานระหว่างอาจารย์ ผู้ปกครอง และนักศึกษา และเป็นแนวร่วมในการแจ้งเหตุ

2.14 สถานศึกษาและอาจารย์ไม่ปกป้องหรือช่วยเหลือนักศึกษาที่กระทำผิด ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและความถูกต้องเป็นธรรมเสมอภาค

### 3. มาตรการทางด้านการใช้กฎหมาย และการปฏิบัติในบทบาทของเจ้าหน้าที่

3.1 เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมนักศึกษาผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ให้จับกุมนักศึกษานั้นส่งพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเปรียบเทียบปรับตามอัตราโทษตามกฎหมายสูงสุด บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังยุติธรรมและเสมอภาค

3.2 กรณีมีนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ หรือผู้ปกครอง มาแจ้งเหตุกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดอาญา ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนรับคำร้องทุกข์และสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและผู้เกี่ยวข้องตามกฎหมายโดยเคร่งครัดทุกราย

3.3 กรณีมีเหตุนักเรียน นักศึกษา เด็ก เยาวชน กระทำความผิดกฎหมาย หรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปรามจัดทำข้อมูลบุคคล ประวัติ รูปภาพของผู้ก่อเหตุ เพื่อเป็นข้อมูลในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

3.4 ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม ประสานกับสถาบันการศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ปกครองให้ทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษา เด็ก เยาวชนในปกครองผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย และให้มารับตัวนักเรียน นักศึกษา ณ สถานีตำรวจเพื่ออบรมสั่งสอนต่อไป

3.5 เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจทราบเหตุทะเลาะวิวาทให้รีบไปยังที่เกิดเหตุโดยเร็วเพื่อระงับ เหตุและจับกุม นักศึกษาที่กระทำความผิด โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องขยายผลการจับกุมไปยังตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนให้เด็กกระทำความผิด และทำรายงานเหตุการณ์ที่นักศึกษากระทำความผิดเกี่ยวกับก่อเหตุทะเลาะ วิวาทไปยังสถานศึกษาทราบเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.6 ให้มีการคัดค้านการประกันตัวผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ เพื่อป้องปรามผู้ที่จะเลียนแบบการกระทำความผิด

3.7 กรณีนักศึกษารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือมีพฤติกรรมน่าสงสัยว่าจะก่อเหตุทะเลาะวิวาท เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจค้นอาวุธหรือสลายกลุ่มทันทีเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุตามหลักยุทธวิธีตำรวจ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย

3.8 ให้สถานีตำรวจประสานสถานศึกษาให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาเป็นอาจารย์ฝ่ายปกครอง โดยมีศักดิ์และสิทธิเหมือนอาจารย์ของสถานศึกษาคนหนึ่ง มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลความประพฤติอบรมให้ความรู้และลงโทษ เริ่มตั้งแต่การว่ากล่าวตักเตือน ตัดคะแนน พักการเรียน และในกรณีที่เห็นควรรับโทษสถานหนัก เช่น ถอนทะเบียนออกจากการเป็นนักศึกษามีสิทธิที่จะเสนอข้อคิดเห็นให้ผู้บริหารของสถานศึกษาพิจารณาได้

3.9 ให้สถานีตำรวจจัดอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความรู้ ทักษะ และวิธีปฏิบัติต่อนักเรียน/นักศึกษา ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานด้วย

3.10 ให้สถานีตำรวจจัดชุดสืบสวนหาปัจจัยเสี่ยงที่สนับสนุนหรือนำไปก่อเหตุ เช่น ยา เสพติด อาวุธ และรถจักรยานยนต์ เป็นต้น และติดตามดูพฤติกรรมแกนนำกลุ่มเสี่ยง ตามจุดเสี่ยงหรือพื้นที่เสี่ยงและในสถานศึกษา

3.11 ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจตราและจับกุมร้านค้าที่จำหน่ายสุราโดยผิดกฎหมาย โดยเฉพาะร้านค้าซึ่งตั้งอยู่รอบสถานศึกษา และผู้ดื่มสุราในสถานศึกษาหรือสถานที่ราชการ และกวดขันจับกุมผู้ที่มีอาวุธไว้ในครอบครองหรือพกพาอาวุธโดยผิดกฎหมาย เพื่อป้องกันการใช้อาวุธไปก่อเหตุ

3.12 ให้สถานีตำรวจจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดเฉพาะกิจทำหน้าที่ดูแลปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักศึกษา โดยจัดเป็นชุดสายตรวจเคลื่อนที่เร็ว และชุดสายตรวจประจำจุดเสี่ยงหรือพื้นที่เสี่ยง เพื่อจะได้ทำหน้าที่จริงจังและต่อเนื่อง